

**Tractatvs De Præventionē Ivdiciali [!], Sev De
Contentione Ivrisdictionvm**

Tonduti, Pierre François de

Lvgdvni, M.DC.LXXIII.

Tractatvs De Præventionē Ivdiciali, Pars Tertia; Sive Decisiones Novissimæ
S. Rotæ Romanæ, In quibus plurima ab Authore pertractata confirmantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98370](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98370)

TRACTATUS DE PRÆVENTIONE IUDICIALI,

PARS TERTIA;

SIVE

DECISIONES NOVISSIMÆ S. ROTÆ ROMANÆ,

In quibus plurima ab Authore pertractata confirmantur.

CAPVT, SEV

RESOLVTIO I.

In Causa Colonien. Iurisdictionis Co-
ram R.P.D. Corrado.

Luna VII. Maij MDCXLVI.

ARGVMENTVM.

DE iurisdictione Rectoris seu Primicerij Vniuersitatis ex dispositione iuris, aut statuto, vel consuetudine ipsi competenti. & quomodo talis consuetudo probari debeat. De literis Conservatoris Vniuersitatum etiam in terminis Concilij Tridentini, & capituli Causas omnes 20. sessione 24. de reformat. Et quod iurisdiclio Conservatorum est priuatiua quoad Ordinarios, restricta tamen ad casus, personas, & formam litterarum.

SVMMARIVM.

- 1 Iurisdiclio Rectoris scholarium non bene deducitur ex authent. habita, C. ne Filius pro Patre, qua loquitur tantum de Doctore & Magistro.
- 2 Iurisdiclio Rectoris Scholarium ut plurimum dependet à statutis particularibus, vel à consuetudine, num. 3.
- 3 Episcopus non excluditur à Iurisdictione qua competet Sanlegerij de Præuent. Iudic. Pars III.

tit Rectori scholarium ex dispositione. L. final. Cod. de Iurisdic. omn. Iudic.

- 5 Iurisdiclio Rectoris scholarium fundata in iure civili non comprehendit Clericos nec causas Ecclesiasticas, præsertim in præiudicium Episcoporum.
- 6 Iurisdiclio ordinaria potest acquiri ex consuetudine, dummodo sit immemorialis, aut legitime prescripta.
- 7 Immemorialis probatio excluditur quando constat de initio concessionis.
- 8 Ad probationem consuetudinis ex qua acquiratur ordinaria Iurisdiclio, requiruntur concludentes probationes, præsertim quando agitur de acquirenda Iurisdictione priuatiua contra eum, qui habet intentionem fundatam in iure communi.
- 9 Rector Vniuersitatis adiunctus Conservatoribus cum iisdem facultatibus concessis aliis Conservatoribus habet iurisdictionem priuatiuam quoad Ordinarios in causis etiam iudicialibus.
- 10 Conservatoria Vniuersitatum non sunt sublata per Concilium Tridentinum, imò specialiter excepta.
- 11 Constitutio Gregorij XV. non loquitur de Conservatoris Vniuersitatum & studiorum generalium.
- 12 Si in literis conservatoris data fuerit Iurisdiclio in causis extracitatem motis & mouendis contra Doctores vel scholares, comprehensi in conservatoris non possunt trahi vel citari extra citiuitatem.
- 13 Rector Vniuersitatis manutenendus est in quasi possessione Iurisdictionis, si consecutus illum aliquos actus iurisdictionales exercuisse.
- 14 Ex actibus particularibus exercitijs Iurisdictionis competit manutentio in tota Iurisdictione, quia censetur procedere ex causa vniuersali.
- 15 Manutentio concedenda est Rectori scholarium in quasi possessione priuatiua Iurisdictionis, quoad casus, & personas in literis conservatoris comprehensas.

Mm

Exortis

HORTIS controuersis inter Rectorem Vniuersitatis Colonien. qui in Sacra Theologia Magister, aut in utroque, vel altero Iurium Doctor, seu Licentiat, aut in Medicina, seu saltem in Artibus Magister, & Clericus non coniugatus eligi solet, prætendentem se esse in quasi possessione exercendi priuatiue quoad Ordinarium omnimodam iurisdictionem civilem, & criminalem in quibusconque causis, etiam spectantibus ad forum Ecclesiasticum, Doctorum, & Scholarium, ac aliorum dictæ Vniuersitatis, tam ex ordinaria facultate, quam per Summos Pontifices delegata; & Promotorem Fiscalem Curie Archiepiscopalis eiusdem Ciuitatis prædictis opponentem. Causa mihi commissa fuit, in qua hodie proposito Dubio, An, & in quibus sit concedenda manutentio Reçtori, Domini responderunt illi esse concedendam iuxta modum exprimendum in Decisione.

- 1 Itaque recensendo singula fundamenta pro parte Reçtoris deducta. Quoad Primum sumptum ex *Authent. habita. §. verumtamen. C. ne fil. pro patr. dictum* fuit illud non consistere; Tum quia ex eo textu deduci non potest iurisdictionem Reçtoris, de quo nulla ibi fit mentio, sed de Domino id est Doctore, & Magistro iuxta communem Interpretum expositionem;
- 2 † quorum nonnulli existimant iurisdictionem Reçtoris procedere à statutis particularibus, vt Salyc. *ibi, sub n. 2. 3. vers. quare hodie Scholares. Ant. de Matr. in tract. de Indic. sub num. 38. in §. tertio. vers. est etiam*
- 3 *quatuor. † Alij à consuetudine, vt Iacob. Buttrig. ibid. quem sequitur Barth. Bolognin. in repet. sub num. 212. vers. sed quatuor. Sicard. sub num. 17. vers. nunc dicet aliquis. Corn. sub num. 4. vers. in textu. † Plerique vero ex dispositione l. fin. C. de iurisdic. omn. Indic. vt Bart. ibid. sub num. 5. vers. quare utrum habeant iudicem. Bald. sub num. 56. vers. modo sequitur, & seqq. Abb. in cap. si diligenti sub num. 27. vers. sed postea. extr. de for. compet. & comprobatur Horat. Luc. in tract. de priuileg. Scholar. prin. 6 §. sub princ. vers. ego quidem. & alij. Neque excluditur Episcopus, quinimo comprehenditur, vt patet ex ipso textu, & in *Constitut. Iustinian. in Proem. ff. §. fin. vers. in Berybiensium vero Cinitates, ibique Gloss. in verb. professores, & DD. omnes conueniunt. † Tum quia lex illa secularis non comprehendit Clericos, nec causas Ecclesiasticas, in quibus eius conditor iurisdictionem non habet, atque ideo eam aliis conferre non potest. c. bene quidem, 96. dist. c. Ecclesia Sancta Maria, extr. de constit. minulque in præiudicium Iuris Episcoporum, ad cap. si diligenti, & cap. significasti, extr. de for. compet. & in specie declarant in ead. Auth. Cyn. sub num. 6. vers. ad quod aduertendum est. Angel. sub num. 9. vers. in ea glossa. Odo-fred. sub n. 2. in fin. vers. quia Clerici. Alberic. sub n. 4. vers. item tenet hic ipse Cyn. Salyc. sub n. 20. vers. quare tertio, quid de Clericis, & num. 24. vers. quare Scholaris Clericus. Corn. sub n. 4. in fin. vers. que omnia, eandemque sententiam tenent Gofred. in summ. tit. de for. compet. n. 12. vers. dubitari autem consuevit. Ioan. Andr. sub n. 24. vers. sed illo respectu, & Abb. numer. 2 §. vers. quare cum Gloss. & seq. Ant. de Matth. in d. tract. de iudic. sub n. 38. vers. & tenet. P. Rebuff. in tract. de priuileg. Scholar. prin. 1 §. 2. n. 3. vers. limita in Scholare Clerico, & Horat. Luc. in simili tract. prin. 66. vers. primo limita, & alij.**
- 6 Quoad secundum deductum ex consuetudine, qua potest acquiri ordinaria iurisdictione iuxta text. in cap. cum contingat vbi Gloss. in verb. vel consuetudine. Ioan.

Andr. Abb. Felin. & ceteri DD. extr. de for. compet. Dictum fuit ex scripturis productis non probari consuetudinem immemorabilem, seu aliam legitime præscriptam; tum quia non præ se ferunt requisita ad hunc effectum necessaria, quinimo ad exhibitos priuilegiorum particularium titulos referri possunt, † ex quibus constat de initio concessionis, ac proinde excluditur immemorabilis, vt fuit dictum in *Pam-pilon. beneficij 21. Maij 1618. in recent. dec. 27. n. 2. & seq. vers. licet enim, p. 4. tom. 2. & in Comen. parochialis 25. Iulij 1621. coram bon. me. Buratto dec. 5 §. 1. n. 1. vers. unde sequitur. Tum quia non fuerunt rite extractæ, & multifarie impugnantur à parte, ita quod non faciunt concludentem probationem. Rot. dec. 382. n. 6. vers. quare cum plur. p. 2. & dec. 383. n. 5. vers. neque obstat. p. 4. recent. † Qualis est necessaria in hac materia, vt not. 8. Gloss. fin. ac DD. in c. ult. extr. de consuetud. & in l. 1. & in verb. probatis, C. que sit longa consuetud. Rot. penes Seraph. dec. 11 §. 9. sub n. 1. vers. cum enim, & dec. 36. n. 5. vers. si cum dictum, p. 1. diuers. Gregor. decif. 162. n. 1. vers. & propterea ac seqq. & in recent. dec. 456. n. 15. vers. non obstat præsentia consuet. ac dec. 525. n. 5. vers. quatenus verop. 1. & dec. 214. n. 18. vers. quia ad hoc, p. 7. Etque magis dum ex ea prætenditur fuisse acquisitum ius Reçtori priuatiue ad Ordinarium, habentem intentionem fundatam in dispositione tam iuris communis d. cap. si diligenti, & c. sequac cap. significasti extr. de for. compet. & c. 1. de offic. ordin. & cap. cum persona, de priuileg. in 6. quam Sac. Concil. Trident. sess. 24. de Reformat. c. 10. Nam exactiores hoc casu requiruntur probationes; Rot. penes Card. Seraph. dec. 1084. & bon. mem. Comitul. dec. 26. num. 11. vers. sed cessat obiectum, & dec. 138. n. 12. vers. nam etsi, & in recent. decif. 491. n. 10. & 11. p. 1. & dec. 243. n. 1. dec. 248. dec. 273. ac dec. 382. sub n. 2. vers. nec visum fuit, & dec. 493. n. 4. vers. præscriptio autem, p. 2. dec. 618. num. 26. vers. tum quia, & seqq. p. 5. ac dec. 253. num. 31. vers. quoniam omissio, & seqq. p. 6. ac dec. 82. n. 12. vers. sed tamen, p. 7. cum aliis relatis per Marefcot. resol. 11. a. n. 6. vers. tertio amplius, & seqq. lib. 1.*

Quoad tertium deductum ex Priuilegio san. mem. Bonifacij Noni sub Dat. quint. Idus Nouembris anni primi illius Pontificatus, quo fuerunt deputati Iudices, & Conseruatores speciales in causis Magistrorum, & Doctorum, & Scholarium dictæ Vniuersitatis, etiam iudicalem indaginem requiritibus, cum expresse derogatione contraria Constitutionis san. mem. Bonifacij Octauj, Abbas Monasterij Sancti Martini Colonien., & Decani Sancti Pauli Leodiens., & Sancti Saluatoris, Traiecten. Ecclesiarum, quibus deinde ex alio Priuilegio san. mem. Iulij Secundi sub Dat. septimo Idus Ianuarij Anni 1507. adiunctus fuit Reçtor ipsius Vniuersitatis, cum eisdem facultatibus, perinde ac si ab initio fuisset vnà cum aliis prædictis deputatus. † Dictum fuit, Reçtori tanquam delegato Apostolico competere iurisdictionem iudicalem in causis comprehensis in præfatis litteris Conseruatoris, attento illarum tenore, vt in *Offen. Iuris. 12. Decembris 1614. coram bon. mem. Vbaldo in recent. dec. 616. per tot. p. 2. & eam quidem priuatiue quoad Ordinarium, cuius generali per huiusmodi specialem delegationem, ad instantiam & fauorem prædictorum de Vniuersitate emanatam, ne coram aliis Iudicibus traherentur in his, quæ sub ea delegatione comprehenduntur, censetur derogatum: ad cap. sanè il secundo, extr. de offic. deleg. cap. 2. de offic. deleg. & in specie tradit Iacob. de Aren. in l. quod in rerum §. si quis post, in fin. n. 1. vers. ista littera, ff. de leg. 1. Bald. in l. vnic. §. vbi autem sub num. 7. vers. illud sciatis, C. de ead. tollend. Angel. in l. cum Prator, num. 2. vers.*

vers. nota istam doctrinam ff. de iudic. Crau. conf. 411. sub n. 31. vers. quando Princeps & seq. Menoc. pref. 18. n. 17. vers. nonus est casus & seq. ac n. 23. vers. duodecimus est casus. lib. 2. Franch. dec. 458. n. 3. vers. & postquam. Rot. dec. 717. sub n. 6. vers. aliter casus p. 4. diuers. ac in rec. dec. 37. n. 1. vers. quando enim p. 1. & dec. 30. n. 9. vers. pro Priore autem & sub n. 10. vers. prima tamen opinio & seq. p. 2. & in specie probant Gutier. pract. q. lib. 3. q. 10. sub n. 1. vers. nihilominus & seq. ac alij relati per Monet. de Conseru. c. 3. sub n. 23. vers. tum quia ab Ordinariis & c. 8. n. 161. vers. prima conclusio. & M. Antonin. resol. 4. n. 2. vers. postremo lib. 3.

10 Huiusmodi autem litteræ Conseruatoriæ Vniuersitatis studiorum generalium, seu eorum personis concessæ non fuerunt abrogatæ per Sac. Conc. imò specialiter exceptæ, vt legitur sess. 14. de Reform. c. 5. ad fin. vers. Vniuersitates autem generales & sess. 25. de Reform. c. 6. ad fin. vers. saluis tamen in omnib. & firmavit Rot. penes Card. Seraph. dec. 585. n. 2. vers. quia quod attinet ad privilegia. & Card. Mantica. dec. 180. n. 5. vers. neque obstat. & in terminis d. c. 20. causa omnes & c. sess. 24. de Reform. ex sententia S. Congr. fuit dictum, in d. dec. 616. in fin. vers. imò quod tales Conseruatoria p. 2. recent. Ioan. Franc. Leon. in Theor. Eccles. p. 3. c. 8. sub n. 58. vers. Conseruatoria autem.

11 Neque obstat Constitutio san. me. Greg. XV. incip. Sanctissim. Christo pater. pub. de anno 1621. 20. Septembris in ord. 9. Bullar. tom. 4. quia non loquitur de Conseruatoriis Vniuersitatum, & studiorum generalium, idcirco in presenti iudicio de illa non est agendum, sed maturius (si opus erit) discutietur in petitorio, vt fuit dictum in Toletan. Conseruatoria 6. Iunij 1635. coram Reuerendiss. D. pro Decan. in recent. dec. 49. sub n. 15. vers. quia ultra quod & seq. p. 7.

Quod vero ad Quartum & vltimum, desumptum ex eodem Priuilegio Iulij Secundi Domini censuerunt esse aduertendum, quod d. priuilegium duas habet partes præsentem controversiam concernentes. In quarum prima Summus Pontifex adiunxit Rectorem ceteris Conseruatoribus antea deputatis Vniuersitatibusque illi concessit, quod in spectantibus ad officium d. Conseruatoris, ac aliis quibuscumque in quibus ordinaria potitur iurisdictione, summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu & figura iudicij, ac sola facti veritate inspecta procedere, easque definire, ac sententias exequi possit, prout ibi legitur, in S. vos igitur, vers. modernum & pro tempore existentem Rectorem &c. In altera vero eidem Rectori tribuit iurisdictionem in quibuscumque causis, tunc, & pro tempore motis contra dictos Magistros, Doctores, & Scholares etiam extra Ciuitatem Colonien. coram quibusvis Iudicibus, etiam Ordinariis, ad quos illos inuitos trahi posse prohibuit, ipsique Iudicibus coram quibus extra d. Ciuitatem euocarentur inuiti, & aliis quibuscumque quibus opus fuerit, ne in eisdem causis procedant, inhiberi mandat, vt legitur in vers. quodque de cetero perpetuis futuris temporibus &c. In prima igitur parte fuit quidem prorogata ad personam Rectoris iurisdictioni aliis Conseruatoribus prius delegata iuxta formam antecedentis delegationis; Verum ordinaria non fuit denuò illi tributa, sed præsupposito tantum, quod antea competeret, breuior

12 procedendi facultas addita fuit. In sequenti autem parte noua fuit illi concessa iurisdictione in causis contra prædictos extra dictam Ciuitatem motis, ac mouendis, etiam priuatiuè quoad Ordinarios, & alios quibus per Rectorem illis instantibus inhiberi posse Summus Pontifex declarauit, ne Magistri, Doctores, & Scholares dum extra Ciuitatem euocantur inuiti à Studiis distraherentur, itaque vigore huius priuile-

Sanlegerij de Præsent. Iudic. Pars III.

gij, & antecedentis sanct. mem. Bonifacij IX. Rector habet iurisdictionem priuatiuè quoad Ordinarium in causis illi delegatis, in his scilicet, quæ sunt comprehensæ in ipsis litteris Conseruatoriis, & in his, quæ pro tempore mouebantur etiam extra Ciuitatem contra Magistros, Doctores, vel Scholares recusantes coram aliis Iudicibus respondere, & Rectoris iudicium eligentes, vt apparet ex præfatis litteris Apostolicis, quæ in hac materia Ordinariis præiudiciali strictè intelligi debent in his tantum casibus qui leguntur in eis expressè dispositi, nec ulterius extendi possunt, cap. ex tuarum, vbi not. DD. extr. de aut. & vsu pallij, cap. quantvis de refer. in 6. Oldrad. conf. 268. questio est, verum per priuilegium num. 1. vers. sed in contrarium & num. 2. vers. præterea, Rot. penes Card. Seraph. dec. 605. n. 2. vers. cum enim & dec. 827. n. 1. vers. cum enim agatur & in recentior. dec. 224. n. 11. vers. ex quo priuilegium p. 5. & in specie probant Monet. de Conseru. c. 3. à n. 20. vers. vers. si vero magis speciales & seq. & Gabr. Pereir. dec. 118. sub n. 16. vers. si quamvis enim.

Quare cum in his Rector fundatam habeat intentionem suam in eisdem priuilegiis Apostolicis, consilietur satis in hoc iudicio de quasi possessione, in qua reperitur exercendi iurisdictionem in causis prædictorum de Vniuersitate ex actibus sublequentibus, qui referri debent ad illum ex allegatis titulis de quo constat ex dictis priuilegiis, quia alij tituli adhuc non fuerint legitime probati, ad l. 2. c. de acqu. poss. Gloss. fin. in l. quedam mulier. ff. de rei vend. Rot. dec. 615. sub n. 3. vers. ita vt quando non constat. p. 2. recent. & in Casenaten. conf. 2. Iunij 1644. in §. quia cum appareat. & 9. Iunij 1645. in §. quia nullibi probatur, vers. & propterea cum constet coram me. & Atque ideo licet respiciant immediatè certas species causarum, cum tamen proueniant à præcedenti titulo vniuersali, sufficiunt utique ad constituendum dict. Rectorem in quasi possessione iuris vniuersalis illam exercendi in omnibus causis sub dictis priuilegiis comprehensis, quia magis attenditur causa actus, quam ipsius exercitium, hincque per vnum actum singularem, vbi causa, & intentio agentis est vniuersalis, acquiritur vniuersalis possessio in huiusmodi iuribus: vt tradit Bald. in repet. l. 1. sub n. 24. vers. tu dic. Cod. de emancip. liber. Felin. in cap. auditis, sub num. 9. prope fin. vers. & dicit Bald. extr. de præscr. Rot. dec. 172. n. 3. vers. si quidem, cum seqq. & dec. 139. num. 12. vers. quia quando caus. p. 2. diuers. & penes Card. Seraph. 951. n. 2. vers. quia ibi causa est vniuersalis, & Reuerendiss. Vergellen. dec. 266. num. 3. vers. quia quasi possessio, ac in recentior. dec. 273. sub n. 2. vers. verum etiam, part. 2. de sapè in aliis. & Propterea fuit per Dominos conclusum illi concedendam esse manutentionem in exercitio eiusdem iurisdictionis priuatiuè quoad Ordinarium, quoad causas, & personas sub dictis Apostolicis priuilegiis, (vt dictum est) comprehensas, iuxta illorum tenorem donec super petitorio plenius cognoscatur, iuxta text. in d. cap. cum persona, de priuileg. in 6. Rot. penes Card. Seraph. dec. 585. & dec. 595. n. 2. vers. quando enim & seqq. ac in d. dec. 491. sub n. 4. vers. non obstat, & seqq. p. 1. recent. & aliis relatis per Marefcor. d. resol. 11. n. 19. vers. quarto dicta conclusos & seqq. ac n. 1. vers. limita cum seqq. lib. 1.

Atque ita d. c. sum vtrique parte informantes &c.

Ista decisio referenda est ad cap. 55. partis secunde Tract. de Præsent.

CAPVT

SEV

RESOLVTIO II.

In Causa Meleuitana Antianitatis, Co-
ram R.P.D. Bichio Veneris 20.
Nouembr. 1648.

ARGVMENTVM.

De exceptionibus præiudicialibus, in primis
expressè vel tacitè per processum ad vltè-
riora iudicandis. Et quomodo articuli
diuersi eiusdem negotij possint dici con-
nexi, vt vnica sententia debeant termi-
nari. Et quando vnicum sit Iudicium, si
diuersa capita contineat, quorum tamen
prosequutio simul facta fuit: Et vtrum
sententia lata vigore commissionis auo-
catoriæ, sit nulla, si in commissione non
fuerit facta mencio litis pendentis.

SVMMARIVM.

- 1 Decretum executorialium comprehendit omnia quæ
resultant ex sententia de cuius executione agitur.
- 2 Sententia generaliter prolata omnia comprehendit.
- 3 Sententia quæ se refert ad acta, continet omnia quæ
in actis deducta fuerunt.
- 4 Verba sententiæ recipiunt interpretationem extensi-
uam ab iis quæ in processu disputata fuerunt.
- 5 Clausula quam & quas, comprehendit etiam noua
iura in actis deducta.
- 6 Vnica sententia totum negotium terminari debet, ne
partes super suis factis, eorum expensis.
- 7 Exceptio præiudicialis si fuerit proposita censetur ta-
citè reiecta, si Index procedat ad vltiora.
- 8 Quando agitur de diuersis articulis separatim tra-
ctandis diuersa quoque sunt Iudicia, & separatim
tractanda.
- 9 Iudicia sunt connexa, quando tendunt ad eundem
finem.
- 10 Quando exceptio incompatibilis, cum executione
proponitur, de illa debet per Iudicem coram quo
proposita fuit, cognosci.
- 11 Quod fuit deductum semel per viam actionis, potest
postea deduci per viam exceptionis.
- 12 Quando vnica prosecutio facta fuit plurium peti-
tionum, censetur vnicum iudicium.
- 13 Sententia contra sententiam nulla est; sed tamen re-
gula illa limitatur ibidem.
- 14 Commissio obiecta in præiudicium litis præuente co-
ram vno tribumali, est ipso iure nulla, si non facta
fuerit mencio litis pendentis. Et sententia vigore
talis commissionis lata, est nulla, n. 15.
- 15 In vim clausula quam & quas, procedi potest pro-
ut in prima, absque reuocatione alterius sententiæ.

PRIOR & secundæ instantiæ controuer-
sia tota fuit super executione Breuis
Apostolici declarantis Equiti Anyorran
computari debere antianitatem à die
præsentationis primarum probationum, non autem
ab vltima die illarum admissionis; nam ad instan-
tiam venerabilis Lingue Franciæ causa subreptio-

nis, obreptionis, & nullitatis dicti Breuis commissa
fuerat in Rota bonæ memoriæ Buccabellæ, & dein-
de in gradu appellationis bon. mem. Pirouano, qui-
bus officio functis per sententias latas ad fauorem
Equitis Anyorran, iterum appellante eadem Lin-
gua, prodijt tertia instantia coram Eminentiſſimo
D. Cardinali Panzirolo tunc nostri Ordinis Audi-
tore.

Hac verò pendente, dictus Eques ne antianitatis
effectus, hoc est assecutione Commendæ frustraretur
ob defectum quartæ Carauanæ, sine qua Statuta Sa-
cræ Religionis Hierosolymitanæ incapacitatem ad
Commendas obtinendas inducunt, sibi magis con-
sulendo obtinuit aliud Breue, defectus huiusmodi
ex causis ibi expressis dispensatorium; contra quod
insurrexit Lingua, eiusque subreptionis causam
committi curauit Eminentiſſimo Magno Magistro,
qui successiue subreptitium pronunciauit, & ab hac
pariter sententia commissa fuit causa appellationis
eidem Domino Cardinali Panzirolo; adeo quod cor-
ram ipso, siue R.P.D. meo Verospio in illius ad Car-
dinalatum promoti locum successit, duæ emanarunt
appellationum commissiones, quarum priorem à
sententiis Rotalibus super executione primi Breuis,
Lingua; alteram à sententia Magni Magistri super
subreptione secundi Equis Anyorran impetrauit.

Sed dū non specificato an vigore primæ, vel secun-
dæ, ad vltiora procederet; R.P.D. meus Verospio
bis vtraque parte informante proposuit dubium, an
Equiti de Anyorran obstat defectus quartæ Cata-
uanæ, quo semper negariuè resolutum, per optimas ra-
tiones deductas in decisionibus editis prima Iulij &
14. Decembris 1643. tandem sententiam protulit
confirmando priores Rotales, & pro omnibus in il-
lis, & in litteris Apostolicis emanatis ad fauorem
Equitis contentis, mandata quæcumque ac litteras
executoriales decernendo.

Cumque ab ea sententia ex aduerso appellatum
non fuisset, & Eques in vim rei iudicatæ peteret sibi
concedi litteras executoriales, etiam quoad quartam
Carauanam, eadem decreta fuerunt, præiua parti-
culari discussione, an constaret de re iudicata etiam
quoad quartam Carauanam, vt in *decisione emissæ die*
4. Iulij 1646. † Hoc ipsum decretum executoriali-
um, quod per appellationem Lingue ad me deuo-
luit, confirmandum esse hodie responsum fuit; cum
in executorialibus rei iudicatæ, omne id compre-
hendi debeat, quod sententia ipsa in iudicatum tran-
sacta complectitur: Anan. *conf. 5. n. 1. & ibidem Bo-*
logn. in addition. Rebuff. ad constit. Reg. tom. 1. tit. de
sent. executor. art. 7. gloss. 9. n. 17. Boër. decis. 68. n. 2.

Complectitur verò sententia, à qua ex aduerso
appellatum non fuit, etiam reiectionem exceptionis
defectus quartæ Carauanæ, tum explicite, tum ta-
citè. Primo modo, quia in secunda parte Index conce-
dit executionem pro omnibus contentis in litteris
Apostolicis, & sic etiam in litteris secundi Breuis
dispensatorij quartæ Carauanæ in actis productis,
super quibus Iudicem pronunciare voluisset, & cum
effectu pronunciaſſe apparet ex relatione expressa ad
acta, quam fecit in præmio sententiæ, ibi, *De &*
super litteris Apostolicis, carumque litterarum Aposto-
licarum ad fauorem Domini Equitis Ioannis emanata-
rum, de quibus in actis executione ac iustificazione, &c.
rebus, quæ aliis in actis productis &c. † Ita vt indefinita
mencio litterarum Apostolicarum in numero plurali
facta in parte dispositiua sententiæ, vtrumque Bre-
ue in actis productum comprehendat, nedum ex sui
natura, cum æquipolleat vniuersali, *leg. si seruus 22.*
ff. seruit. vrb. præd. Grat. discept. 650. numer. 9. Barbol.
axiom.

axiom. 623. n. 1. sed etiam in vim specialis relationis ad acta, per quam dicitur pronunciatum super omnino quod in actis deductam fuit: Menoch. co. ff. 110. n. 5. co. ff. 159. n. 4. Olasc. dec. 63. n. 3. Rot. dec. 500. n. 9. p. 5. recent. fortius, quia super hac exceptione quartæ Carauanæ, & brevis dispensatorij executione præcesserant particulares, & acerrimæ disceptationes, ac decisiones, & à quibus verba sententiæ, quatenus opus sit interpretationem quoque extensionem recipiunt, Socin. iun. conf. 181. n. 79. vers. hoc etiam, & seq. lib. 2. Scacc. de sentent. & re iudic. gloss. 14. q. 17. n. 76. & 2. seqq. ubi ait, quod decisiones sunt pars sententiæ. Burat. dec. 327. n. 1.

Nec obstat, quod prime sententiæ, quas vltima confirmauit, non loquantur nisi de primo Breui: quia vltima vltra confirmationem priorum sententiarum dat executionem omnibus litteris Apoit. productis in actis, & potuit etiam nouum ius, hoc est excusationem à quarta Carauana canonizare vigore clausulæ, quam, & quas, in commissione directæ tertio Iudici appositæ ad præmissa non restituit, Put. dec. 7. de appellat. Coccin. dec. 47. n. 10. Rota dec. 552. p. 4. diuersor. & in Romana domus 10. Iunij 1639. coram Reuerendissimo Episcopo Salamantino, quam clausulam deductam fuisse ad speciem super nouo iure secundi Breuis, vt oportet, Marefcott. variar. resol. lib. 1. c. 20. n. 18. Caputaq. dec. 125. p. 3. Rota dec. 82. n. 8. p. 4. tom. 2. recent. demonstrant ipsius secundi Breuis productio coram eodem Auditore, & speciales discussiones, ac decisiones super eo articulo ante tertiam sententiam emanatæ, quas Rota præmissit, & vt deinde vnica sententia totum negotium terminaret, pro vt terminauit, & congruere Maieitati tanti Tribunalis, ne multiplicando in sententiis, litigantes superfluis impensis grauentur, fuit dictum in dec. 427. n. 1. p. 2. dec. 485. n. 6. p. 5. recent. & in Perusina executionis coram Penia, impress. apud Marchesan. de commiss. p. 3. fol. 114. n. 3.

Secundo modo, id est tacite, quia cum defectus quartæ Carauanæ, qui dicitur in actis deductus per viam exceptionis eo ipso quod desuper aduersus actorem suscepra fuit disputatio, & contradictio: Rota dec. 736. sub n. 6. vers. & ubi etiam p. 2. recent. dec. 520. n. 4. & 5. p. 5. esset incompatibilis cum assentione Commendæ, qui est effectus litis introductæ super antianitate: propterea Iudex pronuntiando super antianitate, & procedendo ad vltiora, videtur huiusmodi exceptionem tacite reiecit: iuxta notata per doct. in c. ex parte 12. de app. Gabr. de except. concl. 1. n. 23. Burat. dec. 15. n. 7. cum aliis allegatis in dec. R. P. D. mei Verospij 4. Iulij 1646. §. primò; Quo magis cum vt supra dicebam, fuerit super hac exceptione particulariter disceptatum.

Nec obstat, quod articulus antianitatis ab articulo incapacitatis ex omissione quartæ Carauanæ, diuersus sit non solum re ipsa, quia stant simul, quod quis sit antianus, & tamen incapax Commendæ, sed etiam origine Iudicii, cum super antianitate lis penderet vigore primi Breuis in tertia instantia per appellationem Lingvæ à sententiis Rotalibus, super incapacitate ex defectu quartæ Carauanæ introducta fuerit in secunda instantia, per appellationem à sententia Magni Magistris declarante secundum Breue subreptitum ab Equite Ioanne interpositam; Vnde inferitur, quod nec tacite, nec expresse potuerit verque articulus vnica sententia terminari, ex traditis per Laderch. conf. 9. n. 2. vers. secundo dico.

Quia connexio vtriusque resultat potest respectu finis, id est assentionis Commendæ, ad quem tendunt: Imola conf. 159. n. 2. Rota dec. 588. n. 18.

part. 4. tom. 3. recent. dec. 8. n. 7. coram bon. mem. Burat. ex text. in l. quid ergo, §. penult. ff. de contr. iudic. tutel. cum aliis allegatis à Menoch. de arbit. cas. 45. n. 6. & 9. Maxime quia disputationes Rotales non concipiuntur in abstracto, sed in ordine ad finem, & effectum de quo agitur, & certum est, quod ad finem assentionis Commendæ, exceptio incapacitatis incompabilis est cum executione Breuis super antianitate, cum & antianitas, & capacitas requiratur, vt Statutum est inter Ordinationes Religionis Hierosolimitanæ, in cap. 1. de Commend. & tradit Lathi. de re benefic. lib. 2. q. 15. n. 47. & 49. fuitque dictum in Aquitanien. Prioratus vigesima-prima Februarij 1621. coram bon. mem. Archiepiscopo Seleucien.

Potuitque articulus incapacitatis duplici via in Rota cognosci, vel nimirum in secunda instantia in gradu appellationis à sententia Magni Magistris, lata contra secundum Breue; vel in tertia prosequendo Iudicium antianitatis, in qua licitum erat Lingvæ Franciæ deducere per viam exceptionis incapacitatem, quam in Iudicio cepto Melitæ committendo causam Breuis dispensatorij deduxerat per viam actionis, Rebuff. conf. 109. vers. item regulariter, Gratian. disceptat. 445. n. 12. & seqq. pariterque licitum erat Equiti allegare, vt fecit, se tum in vim Breuis dispensatorij, tum eo semoto capacem esse effectus antianitatis, hoc est Commendæ, non obstante defectu quartæ Carauanæ, quia ob impedimentum ex aduerso sibi prestitum, ne eam expleret, habetur ac si expleuisset in odium aduersarij; vt bene ponderat decisio D. mei Verospij 1. Iulij ann. millesimo, sexcentesimo, quadragentesimo tertio §. Primò vers. & quia.

Igitur tertia sententia Rotalis vtrumque diffinit, re potuit expresse, vel tacite, cum incapacitas haberet excusationem etiam de iure communi, & in eodem Iudicio tertie instantie deducta fuisset, ac discussa, non secus ac ipsum Breue dispensatorium, iuxta theoriam Caltri. conf. 164. numero 2. & 3. ubi ait, quod quando est vnica profectionio plurium petitionum, est vnicum Iudicium, libro primo: quam sequitur Laderch. in ex aduerso allegato consilio 93. numero 2. vers. qui inquit: atque hinc nec opus fuit reuocare sententiam latam Melitæ aduersus Breue dispensatorium, quia Eques opus non habebat eo Breui, stante dicta excusatione ei competenti de iure communi canonizata per decisiones Rotales.

Præterea regula, quod reuocanda est prima sententia, ne detur sententia contra sententiam, desumpta ex l. prima. Cod. quando pronoc. non est necess. recipit duas limitationes: alteram, quando prima sententia est notorie nulla, vel iniusta, Fellin. in cap. inter Monasterium num. 25. de sentent. & re iudic. Surd. consil. 164. num. 44. & seqq. Seraph. dec. 1123. num. 5. Caualer. dec. 42. n. 5. dec. 69. num. 3. alteram quando non fuit in actis oppositum de prima sententia, eiusque reuocatione; Olasc. dec. 1. num. 29. Penia dec. 217. num. 3. Caualer. dec. 31. n. 2. Rota in recent. dec. 161. n. 2. p. 1.

Applicantur autem casui nostro, quia de oppositione prime sententiæ eiusque reuocatione non apparet in actis, & sententia Melitæ pronuncians Breue dispensatorium esse subreptitium, ex duabus decisionibus R. P. D. mei Verospij super eiusdem Breuis iustificacione editis, iniusta notorie conuincitur: Rota dec. 425. n. 4. part. 5. recentior. & Estque vltro nulla ex defectu Iurisdictionis, quia cum causa ab initio fuisset commissa in Rota cum clausula, quam & quas, cuius vigore omne ius etiam futurum, & ex quacunque causa deductum esse dicebatur

ex allegat. in decis. 210. num. 6. decis. 710. num. 6. p. 3. recentior. ibique Eques Orator litem prosequeretur, commissio deinde ad instantiam Linguae directae Melitanae non facta mentione liris pendens in Rota, fuit ipso iure nulla tanquam sapiens auocationem: Bifignet. decis. 13. de rescripti. Cassador. dec. prima de rescripti. Seraph. decis. 763. n. 6. Barac. decis. 74. n. 4. & ibi Ad-dent. littera B. latè Marchesan. de commissi. p. 2. fol. 249. n. 132. † Et quod sententia lata vigore commissionis subreptitiae sit nulla, dixit Rota decis. 564. n. 16. part. 5. 16 recent. † Ultra quod in vim dictae clausulae, quam & quas procedi potuisset, ut in prima, absque reuocatione alterius sententiae, Rota decis. 264. n. 2. p. 6. recent. Et ita decisum utraque parte informante, &c.

Decisio ista applicatur ad cap. 15. p. 1. presentis tract.

C A P V T,

S E V

R E S O L V T I O I I I.

CONTINENS BREVE S^{mi}. D. N.

INNOCENTII X. Summi
Pontificis.

In causa Angelopolitana Iurisdictionis in
Indiis Occidentalibus.

Die 15. Maij 1648.

A R G V M E N T V M.

Summus Pontifex, propositis pluribus dubiis inter Episcopum & Clericos regulares Soc. IESV, super munere praedicationis in propriis dictorum regularium Ecclesiis, aut in alienis, petita vel obtenta Episcopi licentia, nec non super confessionibus laicorum audiendis, praeuio examine, siue approbatione Episcopi, nec non super electione Conseruatorum per dictos regulares facienda, & exemptione illorum à Iurisdictione Ordinarij; dubiorum huiusmodi decisionem sacrae Cardinalium Congregationi commisit, quae dicta dubia terminauit, ut in sequentibus continetur; approbante & auctoritatem praestante eodem Summo Pontifice.

S V M M A R I V M.

- 1 Regulares non possunt declinare Iurisdictionem Episcopi exequentis ordinationes Concilij Tridentini, in casibus in quibus exempti subiiciuntur correctioni Episcopi; & ideo hoc casu non possunt eligere Conseruatores.
- 2 Ampliatur, ut locum habeat, quamvis Episcopi procederent ordine Iuris seruato.
- 3 Ampliatur secundo, ut Regulares allegantes priuilegium exemptionis illud exhibere coram Ordinario teneantur.
- 4 Quod si verba priuilegij sint ambigua, recurrendum est ad summum Pontificem pro interpretatione.

- 5 Constitutio Gregorij XV. circa electionem Conseruatorum, afficit Religiosos Soc. IESV.
- 6 Regulares qui non elegerunt Conseruatores iuxta formam dictae constitutionis Gregorij tenentur respondere coram Ordinario.
- 7 Regulares assumpti Conseruatores, non tenentur cauere de Iudicio sibi & Iudicium soluendo.
- 8 Virum Regulares possint nominare Conseruatores, quando Episcopi producant iura sua Ecclesiae Cathedralis, aduersus immoderas illorum acquisitiones in praedictum Decimarum.
- 9 Regulares non posse audire confessiones secularium siue licentia Episcopi Diocesani.
- 10 Episcopi possunt procedere contra Regulares audientes confessiones sine approbatione Episcopi loci vel praedicationis in Ecclesiis sui Ordinis non petita, be. editione, & in aliis sine licentia.
- 11 Ampliatur, ut Regulares possint cogi ad exhibendam licentiam, absque eo quod recurratur ad Superiores ipsorum pro illa exhibenda.
- 12 Quomodo procedendum sit contra Regulares notorie & scandalose delinquentes.
- 13 Conseruatores electi à Regularibus tenentur coram Ordinario facere fidem de electione.
- 14 Regulares praetendentes exemptionem à Iurisdictione Ordinarij tenentur fidem facere de priuilegio.
- 15 Religiosa domus in quibus vnus, vel duo tantum sunt Regulares, non gaudent priuilegio Collegiorum vel Conuentuum.
- 16 Religiosi non debent tenere apothecas mercium & similes, & à quo hoc casu coercendi.
- 17 Regulares non possunt ministrare Sacramenta Baptismatis & alia de quibus ibidem, siue licentia, nec consecrare vasa sacra & altaria.
- 18 Regulares semel approbati non possunt sine noua causa ab audiendis confessionibus suspendi.
- 19 Episcopi possunt procedere per censuras, contra inbedientes in confessionibus vel praedicationibus.
- 20 Licentia audiendi confessiones, & praedicandi, potest concedi verbo tenus.
- 21 Conseruatores possunt eligi per Regulares, etiam in locis ubi non adsunt Iudices Synodales.
- 22 Conseruatores possunt vis censuris, etiam aduersus sacros generales Episcoporum, si agatur de manifestis iniuriis & violentiis.

INNOCENTIVS

P A P A X.

Ad futuram rei memoriam.

V M sicut accepimus aliqui fuerint ortae differentiae inter Venerabilem fratrem Ioan. Episcopum Angelopolitani, siue Popule SS. Angelorum in Indiis Occident. ex vna, & dilectos filios Clericos Regulares Soc. IESV, partibus ex altera, de, & super munere praedicationis Verbi Dei tam in propriis eorundem Clericorum Regularium, petita solum Episcopi benedictione, quam in alienis Ecclesiis petita, & obtenta ab eodem Episcopo Diocesano licentia exercendi; nec non super confessionibus laicorum audiendis praeuio examine, siue approbatione eiusdem Episcopi diocesani, quae dicti Clerici Regulares in vim priuilegiorum praedictae Societati Apostolica auctoritate concessorum, sibi proprio

proprio iure licere prætendebant, & desuper in partibus fuerit deuentum ad plures actus iudiciales, & pro parte Clericorum Regularium huiusmodi ad electionem Conseruatorum priuilegiarum huiusmodi: nobisque tam dicti Ioannis Episcopi, quam eorumdem Clericorum Regularium nomine, pro sopiendis differentiis huiusmodi quædam Dubia decisionem differentiarum præfatarum, necnon iurisdictionem Ordinariorum in exemptos, & ipsorum Clericorum Regularium exemptionem à iurisdictione Ordinarij concernentia fuerint proposita, ad quæ ambæ partes responderi, & quid desuper observandum sit auctoritate nostra Apostolica statui, & stabiliti desiderabant. Nos, qui omnium fidelium, & præsertim Ecclesiasticorum quieti libenter incumbimus, differentias prædictas, totumque negotium particulari Congregationi aliquorum Venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Cardinalium, & dilectorum Romanæ Curie Prælatorum examinari, commissimus, qui auditis sæpius procuratoribus prædicti Ioannis Episcopi, necnon Procuratore Generali Societatis prædictæ, negotio maturè discusso, omnibus dubiis, & petitionibus hinc inde propositis responderunt prout sequitur: videlicet, Sacra Congregatio à Sanctissimo Domino Nostro deputata super controuersis ventibus inter Episcopum Angolorum in Indiis Occidentibus, & Religiosos Societatis Iesv, sæpius auditis Procuratoribus ab eodem Episcopo ad Urbem allatis; necnon ipsius Societatis Procuratore Generali, negotioque accuratè discussa, censuit prædictos Religiosos nequaquam posse in Ciuitate, & Diocesi Angelopolitana, personarum secularium Confessiones audire sine approbatione Episcopi Diocesani, nec Verbum Dei prædicare in Ecclesiis sui Ordinis, non petita ipsius benedictione, nec in aliis Ecclesiis sine eius licentia, nec in Ecclesiis etiam sui Ordinis ipso contradicente, & contravenientes ab Episcopo tanquam Sedis Apostolicæ Delegato coerceri, & puniri posse etiam censuris Ecclesiasticis in vim Constitut. sanct. mem. Greg. XV. quæ incipit, *Inferuabili Dei providentia*. Ac proinde memoratis Religiosis, qui huiusmodi approbationem, ac licentiam se obtinuisse non docuerint, potuisse Episcopum, seu eius generalem Vicarium præcipere sub pena excommunicationis lata sententia, ut à confessionibus audiendis, & Verbi Dei prædicatione abstinere, nec ob eam causam licuisse dictis Religiosis quasi à manifestis iniuriis, & violentiis eligere Conseruatores, eosque, ut præfertur electos in Episcopum, eiusque Vicarium Generalem indebitè, ac nulliter, excommunicationem fulminasse. Cæterum Sancta Congregatio serid in Domino hortatur, ac monet Episcopum, ut Christianæ mansuetudinis memor erga Societatem Iesv, quæ laudabili suo Instituto in Ecclesia Dei tam fructuosè laborauit, ac sine intermissione laborabat, paterno se gerat affectu, eamque in regimine Ecclesiæ suæ perutilem adiutricem agnoscens benignè foueat, ac pristinæ suæ benevolentia restituat, quemadmodum S. Congregatio ipsum factum confidit; sibi quoque certo pollicetur, cum eius zelum, pietatem, ac pastorem sollicitudinem compertam habeat. *Dat. Roma die 16. Apr. 1648.* Et præmissorum occasione pro parte prædicti Ioannis Episcopi; necnon Religiosorum Societatis Iesv, in eadem Congregatione proposita fuerunt diuersa Dubia de mandato Sanctissimi resoluenda, quæ quidem S. Congregatio sæpius auditis, ut in præmissis ab eodem Episcopo ad Urbem missis, necnon Procuratore Generali ipsius Societatis, negotioque maturè perpenso

ad singula Dubia ab utraque parte proposita respondit, ordine quo sequitur.

Primo, An in casu quo Episcopus præcipiat decreta aliqua Concilij Tridentini à Regularibus obseruari, & executioni demandari, Regulares quicumque etiam Societatis Iesv, sub prætextu, quod huiusmodi præcepta infringant sua priuilegia, possint eligere Conseruatores; Congregatio respondit, si Episcopus præcipiat Regularibus etiam Soc. Iesv, ut decreta aliqua Concil. Trid. obseruent, ac exequantur, illis casibus, in quibus per ipsum Concilium, vel Constitut. Apostolicas, Regulares exempti subiiciuntur iurisdictioni, & correctioni Episcopi, minimè licere ipsis Regularibus ob eam causam Conseruatores eligere. *¶ Secundo*, An quando Ordinarius procedit iuris ordine seruato aduersus Regulares prædictos, in casibus in quibus per Conc. vel Constitut. Apostolicas ipsi subiiciuntur, possint Conseruatores Iudices assignare? ut ad proximum, non posse. *¶ Tertio*, An Regularibus etiam Societatis Iesv asserentibus se habere priuilegia, quominus obediunt Episcopo in executione decretorum iuris communis Concil. Trid. & Constitut. Apostolicarum Ordinarij, debeant ipsis adhibere fidem absque exhibitione huiusmodi priuilegiorum? Respondit, Ordinarios non teneri huiusmodi asseritioni fidem adhibere absque integrali priuilegiorum exhibitione. *¶ Quarto*, An in casu quo Regulares quicumque etiam Soc. Iesv exhibeant aliqua priuilegia, & Ordinarij iudicent ea non suffragari casui de quo agitur, & ad rem non facere, Regulares præfati possint, & debeant prouocare ad Summum Pontificem, vel in partibus Indiarum remotissimis ad Metropolitanum, siue Ordinarium viciniorum, vel potius possint hoc casu eligere Iudices Conseruatores? Respondit, Si verba priuilegiorum sint obscura & ambigua, non licere recurrere ad Metropolitanum, vel viciniorum Episcopum, nec Conseruatores eligere, sed Summum Pontificem pro interpretatione esse adeundum. *¶ Quinto*, Vtrum Constitutio fel. rec. Gregor. XV. circa Conseruatores Regularium publicata anno 1621. cum declarationibus Eminentissimorum Sacre Congregationis Concilij Tridentini Interpretum desuper editis, æquè afficiat, & comprehendat Religiosos Soc. Iesv, ac reliquos Regulares, ita ut omnia alia prædicta Societatis priuilegia fuerint reducta ad terminos dictæ Constitutionis, & sic imposterum debeant ab iis eligi Conseruatores iuxta formam & tenorem prædictæ Constitutionis? Respondit, huiusmodi Constitutionem cum declarationibus, ut prætenditur, editis, æquè afficere Religiosos Societatis Iesv, atque aliorum Ordinum, & Conseruatores ad illius præscriptum esse eligendos, non obstantibus quibuscumque priuilegiis, quippe quæ omnia sunt reducta ad terminos ipsius Constitutionis. *¶ Sexto*, An Regulares prædicti grauati ære alieno, vel ad ratiocinia, vel Testamentorum Executors possint conueniri coram Ordinario, si Conseruatores non nominauerint intra tempus habile ab Ordinario præscriptum. Respondit Regulares in causis præfatis coram Ordinario loci esse conueniendos, si ad præscriptum Constitutionis sanct. mem. Gregorij XV. Conseruatores non elegerint, ipsamque electionis documentum intra præfinitum tempus in actis Curie ipsius Ordinarij non exhibuerint. *¶ Septimo*, An dicti Regulares Conseruatores siue ad Iura, siue ad priuilegia tuenda assumpti, teneantur ante exercitium commissionis prestare cautionem coram Ordinario, siue alio Iudice competente, de Iudicio susti, & iudicatum soluendo, casu

- quo in lite sine causa succubuerint; Respondit non teneri. † *Octauo*, An quando Episcopi iura, vel decimas Cathedralium aduersus Regulares prædictos, dote sua spoliantes Ecclesias, coram Iudice competente ruentur, librosque memorialia, & allegationes prodant, Ius Ecclesiarum Cathedralium exprimentes, & acquisitiones Religiosorum, aliaque id generis adnumerantes huiusmodi scriptorum occasione possint Regulares nominare Conseruatores, prætendentes iniuriam sibi inferri in referendo immoderatas acquisitiones; Respondit: si Episcopi pro tuendis Iuribus Cathedralium Ecclesiarum coram Iudice competenti huiusmodi scripta producant, & Regularium immoderatas acquisitiones veraciter, & modeste referant, non licere Regularibus ob eam causam ad Conseruatores recurrere. † *Nono*, Vtrum Regularis quicunque, etiam Societatis Iesu, possit administrare Sacramentum Pœnitentiæ Secularibus absque licentia Episcopi Diocesani, etiam si in aliena Diœcesi approbatus sit; Respondit, Regulares etiam Societatis Iesu, in vna Diœcesi ab Episcopo approbatos ad confessiones personarum secularium audiendas, nequaquam posse in alia Diœcesi huiusmodi confessiones audire sine approbatione Episcopi Diocesani. † *Decimo*, An Episcopus contra dictos Regulares audientes in sua Diœcesi confessiones Secularium absque sua approbatione, vel Concionatores absque licentia Episcopi intra & extra proprias Ecclesias, possit procedere, eos à talibus ministeriis remouendo, siue præceptis, & aliis Iuris remediis coercendo; Respondit eisdem Regularibus, qui confessiones personarum secularium audiunt sine approbatione Episcopi loci, vel prædicant in Ecclesiis sui Ordinis, non petita illius benedictione, aut in aliis Eccl. absque ipsius licentia vel in Eccl. etiam sui Ordinis ipso contradicente, posse Episcopum in vim Constitutionis sel. rec. Gregorij XV. quæ incipit *Inferatibilibi Dei providentia*: tanquam Sedis Apostol. Delegatum, administrationem Sacramenti Pœnitentiæ, ac munus prædicationis interdici, eosque Iuris remediis coercere, & punire. † *Undecimo*, An quando Episcopo constat dictas licentias obtentas non fuisse, ipse possit præcipere, vt donec licentiam intra præscriptum tempus exhibeant à tali ministerio abstineant, & an requirendus sit per Episcopum pro his exhibendis Provincialis in alia Diœcesi, vel longissime existens, vel ipsi Regulares Confessarii, vel eorum Superiores eiusdem Diœcesis, in qua prædicta exercent; Respondit posse Episcopum sic præcipere, nec pro huiusmodi licentiis requirendum esse Provinciale sed satis esse ipsos Religiosos requirere, aut eorum Superiores in Diœcesi Episcopi existentes. † *Duodecimo*, An si contingat vt aliquis prædictorum Regularium infurgat contra Episcopum in propria Diœcesi maledictis cum scripto, v. l. dicto, Populum scandalizando, possit, & qua animaduersione, ab Episcopo puniri; & quid si huiusmodi delinquens transierit ad aliam Diœcesim, hoc casu seruandum sit; & qua pœna puniendus sit Regularis, qui commemorans in vna Diœcesi spargit famulos libellos contra Ordinarium alterius Diœcesis; Respondit, Si regularis intra claustra degens, extra ea in casibus in dubio expressis ita notorie deliquerit, vt populo scandalo sit, Episcopo instante teneri Superiorem Regularem infra tempus ab Episcopo præfigendum seuerè illum punire, ac de pœnitione Episcoporum certiores facere, alioquin sic delinquentem ab Episcopo puniri posse ad præscriptum Concilij Tridentini, cap. 14. sess. 25. de Regularibus. Quod si de-

linquens ad aliam Diœcesim migraverit, seruandum esse quod præcipitur in Constitutione sanctæ memoriæ Clementis VIII. Incipien. *Suscepti muneris ratio*. † *Decimo-tercio*, An Conseruatores nominati & electi à Regularibus prædictis, ante exercitium suæ Iurisdictionis teneantur electionis authenticum documentum exhibere coram Ordinario sub pœna nullitatis actuum; Respondit vtique teneri. † *Decimo-quarto*, An privilegia, quæ sunt contra Iurisdictionem Ordinarij, & quibus gaudent, & gaudere prætendunt Regulares prædicti, debeant Episcopis notificari, siue insinuari; Respondit, Regulares teneri huiusmodi privilegia Episcopo exhibere, si eis vti voluerint. † *Decimo-quinto*, An prædia rustica, metallorum fodinæ, sacchari opificinæ, & Regularibus Societatis, vel aliis possessa, vel aliæ Domus Seculares, in quibus videlicet, vnus vel duo Regulares tantum commemorantur, gaudeant privilegio Collegiorum, seu Conuentuum; Respondit non gaudere. † *Decimo-sexto*, Vtrum Regulares prædicti Apothecas quarumcunque mercium, macellæ, & similia, præsertim prope Collegia, siue Conuentus exercentes, possint ab Ordinario sub censuris inhiberi, ne huiusmodi exerceant. Respondit non posse Episcopum hoc prohibere Regularibus exemptis, sed si in præmissis ita notorie delinquant extra claustra, vt Populo scandalo sint, seruandum esse, quod dictum est *supra in responsione ad duodecimum*. † *Decimo-septimo*, Vtrum Regulares, etiam Patres Iesu in suis prædiis, opificinis, aliisque suis Domibus Secularibus sitis intra limites Parochialium ad se non spectantium, possint administrare Sacramentum Baptismatis, solemnem matrimonij, Extreme-unctionis, & Eucharistiæ in Festo Paschæ, famulis, Mercenariis, Rusticis, siue aliis id genus hominibus secularibus, absque Ordinarij, vel Parochi licentia; Respondit non posse. *Decimo-octavo*, Vtrum Patres Societatis in Ciuitate, & Diœcesi Angelorum, possint consecrare vasa sacra, altaria & similia in quibus vñctio requiritur; Respondit item non posse.

Pro parte verò Religiosorum Societatis Iesu proposita fuerunt infrascripta Dubia. † *Primo*, An Episcopi in partibus Indiarum, possint ex integro totum vnum Monasterium, vel Collegium ab audiendis confessionibus suspendere; Respondit Episcopos Indiarum posse quidem omnibus simul vnus Monasterij, vel Collegij Confessariis adimere facultatem audiendi confessiones personarum Secularium, etiam inconsulta Sacra Congregatione Episcoporum & Regularium negotijs præposita, cum decretum ab ea editum sub die 20. Nouembris 1615. ex intentionis defectu, & convenientia morali non extendatur ad Regionem illam, tam longè ab Vrbe distans. Verum ab hac generali suspensione quæ vix sine scandalo, & animarum perniciæ contingere potest abstinendum esse Episcopis, nisi grauissima subsistente causa: super quo Sacra Congregatio illorum conscientias grauiter voluit esse oneratas. *Secundo*, An Episcopus Regularem pro confessionibus semel approbatum sine noua causa suspendere possit ab ipsis confessionibus audiendis. Respondit Regulares alijs liberè ab Episcopo præuio examine approbatos ad audiendas confessiones personarum Secularium, ab eodem Episcopo suspendi non posse sine noua causa, eaque ad confessiones ipsas pertinente. *Tercio*, An Bulla Pij V. 34. in ordine tom. 2. Bullarum, concessa, instante, & supplicante Serenissimo Rege Catholico, non ad petitionem Regularium, sit reuocata in Bullis Summorum Pontificum.

tificum, in quibus exemptiones Regularium mitigantur: Respondit agendum cum Sanctissimo, an velit declarare Bullam non esse reuocatam; illam tamen non suffragari, nisi in locis ubi est defectus
 19 Parochorum. † Quarto. An Episcopus possit cum censuris procedere contra Regulares exemptos, si inobedientes fuerint in confessionibus audiendis, vel predicatione verbi Dei, & hoc an vigore Concilij Tridentini, vel per quem Canonem: Respondit posse procedere, non quidem in vim Concilij Tridentini, sed in vim Constitutionis Gregorij XV.
 20 quæ incipit, *Inscrutabili Dei providentia*. † Quinto. An licentia audiendi confessiones, & prædicandi, ab Episcopo per litteras missivas, an solum per litteras parentes Cancellariæ concedi possit? Respondit posse concedi etiam per litteras missivas, vel ore tenus si ita Episcopo videbitur. Sexto, An talis licentia ore tenus sine scriptis concedi possit? Respondit, vt ad proximum. † Septimo. An facultas eligendi Conseruatores concessa Societati à Gregorio XIII. suffragetur illis in locis in quibus non adsunt Iudices Synodales. Respondit, ubi non adsunt Iudices Synodales, priuilegium Gregorij XIII. non suffragari quoad hoc, vt Societas non teneatur ex illis eligere Conseruatores, dummodo tamen in reliquis seruetur forma Constitutionis Gregorij XV. hac de
 22 re edita. † Octauo. An Conseruatores Societatis Vicarios generales Episcoporum auctoritate Apostolica per sententias, censuras, & pœnas Ecclesiasticas compellere possint, virtute Bullæ Gregorij XIII. Incipien. *Æquum reputamus*, sub Datum ultima Februarij 1573. Respondit posse à manifestis iniuriis, & violentiis eos compescere; etiam censuris, & pœnis Ecclesiasticis. Dat. Romæ die 16. Aprilis 1648.
 Quapropter, vt præmissa firmius subsistant, & inuolubiliter obseruentur, Nobis pro parte Ioannis Episcopi huiusmodi fuit humiliter supplicatum, vt illa auctoritate Apostolica confirmare de benignitate Apostolica dignaremur; Nos igitur dicti Ioannis Episcopi votis hac in re annuere, illumque specialibus fauoribus & gratiis prosequi volentes, & eundem Ioannem Episcopum à quibuscumque excommunicationis, suspensionis, & interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris, & pœnis à Iure, vel ab homine quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium dumtaxat consequens harum serie absoluen. & absolutum fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati præinserta responsa, seu resolutiones auctoritate prædicta tenore præsentium confirmamus, & approbamus, illisque Apostolicæ firmitatis vim & robur adicimus, & inuolubiliter obseruari mandamus, salua tamen semper in præmissis auctoritate dictæ Congregationis. Decernentes sic, & non aliter in præmissis per quoscunque Iudices Ordinarios & Delegatos, etiam Causarum Palatii Apostolici Auditores, ac S.R.E. Card. etiam de latere Legatos iudicari, & diffiniri debere; ac irritum, & inane, si quid secus à quoquam quauis auctoritate scieatur vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus Apostolicis, ac Vniuersalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Concilijs editis, generalibus & specialibus Constitutionibus, & ordinationibus; necnon Ecclesiæ Angelopolitanae, ac Societatis prædictæ, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel alia quauis firmitate roboratis Statutis, & Consuetudinibus, priuilegiis quoque, Indultis, & litteris Apostolicis eidem Ecclesiæ, & Societati sub quibuscumque verborum tenoribus & formis, ac cum quibuscumque etiam Derogatoriis
Sanlegerij de Præuent. Iudic. Pars I II.

derogatoriis, aliisque efficacioribus & insolitis clausulis, ac decretis etiam irritantibus, etiam motu proprio, ac etiam consistorialiter, & aliis quomodolibet in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis. Quibus omnibus, & singulis, etiam si pro sufficienti illorum derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales ideam importantes mentio, seu quouis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, illorum omnium, & singulorum tenores præsentibus pro plenè & sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permanens, ad effectum præmissorum specialiter, & expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud S. Mariam Maiorem sub annulo Piscatoris die xiv. Maij M. D. C. XXXXVIII. Pontificatus Nostri Anno Quarto.

M. A. MARALDVS.

In Nomine Domini Amen. Præfens copia extracta fuit à suo proprio originali, mihi Notario publico infra scripto exhibito per Ill. & R. D. Licentiatum Ioannem Maganum Procuratorem Illustrissimi & Excellentissimi D. Episcopi prædicti eidem exhibenti incontinenti restituito, cum quo facta per me eundem Notarium collatione, illam cum dicto originali de verbo ad verbum concordare inueni, salua semper meliori collatione, & in fidem, &c. Datumi Romæ in Officio mei, &c. hac die 16. Maij 1648.

Ego Sebastianus Casus Curie Eminen.
 Card. Vicarij Notarius de præmissis rogatus præfens instrumentum subscripsi & publicauit requisitus in fidem &c.
 Locus † Sig.

Nos Martinus miseratione diuina tituli Sancti Petri ad Vincula S. R. E. Presbyt. Card. Ginettus nuncupatus Sanctiss. D. Pape, & Alma Vrbis Vicar. Generalis, Romanæ Curie, & eius districtus Iudex ordin.

Vniuersis notum facimus, & attestatur supradictum Dominum Sebastianum Casum, de præmissis rogatum fuisse, & esse talem, qualem se fecit, eiusque publicis, ac similibus scripturis semper in iudicio, & extra, fuisse adhibitam, & de præfenti plenam adhiberi fidem. In quorum omnium & singulorum fidem, &c. Datum Romæ ex Aedibus nostris, his die, mense, & anno superius dictis.

Pro D. Leonardo de Leonardis.
 Leonides de Iulianis Substitutus.
 Locus † Sigil.

 C A P V T,
 S E V

R E S O L V T I O I V.

In Causa Cremen. seu Ianuen. Pecuniaria Coram R.P.D. Royas.

Mercurij i. Iulij 1648.

A R G V M E N T V M.

Causam attentatorum præiudicialem esse cognitioni negotij principalis, nisi contrarius

rius interueniat partium consensus. In Causis præiudicialibus posse disputari dubia negotij principalis quoad cognitionem extraiudicalem, immoludicem posse ex causa procedere in negotio principali omitta attentatorum reuocatione. Quid operetur reservatio dominij, facta in instrumento venditionis aduersus alios creditores hypothecarios.

SVMARIA.

1. Prius cognosci debet de attentatis, antequam procedatur ad negotium iudicij principalis.
2. Limitatur, nisi partes consentiant, ut excludatur prælatio causæ attentatorum.
3. Cognitio articuli, præuenta ante Iudicium attentatorum, prius debet terminari.
4. Disputationes dubiorum, sunt actus extraiudiciales.
5. In articulis præiudicialibus suspenditur definitio negotij principalis, sed tamen possunt dubia proponi extraiudicialiter super negotio principali.
6. Index potest ex causa procedere in negotio principali omitta reuocatione attentatorum.
7. Ordinem non seruare, ordo est, aduersus affectantes dilationes.
8. Sequestrum ante motam litem obtentum & non reuocatum, non est attentatum.
9. Mandatum procuratoris vendentis, præsumitur ex enunciativa contractus facta præsentie principali, & aliis coniecturis de quibus ibidem.
10. Sola coniunctio sanguinis non est sufficiens ad præsumendam collusionem, maxime concurrentibus coniecturis pro veritate instrumenti.
11. Secundum instrumentum si sit plenus, attendendum est, in concursu cum alio.
12. Notario super extensione clausularum credendum est.
13. Obligatio conditionalis habetur pro pura post hæcimpletam conditionem.
14. Reservatio dominij facit ut illud remaneat penes venditorem etiam si habita fuerit fides de pretio.
15. Per reservationem dominij excluduntur omnes alii creditorum hypotheca.
16. Statutum prohibens alienationem in forenses, non impedit quin ad illorum instantiam possint vendi cinibus, ut ex pretio forensibus satisfiat.

Dubium per me aliis propositum sub die 11. Martij præteriti. An mandatum A.C. sit exequendum; respiciebat tum nullitatem; tum iniustitiam ipsius mandati. Et resolutum fuit ex primo capite, ut de alio separatim videatur. Ideo prosequendo caput iustitiæ subscripti particulare dubium; An constet de credito, quod suffragetur; Cumque postea informantes pro Pallauicino dedissent de attentatis, eaque solum in sex locis Montis commissæ esse demonstrassent, Domini illa purgari, & ad vltiora in disputatione dubij subscripti procedi mandarunt; Elapsis postmodum aliquibus mensibus, dum imminabat dicti dubij propositio, Pallauicinus opposuisset de aliis attentatis super 193, locis Montis, de quibus nunquam antea, ut solet, dederit sumum, & obtulit separatim in hac vltima Rota, & super attentatis, & super negotio principali informare, prout fecit verbo, & scripto; Vnde vtrumque hodie discutiendum proposui, & de vtroque Domini cognouerunt respondendo pro Pallauicino, constare de attentatis, & pro Toffetis constare de credito.

Nam receptissima Iuris regula, quod prius co-

gnosci debet de attentatis, quæ sunt in primis purganda, visa est non applicari casui nostro, quia procedit parte instante, Rota decif. 94. num. 4. in fin. part. 3. recent. Sed tantum abest, quod Pallauicinus insisteret præferri attentatorum cognitionem, quod immò obtulit, quod eadem die vtrumque dubium proponeretur, & super vtroque acerrimè informauit. † Ex quibus resultat expressus consensus simultaneæ cognitioni, exclusiuus prælationis attentatorum, Lancellot. de attentat. part. 3. cap. 30. n. 167. 277. & 208. Buratt. in fortioribus terminis, decif. 72. n. 4. & in simili Bald. & alij relati per Modern. Perul. de manu. obseru. 77. n. 15.

Iuncto præteritum primo, quod cognitio boni Iuris includebatur, ut dicebam etiam in primo dubio per me aliis propositum super executione mandati A.C. & sic, cum illius cognitio capta fuerit antequam ex aduerso de attentatis daretur fumus, prius decidenda videbatur; ut per Christoph. Paz. ad legem Regn. Sicil. 27. sub n. 3. vers. sed si semel. l. 158. n. 1. & 3. l. 251. n. 5.

Secundo, quod per disputationem vtriusque dubij, non fertur decretum super vno, vel altero articulo; cum disputationes dubiorum sint actus merè extraiudiciales; Buratt. decif. 597. n. 5. Rot. decif. 53. n. 11. p. 4. tom. 3. recent. & in Montis Alii Beneficij 18. Marty 1646. coram R.P.D. meo Bichio, † & etiam in articulis præiudicialibus, esto quod ad terminationem vnus ratione præiudicialitatis deueniri non possit, suspenditur quidem illius definitio; sed non discussio, & cognitio extraiudicialis; Capyc. decif. 25. sub num. 1. & 2. Rota in Bonon. præsentia Caducitatis, prima Decembr. 1586. coram Orato, facit Menoch. de arbit. q. 53. sub n. 6. lib. 1. Vnde in simili quamuis super executione litterarum Apostolicarum pronunciari non valeat, nisi postquam litteræ expeditæ fuerint, vtiq; tamen ante illarum expeditionem Rota solet cum sola supplicatione disputare dubia, ea ratione, quia non terminant causam, sed sunt actus extraiudiciales; ut fuit dictum in d. decif. 553. n. 10. & duob. seqq. p. 4. tom. 3. recent.

Tertio, quod ex causa Index potest omitta attentatorum reuocatione, procedere in negotio principali, Lancellot. de attentat. par. 4. c. 30. n. 221. quæ causa militat in casu nostro, tum propter consensum Pallauicini attentatum passi in simultaneam vtriusque dubij cognitionem; tum propter eiusdem Pallauicini moram in dando sumum de attentatis super dictis locis 193. † Siquidem non dedit, nisi postquam pluries citatus fuerat ad informandum super dubio boni Iuris, eiusque imminente propositione, & in his vltimis audientis, in quibus ad evitandas litigantium plerumque affectatas dilationes, ordo est ordinem non seruare; ut dixit Rota in dec. 176. n. 10. coram sanct. mem. Greg. XV. Tum fortius, quia Pallauicini nihil interest quod in primis reuocetur executio in vim mandati A.C. attentatè facta super dictis locis 193. † quia adhuc eadem loca remanent affectata sequestro ante motam litem obtento, & nunquam reuocato, quod propterea attentatum non est; Lancellot. de attentat. p. 2. c. 4. limit. 2. num. 16. Cassad. decif. 6. sub n. 2. super reg. Cancell. Rota decif. 79. n. 10. p. 7. recent.

Hæc sunt, quæ contemporaneam dubij super attentatis, & super credito cognitionem suauerunt; fundamentum verò affirmatiuæ resolutionis super credito illorum de Toffetis est in publico Instrumento, in quo oculariter habetur, quod Gaspard Toffet, ad quem dicta loca 193, Montis salis auri spectant, pro pretio bonorum sibi venditorum, promissit solu-

ure

vere Benedicto fratri auctori Augustini. & Ioannis Aloyij libras 384779. cum fructibus compenfaris ius ad rationem librarum 4. pro centenario, & anno, quod Instrumentum dicitur probatio probata, & facit rem manifestam; Bart. in l. 1. n. 8. vbi lal. num. 10. ff. de nou. oper. nunc. Dec. conf. 36. n. 6. Surd. conf. 173. n. 31. & dixit Rota decif. 277. num. 2. & decif. 431. n. 1. p. 1. recentior. & coram Gregor. decif. 68. n. 2. ad fin. & decif. 157. n. 13.

Quamuis autem dictum Instrumentum venditionis celebratum fuerit ab asserito Procuratore Benedicti venditoris, de cuius mandato procurare non constat in actis, nihilominus de huiusmodi mandato procurare dubitari non potest; quia illud fuit enunciatum in Instrumento venditionis cum explicita mentione diei rogatus, & Notarij rogati, quo casu mandatum presumitur adfuisse; Dec. d. confil. 36. num. 8. Cassad. decif. 3. num. 4. de procur. Gregor. decif. 111. n. 2. & n. 503. n. 3. p. 1. recent. ac fuit dictum in Romana Saluiani Interdicti 10. Martij 1606. coram Card. Mellino impress. post Pacif. de Saluiani. interdict. decif. 33. n. 5. & in Tiburtina assignationis dotis 10. Martij 1627. coram bon. mem. Pirouano, ac in Nepesina pecuniaria 12. Iunij 1634. coram R. D. meo Decano, praesertim concurrentibus aliis coniecturis d. praesumptionem etiam suadentibus, & adiuuantibus.

Siquidem Domini considerant, quod in d. Instrumento facta fuit diuisio bonorum communium dictorum Benedicti, & Gasparis in ingenti quantitate cum adaequatione partium, necnon venditio stabilium, quae ad praedictum Benedictum praueuerunt; pro certo pretio cum obligatione soluendi certam ratam communibus creditoribus; ac in illo adfuit alia pacta respicientia praetensiones, & interesse contrahentium, de quibus verisimiliter non poterat Procurator per se habere notitiam, ad not. per Dec. in d. conf. 36. n. 8. & per Rot. in Toletana pensionis 23. Iunij 1617. coram S. D. N. Eoque magis cum de hoc mandato in praesenti casu dispureretur incidenter, quapropter fat est pro illius existentia asserito Notarij, ex adductis in Legionen. Beneficij 9. Decemb. 1639. §. 1. coram R. P. D. meo Chiflerio, cum alijs relatis per Add. ad Buratt. decif. 209. in fin.

Nec vlla considerari potest collusio in d. venditione, siue in hoc iudicio, sicut Pallauicinus praetendit, ex quo illa non praesumitur, nisi concludenter probetur, ex rubr. ff. & Cod. de collusion. detegent. Natt. conf. 37. n. 30. & 35. Buratt. decif. 64. n. 8. & decif. 99. n. 1. p. 5. & decif. 57. n. 10. p. 7. recentior. nec ad hunc effectum sufficit coniunctio sanguinis, nam etiam inter sanguine coniunctos candidè contrahitur. l. si totius ff. de donat. Buratt. decif. 365. n. 6. & dixit Rota in Ferreirana praedij 1. Iulij 1641. coram R. P. D. meo Bichio, maxime quia constet de credito ex publico Instrumento longè antea celebrato, ut aduertunt Natt. d. conf. 37. n. 31. vers. ostendunt ergo, & seqq. Rota in Veneta legitimatōis coram Bubalo impress. per Farinac. post primam vol. conf. dec. 31. n. 1.

Itaque, cum de credito illorum de Toffetis ex praedictis luculenter appareat; proculdubio illud suffragari debet ad effectum consequendi d. loca Montis; quia dictum Instrumentum, ex quo dictum creditum oritur, continet hypothecam omnium bonorum tam praesentium, quam futurorum. Et licet Pallauicinus praetendat, quod Gaspar debitor pro dd. libris 384779. obligauerit solummodo bona praesentia, vnde desumitur ex quodam exemplo dicti Instrumenti, antea ab eodem Angelo exhibitio; Ideoque dicta loca postea per eundem Gasparem acquisita comprehendendi non possint sub dicta hypotheca; Ta-

Sanlegery de Praeuent. Indic. Pars III.

men, cum fuerit postea aliud Instrumentum productum extensum à Notario rogato, attestante in suo protocollo adesse post verba, & beni praesentis clausulam cateratam, quam extendit pro hypotheca futurorum; & hoc secundum Instrumentum vti plenius continens, in concursu cum alio attendendum est; vt tradit Bald. conf. 428. ad med. lib. 3. Alex. conf. 70. n. 5. lib. 1. Boët. decif. 252. n. 7. Rota decif. 671. n. 3. par. 1. diuers. Buratt. decif. 265. n. 3. & decif. 716. n. 9. ea ratione, quia non dicuntur dicta Instrumenta inter se repugnantia, quo casu recurrendum esset ad protocolum, illiusque exhibitio necessaria esset; vt per Surd. conf. 141. n. 8. Rota decif. 544. num. 7. p. 4. tom. 3. recent. Sed censetur forsitan per errorem fuisse aliud à Notario omisum, vt inquit Corn. confil. 243. col. fin. vers. modo deueniendum, vol. 3. cum alijs adductis, in d. decif. 671. par. 1. diuers. & Vltra quod standum est semper attestationsi Notarij rogati praesertim in extensione clausularum, Alex. conf. 70. n. 4. lib. 1. Soc. conf. 94. n. 5. lib. 1. Surd. decif. 223. n. 8. Gratian. discept. 201. n. 76. & seqq. Rota decif. 560. n. 1. par. 4. diuers. & decif. 403. n. 2. & seqq. 8. recent. & fuit dictum coram Coccino dec. 76. n. 2. & seqq. & dec. 107. n. 1. ac coram R. P. D. meo Bichio in Parmen. pensionis 28. April. 1637. Vnde cum dicta loca vti bona Gasparis debitoris veniant sub generali hypotheca, iure merito fratres de Toffetis contra illa possunt eorum iura experiri.

Nec dicatur, quod solutio dd. lib. 384779. fieri debebat in effectibus socialibus ad dd. contrahentes spectantibus, qui quatenus non sufficerent, tunc Gaspar debitor promisit illas soluere in pecunia; Vnde resultat, quod dicta promissio facta fuit condicionaliter, nempe deficientibus dictis effectibus, propterea antequam agi possit contra dicta loca, probari debet deficientia eorundem effectuum, ad hoc vt conditio purificata dicatur: ex congestis per Buratt. decif. 151. n. 1. & 2.

Quoniam contrarium ex Instrumento venditionis d. sumitur, vbi eatenus solutio destinata fuit in praedictis effectibus, quatenus Benedicto creditori de illis satisfieri placeret; quatenus verò dictos effectus eligere nollet, hoc casu Gaspar promisit dictas libras illis soluere in pecunia, vt clare elicitur ex verbis eiusdem Instrumenti. Vnde, cum conditio purificata extiterit, quia Benedictus non elegit, Gaspar debitor tenetur ad praesentiam pecuniae conuenae solutionem per regulam, quod puri, & purificati idem est iudicium; & Impleta enim conditio, remanet obligatio perinde ac si fuisset ab initio pure concepta, ad not. per Gratian. discept. 514. n. 12. Thesaur. decif. 69. n. 4. Rot. decif. 1. n. 9. p. 2. recentior.

Non obstat, quod dum Benedictus vsque ad integram satisfactionem sibi reseruauit dominium super bonis stabilibus Cremae per eum Gaspari venditis; Ipse, seu Toffetti ab eodem causam habentes nequeant in concursu cum Pallauicino Concreditori actionem intentare contra dicta loca Montis, nisi prius excussis dictis bonis Cremae, iuxta expressam dispositionem l. 2. C. de Pignori.

Quia dispositio dictae legis non applicatur casui nostro; nam in illa disponitur, quod Creditor anterior habens specialem hypothecam in aliqua re, & generalem in alijs bonis debitoris, non potest in concursu Concreditoris posterioris dictam generalem hypothecam exercere, nisi prius excussis bonis specialiter hypothecatis; In casu autem nostro nulla potest considerari specialis hypotheca super dictis bonis venditis ad fauorem Benedicti, dum ipse solum super illis sibi reseruauit dominium quouisque satisfactus esset; & quae reseruatō dominij dumtaxat i

N n 2 ope

operatur, vt interim illud non transferatur in emptorem, sed semper vsque ad satisfactionem manere debeat penes ipsum Benedictum venditorem, etiamsi habita fuerit fides de pretio, vt tradit Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloss. 2. numero 36. Cyriac. controuerf. 42 §. numero 39. & sequentibus. Surd. dec. 137. numero 3. & decis. 305. sub numero 39. Vincent. de Franchi. decis. 506. num. 12. cum sequentibus & dixit Rota decis. 128. numero 19. apud Pacific. de Saluian. interd. & in Rom. Vineæ 14. Maij coram bon. mem. Pironauo, ac in Rom. Saluiani 18. April. 1639. coram Reuerendiss. D. meo Decano. † Vnde cum sit valde diuersum dominium ab hypotheca, de qua loquitur dict. l. 2. eius dispositio, vt exorbitans, non debet extendi ad hunc casum reſeruationis dominij; vt in terminis ponderat Surd. consil. 513. sub numero 20. post med. vers. nam in fauorem, & sub numero 22. vers. & cum fortius. Olasc. decis. 159. n. 4. Felician. de censib. lib. 3. cap. 4. numero 13. Gratian. discept. 39. n. 13.

Stante itaque dicta reſeruatione dominij, prorsus excluditur hypotheca, de qua in dict. leg. 2. mentio habetur, cum in rebus propriis nullum ius hypothecæ competere possit, leg. Præuius ff. de fideiuss. leg. visfrui, ff. si usufructus petat. ac leg. neque pignus Digest. de regul. iur. Buratt. decis. 690. numero 5. atque incompatible esset, quod quis remaneat dominus bonorum, & in illis habeat hypothecam, ac agere possit hypothecaria, vt tradit Altogr. consil. 9. numero 72. Propterea licitum est fratribus de Toffertis agere contra dicta loca generaliter obligata, ex quo creditor, ex multis bonis sibi hypothecatis, eligere potest, in quibus creditum suum consequi velit, lege Moschis, ff. de iur. fisc. leg. Creditor Digest. de distract. pign. & tradit Couar. var. resol. lib. 3. cap. 7. num. 7.

Nec fratribus de Toffertis aduersatur præscriptio allegata, quia non intercessit spatium temporis præscriptionis Iuris Communis, vel statutarie idoneum; animaduertendo, quod Instrumentum celebratum fuit anno 1629. solutio verò promissa fuerit infra quinquennium incipiendum ab anno 1631. Ultra quod excomputari debet tempus, quo iidem Tofferti extiterunt in pupillari ætate, cum contra pupillos non currat præscriptio, leg. sicut C. de præscript. 30. vel 40. annor. Gratian. discept. 403. n. 22. Caualer. decis. 346. n. 5.

16 Demum pro parte Pallauicini dicebatur, quod saltem ex æquitate compelli debeant Tofferti ad excussionem dd. bonorum Cremæ, ex quo ipsi Pallauicino impossibile est de illis satisfieri, stante statuto Cremensi prohibente adiudicationem bonorum forensibus; sed responsum fuit, quod licet prædictum statutum prohibeat, bona adiudicari forensibus, non tamen prohibet, quin ad illorum instantiam possint vendi Ciuibus, & ex eorum pretio sibi satisfieri, vt bene declarat huiusmodi statuta Claud. Bertazol. in addit. ad consil. crimin. 399. vers. & licet ex statuto.

Et ita vtraque, &c.

Ista decisio refertur ad cap. 15. partis Prime Tractatus de Præuentione Iudic. Et ad cap. 31. num. 22. eiusdem partis.

C A P V T, S E V

R E S O L V T I O V.

In Causa Bononienſi fideicommissi de Rubeis, Coram Reuerendissimo D. Du Nozet, Decano.

Mercurij 11. Martij 2648.

A R G V M E N T V M.

Non est locus facultatibus Auditoris Camerae, quando instrumentum cuius vigore agitur, non continet aliquam obligationem Cameralem, vel Guarentigiam, aliamve formam, vel pactum simile, & vtrum sufficiat pactum precarij ad concedendam viam executiuam, & quomodo. Et quando statutum viget in aliqua Ciuitate, vt instrumenta publica mandentur executioni, non potest coram Auditore Camerae executiuè procedi, nisi tamen instrumentum tale sit, vt paratam habeat executionem in aliis tribunalibus Vrbs: & quæ requirantur vt instrumentum dici possit Guarentigiatum.

S V M M A R I A.

- 1 Promittens aliquem liberare à molestiis, conueniri potest, si agatur pro immiſſione in possessionem prædij cuius promissio facta fuit.
- 2 Ex quibus probetur adiſio hereditatis.
- 3 Iura omnia tam actiua quam passiua tranſeunt in heredes.
- 4 Heres conuenitur à creditoribus hereditariis ex eadem obligatione qua defunctus conueniri poterat.
- 5 Heres allegans se fecisse inuentarium quando possit teneri de proprio.
- 6 Auditor Camera non potest procedere executiuè, nisi adſit in instrumento obligatio Cameralis, vel guarentigia.
- 7 Precarium in instrumento appositum, est executiuum tantum per viam immiſſionis, non autem per viam actionis personalis.
- 8 Iudicium executiuum, & possessorium summarium valde inter se differunt.
- 9 Statuta amittunt vires extra territorium statuentium.
- 10 Auditor Camera procedit executiuè, quando eodem modo procedi potest in aliis tribunalibus Vrbs non autem in exteris.
- 11 Explicantur quadam decisiones Rota concedentes viam executiuam Auditori Camera, pro instrumentis extra statum Ecclesiasticum celebratis.
- 12 Quæ sint necessaria ad hoc vt instrumentum dicatur guarentigiatum.

Ost sententiam ab R.P.D. meo Corrado latam ad fauorem Iacobi de Rubeis, super immiſſione in possessionem prædij, di Belvedere, existentis in suburbiis

hiis Bonon. fideicommissio Minij, & Nestoris suppositi, & per quon. Tiberium de Rubois venditi quon. Comiti Henrico de Vrsis, pretio librarum 15. mill. moderni Comites de Vrsis filii, & heredes d. Henrici emptoris adita signatura obtinuerunt causam liberationis à molestiis contra Ioannem Galeatium, Ludouicum, & alios filios d. Tiberij venditoris in Rota mihi committi cum clausula, vt in ea procederetur cum facultatibus A. C. quatenus illis esset locus: Vnde posito dubio, an dicti filij de Rubois teneantur addictam liberationem, & intrent facultates A. C. Domini responderunt illos teneri etiam de proprio, sed non intrare dictas facultates.

- 1 Ratio resolutionis quoad primam partem dubij fuit, quia petita per Vrsos liberatio à molestiis, legitur in Instrumento venditionis expresse promissa per d. Tiberium, vnde cum Iacobus egerit, & adhuc agat in Iudicio pro immissione in possessionem dicti prædij factus est locus d. promissioni: Alexand. consil. 52. num. 2. vers. & quod dicatur molestia inferri. lib. 2. cum aliis relatis per Rotam decis. 213. numer. 2. part. 3. recentior. Ad cuius obseruationem hodie merito pulsantur filij Tiberij, qui sunt illius heredes; & vt constat ex instrum. ntis de anno 1618. & 1622. celebratis, in quibus ipsi vel tales contraxerunt cum diuersis personis, ac de creditis hereditariis ex venditione, de qua agitur, prouenientibus disposuerunt; ad text. in l. pro herede 20. & l. gerit 88. ff. de acquir. hered. Rot. in recent. decis. 74. num. 6. parte 7. coram bon. mem. Buratt. decis. 279. num. 2. & 19. & coram sanct. mem. Gregor. X. V. decis. 460. num. 1. † Nam propter hereditariam qualitatem in ipsos transferunt omnia iura, omnesque actiones actiua, & passiva, quæ tempore mortis erant penes eorum patrem, leg. cum heredes 23. ff. de acquir. poss. lib. 1. ff. de bonor. poss. l. heres la 2. ff. de acquir. hered. Aret. consil. 123. n. 4. Surd. decis. 297. num. 3. Rota decis. 143. num. 10. part. 5. & dec. 19. num. 9. part. 6. recent. & consequenter tenentur à dictis molestiis liberare emptores ac omnia alia conuenta in venditione obseruare eodem modo, quo teneretur ipsemet Tiberius si viveret, l. 2. C. de pact. inter emptor. & venditor. leg. veteris 12. Cod. de contrahen. & committen. stipulat.
- 4 † cum heres conueniatur à creditoribus hereditariis ex eomet contracta, & obligatione quæ fuit inita cum defuncto, Bartol. in leg. de eo. ff. de iudic. Dec. in l. qui cum alio, num. 7. ff. de reg. iur. Ruin. consil. 72. num. 1. libro 1. Crauet. consil. 102. num. 3. Surd. consil. 112. num. 69. lib. 1. & consil. 196. numer. 59. lib. 2. & decis. 310. numero 3. Bart. decis. 26. numero 13.

5 Quinimò in presenti visum fuit illos teneri etiam de proprio, ex quo non docent mediante tali productione se confecisse inuentarium bonorum hereditarium patris, iuxta tradita per Gratian. & alios per eum fusè relatos, in disceptat. 982. à num. 22. usque ad 26. & dixit Rota in recent. decis. 696. num. 2. part. 1. in Fulginaten. pecuniaria 23. Iunij 1636. coram bon. mem. Merlin. & in Bononien. bonorum 11. Martij 1647. coram R. P. D. meo Othobono. Provt etiam tenerentur quoties producerent dictum inuentarium, sed de bonis in eo descriptis non redderent legitimam rationem: idem Gratian. in d. discept. 981. n. 27. & 28. Rota in Casenaten. bonor. 1608. coram S. P. N. tunc Rota Auditore, in Naruinen. legati 14. Decembris 1615. coram bona mem. Card. Fabritio Verosio, & in dict. Fulginaten. pecuniaria coram bon. memor. Merlino.

Ad hanc autem obligationem erga Vrsos Domi-

ni dicebant, non teneri d. Iacobum Tiberij ex filio nepotem, sed ab ea esse prorsus liberum, & exemptum, quia non probatur heres Ioannis Galeatij sui patris heredis d. Tiberij, & assertio Margaritæ eius patris pro confirmatione tutelæ emissa sub 20. Februarij 1629. ad hunc effectum iterum hodie allata per dd. Comites de Vrsis, visa fuit insufficiens, ex eisdem rationibus, & iuribus decisionis editæ in causa prædicta immissionis sub 30. Maij 1646. §. non obstat quod ille coram R. P. D. meo Corrado.

Quò verò ad facultates A. C. dicebatur illis non esse locum, quia instrumentum, cuius vigore agitur, non continet aliquam obligationem Camerali, vel guarantigiam, aliamve formam, vel pactum, ex quibus A. C. iuxta suas speciales facultates procedere valeat executiue, vt alias dixit Rot. coram Buratt. decis. 362. num. 1. & in Lucana dotis 19. Ianuarij 1629. coram bon. mem. Card. Virili, relata per Addent. ad d. decis. Buratt. sub num. 3. & hac die fuit etiam resolutum coram R. P. D. meo Roias in Cremen. seu Iannuen. pecuniaria. † Et pactum precarij in eo appositum, quamvis extensum iuxta formularium Bononiæ anni 1536. solum præbet viam executiuam in remedio possessorio, nempe in petendo associationem contra rem promissam, vel debitam, non autem in actione personali, vbi petitur mandatum executiuum, ad tradita per Rot. in Bononien. affectus coram bon. mem. Card. Virili, impressa post Zacch. de oblig. Camer. decis. 75. n. 8. & 9. secundum nouissimam impressionem: † Iudicium siquidem executiuum valde differt à possessorio, quantumvis summario: Curt. iun. legale pactum. §. qui prouocauit, sub numero 28. vers. etsi etiam ff. de pæss. Coler. de process. executi. parte 3. capite 1. sub numero 20. vers. respondit Curtius; Scacc. de iudic. lib. 1. capite 63. sub numero 10.

Non obstat, quod in Ciuitate Bononiæ ex particulari statuto Instrumenta publica habeant paratam executionem: quia statutorum dispositiones non egrediuntur Territorium statuentium, leg. final. ff. de iurisdict. omni. Iudic. plenè Cancet. var. resol. tom. 2. cap. 3. sub. num. 19. & 20. & fuit dictum in Baren. seu Neapolitana pecuniaria 10. Maij 1641. coram R. P. D. meo Roias, & in d. Cremen. seu Iannuen. pecuniaria, coram eodem, † licet A. C. habeat in facultatibus procedendi executiue in causis, in quibus executiue proceditur in aliis Tribunalibus; hoc tamen intelligitur de aliis Tribunalibus Vrbis, non autem exteris, vt declarauit Rota in præallegata Buratti decis. 461. num. 1. Lucana dotis 19. Ianuarij 1629. coram Cardinal. Virili, & in Iannuen. Quart. dotis 29. Iunij 1639. coram Eminen. Card. Panz. Grotto, impressa post Zacch. de oblig. Camer. decis. 272. num. 11.

Nec contrarium firmant decisiones 103. part. 1. recent. §. 37. & 879. coram eodem bon. mem. Buratt. dum in eis resolutum exiit, quod Instrumenta de quibus ibi, extra statutum Ecclesiasticum celebrata, rectè A. C. fuit executiue executus, quia id non fuit decisum ex eo quod in locis contractuum poterat executiue agi ob aliquam constitutionem, vel statutum, sed quia in illis instrumentis aderant talia pacta executiua, quæ vbique, & consequenter in aliis Ordinariis Vrbis Tribunalibus merebantur expeditam executionem, vt patet in dict. decis. 103. sub numero 4. ibi, iustitia verò patet ex publico Donationis instrumenti obligatione Camerali vallato, &c. & ibi, quia respondebatur nullitatem cessare ex clausula Instrumentis per quam fuit consensus in mandatum executiuum vnica, vel sine citatione, &c. & in decisione 537. coram Buratto in principi. ibi, in Instrument-

to Conuento, in quo expresse fuit actum de illud con-
sequendo via executina, &c. & in fine ibi, alias obligatio-
nes executinas prout est ista, de qua agitur vigore pacti
&c. & in alia eiusdem Buratti decis. 879. sub num. 1.
ibi, conueniunt, quid haberet promptam, & expeditam
executionem realem & personalem &c.

- 12 Non obstat, quod dicatur Instrumentum, de quo
agitur, continere garantiam, tam ex eo, quod fuit
stipulatum coram publico Notario cum iuramento,
& confirmatum sub pena; quam etiam quia in eo
fuerunt apposta hæc verba, videlicet, *Qua quidem
omnia in presenti Instrumento, & contractu apposta pro-
miserunt partes contrahere res modis, & formis &c. per se,
& suos hered. &c. ut voluit Galt. in pr. Instr. in 1. p.
partis prima rubr. 1. num. 13. & 14. Nam quidquid sit
de stylo Regni Neapolis, secundum quem loquitur
Galter, qui ideo non applicatur, certum est, quod
Guarantia non intrat, nisi manifestè adsit præcep-
tum Notarij ad id facultatem habentis, ex congestis
per Zacch. de obligat. Camer. q. 2. num. 9. & Thesaur.
decis. 26. num. 13. & vterius constet, aliunde tamen
quam ex scriptura ipsius, quod habeat saltem facul-
tatem faciendi similia præcepta garantigiata, ut
tradit Barz. de Guarantia in princ. vers. & hac de re
infero, cum aliis cumulatis per Gratian. discept. 455.
numero 18. & sequent. Quæ omnia deficiunt in hoc
casu, &c.*

Et ita vtraque, &c.

Hæc decisio referenda ad cap. 5. secunda partis huius
tractatus.

C A P V T,

S E V

RESOLVTIO VI.

IN CAUSA BONONIENSI restitutionis contractus coram

R.P.D. Cerro.

Mercurij 28. Iunij 1645.

ARGVMENTVM.

Quando adest diuersitas causarum, cessat
præuentione litispendentia & attentatorum;
& quod causa restitutionis contractus tan-
quam ordinaria, est diuersa à Causa exe-
cutiua intentata pro adimplemento Con-
tractus: de litispendentia necesse est op-
ponere, alioquin si procedatur ad vltorio-
ra, non dicitur attentatum.

S V M M A R I V M.

- 1 Index restè procedens, priuat naturali & civili pos-
sessione.
- 2 Causa restitutionis contractus, est diuersa à causa exe-
cutiua, & qualibet causa debet currere marie
suo.
- 3 Causa dicitur diuersa, quando proponitur diuersa
actio.
- 4 Clausula quam & quas, non porrigitur ad causam
diuersam.

- 5 Si non oppositum fuerit de præuentione & litis-
pendentia, index validè procedit ad vltorio-
ra.
- 6 Mandatum quibus præsumptionibus probetur.
- 7 Mandatorum multiplicatio datur in eadem personas
ut vnum sit expressum, aliud præsumptum.
- 8 Appellatio ex quibus censetur deserta.
- 9 Post desertam appellationem, potest procedi ad execu-
tionem sine vicio attentatorum.
- 10 Commissio cum clausula prout de iure, non infir-
mit executionem antea legitimè factam.

O M M I S S A R.P.D. meo Verospio
primo loco causa appellationis per
Pompeum Tertium interposita de anno
1639. à decreto relaxationis mandati
executiui fauore fratrum de Salarolis pro residuo
capitalis, & fructuum non solutorum; ac secun-
do loco R.P.D. meo Præfidi Vallisoletano ad
instantiam dd. de Salarolis appellantium à sen-
tentia eiusdem A.C. super rescissione contractus,
& reintegratione Pompeij ad possessionem stabi-
lium de anno 1643. prolata, quibus causis per sig-
naturam vnitis, & denuò commissis eidem D. meo
Verospio in statu, & terminis, fuit coram eo du-
bitatum. An, & cui esset dandum mandatum de ma-
nutenendo, & die 15. Aprilis 1644. pro fratribus
de Salarolis resolutum, eisdemque concessum man-
datum de manutenendo. Verum interposita appel-
latione per Pompeum, & mihi commissa causa
cum facultate manutenendi quem de iure; pro-
posito dubio D.D. hodie resolverunt Pompeo
dandum esse mandatum de manutenendo, cum con-
stet de eius possessione auctoritate Iudicis vigore
sententia, & rei iudicata, ac post desertam ap-
pellationem capta; l. iustè possidet, ff. de acquir.
possess.

Non obstat possessio anterior dd. fratrum de Sa-
larolis: Quia dum citato eorum Procuratore consti-
tuto A.C. sententiam reintegrationis Pompeo con-
cessit, tanquam ritè, & restè procedens, eisdem tam
civili quam naturali possessione priuauit: Ang. in
l. qui vniuersas §. item cum Prætor, ibique Imol. nume-
ro 1. ac ceteri Scribentes, ff. de acquir. possess. Abb.
in cap. cum aliquibus. numer. 10. propè fin. vers. quoniam
plus sentiunt: de sent. & re iudic. Ferrer. conf. 5. num. 3.
in fin. vers. que sibi non suffragatur. Rota diuers. decis.
62. num. 4. & 5. & coram Card. Seraph. decis. 2325.
per totam.

Provt minus obstat, quod post deuolutam causam
ad nostrum Tribunal per commissionem appellatio-
nis primo loco interposita à Pompeo, & commu-
nem effectum vigore citationis ad dicendum con-
tra, A.C. nulliter processerit, cum per d. commissio-
nem habentem in ventre inhibitionem, fuerit à se
abdicata omnis iurisdicatio, ac consequenter posses-
sio tanquam attentata manuteneri non possit, ut
probare conatur decisio D. mei Verospij, vers. et
enim.

Quia hodie facto melius elucidato, aduertunt
DD. Iudicium restitutionis contractus, & reintegra-
tionis secundo loco à Pompeo intentatum, esse di-
uersum ab executiua pro residuo capitalis, & fru-
ctuum, in quo emanauit commissio, & inhibicio;
stante autem diuersitate causarum, cessat præuentione
attentatorum: cap. ad hæc, vbi Franch. in princ. &
c. propositus de appell. Dec. conf. 33. num. 4. vers. & ad
hoc etiam facit Lancel. de autem. p. 2. c. 4. limit. 2. num. 1.
& 3. cap. 12. lin. it. 2. num. 1. cum seqq. & cap. 20. limit. 5.
num. pariter primo, Gratian. discept. forens. cap. 914.
num. 3.

num. 3. Rota in recent. decis. 500. n. 6. & 10. coram San. mem. Greg. dec. 345. n. 1. ibique. Add. lit. A. & coram bon. mem. Buratt. decis. 644. n. 5.

Diversitas patet, quia in prima agebatur executio pro solutione capitalis, & fructuum; in secunda verò fuit actum ordinariè pro rescissione contractus & reintegracione. Diversitas enim actionis sufficit, ut causa dicatur diversa; nec intrent attentata; Grat. deo. 914. n. 31. Lancell. de attent. d. c. 12. limit. 2. n. 10. & 11. Gayl. pract. obser. 32. n. 11. lib. 1. Card. Causal. decis. 623. num. 2. Add. ad bon. mem. Buratt. d. decis. 644. num. 5. & in fortioribus dixit Rota coram San. mem. Gregor. d. decis. 345. n. 2. & 3.

Nec facit clausula quam, & quas, una cum toto negotio principali, in prima commissione geminata; Quia intelligi debet de, & circa causam, & actionem intentatam, super qua fuit pronunciatum, & commissio causa appellationis; nec extendi potest ad aliud iudicium diversum postea inchoatum; ut notat Feli. in c. licet in corrigendis, n. 7. in fin. vers. non valet Comm. de off. Ord. Marches. de commiss. p. 1. c. 5. n. 67. fol. 201. Barbof. de claus. claus. 12. n. 26. Rota in rec. decis. 87. n. 1. p. 4. & coram San. mem. Greg. d. decis. 345. n. 4.

Sed cessat omnis scrupulus; quia procurator dd. de Salarolis imperavit A. C. monitorium, quod Bononiam transmisit, eisdque vigore dd. Salaroli conuenerunt Pompeum, eoque exequuto, & coram A. C. reproducto, obtinuit, dum Pompeus instabat pro remissione causæ ad partes, solitam inhibitionem, & decretum, quod cognoscetur per eundem A. C. cum sui principales essent vidua, & pupilli, ut in extrat. pag. 1. à terg. & pag. 70. ac in toto processu reintegracionis comparuit: nec unquam de pendentia litis in Rota opposuit. Vnde si quid esset attentatum, censetur eadem sufficienter renunciatum: Lancell. de attent. p. 2. c. 12. limit. 42. n. 3. & 4. & fuit dictum in una Casaravusiana Cathedralis coram Vbaldo, quæ est decisio 102. numero 1. parte 6. recent.

Nec satisfacit responsio, quod Procurator fuerit nulliter constitutus, dum in sua deputatione omisit consuetum iuramentum vitia faciendi, & inutilia prætermittendi ex forma specialiter requisitum. Quia dum implevit iudicium ad A. C. deuoluit, & inchoauit expediendo monitorium cum impensa, quod postea fuit à Salarolis acceptatum, data etiam nullitate illius mandati, intraret præsumptum ex scientia, & acquiescentia; per text. apertum in leg. qui patitur, ff. mandat. bene Abb. consil. 7. n. 4. p. 2. Bero consil. 18. n. 23. lib. 3. Mantica. de tacit. lib. 7. tit. 7. per tot. Rota coram San. mem. Greg. decis. 44. n. 2. vbi Add. lit. A. dicit hoc esse adeo verum, ut procedat etiam si superueniat reuocatio: Vltra quod ex sola impensa in expediendo d. monitorio, & iurium productione per d. procuratorem facta, mandatum absque alia probatione inducitur; ut de impensa docuit Bero. consil. 43. num. 57. vol. 3. Surd. consil. 355. num. 24. & pluries dixit Rota, præsertim Card. Seraph. decis. 856. num. 5. Vbi quod sufficit modica impensa: & coram San. mem. Gregor. decis. 324. vbi Add. num. 6. dicit sufficere impensam vnus ducati; & de productione iurium, Bartol. in lege vulgo, in fin. ff. de administr. tutor. Aymon. consil. 80. num. 5. & sapientissimè resoluit Rota coram San. mem. Greg. decis. 44. n. 4. decis. 86. n. 2. & dec. 176. n. 8. † Nec est nouum in iure, quod datur multiplicatio mandatorum, ut possint simul in eadem persona duo mandata concurrere, alterum expressum, alterum præsumptum; ut aliis relatis fuit resolutum in Cuiusdam Archipresbyteratus 24. Martij 1645. coram mem.

Quod verò dicitur, possessionem Pompei esse attentatam ex secunda commissione appellationis simpliciter interposita pro parte dd. de Salarolis, quæ operatur attentata vsque ab initio, etiam si sententia appellationem non admitteret; ex notatis per Glos. in l. appellatione, verb. deliberationis, Cod. de appell. cum aliis in d. decis. allegat. vers. sicut etiam nullam habent substantiam. † Quia cum hodie doctum fuerit, post datos reuerentiales non fuisse intra decendium præsentatam commissionem, appellatio remansit deserta, & sententia transitum fecit in iudicatum; cum sit Romana, de appell. Vestr. in prax. lib. 7. cap. ult. n. 6. Scacc. de appell. q. 14. n. 6. & seg. Lancell. de autent. d. pend. in præfat. n. 66. Cassador. decis. 1. de appellat. Rot. diuers. decis. 276. num. 1. parte 1. cum aliis relatis à bon. mem. Buratt. dec. 264. n. 1. ibique Addent. lit. A.

Idque multo magis, quia post lapsum d. decendij, fuerunt seruati quatuor termini ad docen. de appellatione illiusque legitima prosecutione; quibus elapsis, & de appellatione, vel prosecutione non docto, potuit circa vitium attentatorum ad possessionem deueniri; Federic. de Sen. consil. 27. num. 2. Vestr. in praxi libro 8. cap. ult. num. 8. & 9. Mandosi de form. comm. 23. versic. seruati. quatuor. Scacc. de appellat. quest. 11. num. 200. versic. aut enim agitur, & dixit Rota coram Card. Seraph. dec. 1335. num. 1. & 2. & post Modern. de manut. dec. 22. n. 1.

Non obstant quod superueniens commissio appellationis simpliciter retrahatur ad diem sententiae, & possessionem irritet: quia procederet si possessio fuisset capta in termino ad appellandum, vel post præsentatam commissionem; secus autem, quando, prout hic post seruatos dd. quatuor terminos, nihil fuit ab altera parte deductum, nec commissio præsentata; tunc enim gesta post illius defensionem, nunquam dicuntur attentata: d. c. cum sit Romana, de appell. ibique Franch. in notab. Lancell. de attent. part. 2. cap. 12. ampliat. 2. num. 33. † Commissio enim causæ cum habeat clausulam, prout de iure, nullum affert præiudicium, argumento text. in leg. fin. C. sent. rescind. non poss. c. exposta, de arbit. cum aliis ad propositum, per Rotam coram sanct. mem. Greg. decis. 492. numero 4. & per R. P. D. Argel. de Legit. contrad. quest. 2. artic. 3. numero 143. vbi quod immisso effectuatæ ante commissionem non debet reuocari: & idem colligitur ex secundo rescripto Signaturæ, in quo causam vniuit R. P. D. meo Vespasio, in statu & terminis; & sic cum iam consumpta esset executio rei iudicata, hæc censetur per dictam clausulam præseruata.

Vltimo nec releuat, quod Pompeus factio proptio eeciderit à possessione, stante cessione bonorum cum clausula Constituti. Quia ille manutentionem non petit ex antiqua possessione, sed ex noua capta vigore mandati de reintegrando, & rei iudicata; vnde tanquam possidens auctore Prætoris, ritè procedente, est manutenendus ex supra deductis.

Et ita resolutum vtraque, &c.

Ad cap. 18. partis 1. huius tractatus. Et cap. 39. partis 2.

CAPVT,

SEV

RESOLVTIO VII.

In Cauſa Romana Saluiani, Coram
R. P. D. Ghiflerio.

Mercurij 28. Martij 1648.

ARGVMENTVM.

Pro debitis annuis, ſiue ex teſtamento, ſiue ex contractu debitis, creditor poteſt agere non ſolùm pro decurſis ſolutionibus, ſed etiam pro decurrendis pro tempore futuro, dummodò de præterito aliquid debeatur, cuius exactio petatur, & ſimul pro futuris, vt ſuo tempore ſoluantur, & pro omnibus danda eſt immiſſio vigore Saluiani interdicti: & ſi promiſſa fuerit cautio per inſtrumentum annui reditus, peti poteſt vt quòd ſupererit, deductis fructibus, deponatur; nec inde amoueatur donec fideiuſſor fuerit præſtitus. Exceptio fideicommiſſi non retardat immiſſionem in Saluiano. Facta ſemel executione poteſt creditor recurrere ad nouum pignus, quando prima pignoratario non poteſt ſufficere ad ſatiſfactionem.

SVMMARIVM.

- 1 Poſſeſſio probatur per clauſulam Conſtituti, aduerſus conſtituentem & illius hæredes.
- 2 Poſſeſſio probatur per inuentarium, necnon etiam per litis ſuſtentationem.
- 3 Ex ſtatuto Urbis poſſeſſio patris continuatur in filios.
- 4 Creditor poteſt agere ad ſolutiones annuas, tam pro præteritis quàm pro futuris, & quomodo.
- 5 Creditor, quibus concurrentibus poſſit agere ad penſiones futuras.
- 6 Qui promiſit dare cautionem, poteſt conueniri interdicto Saluiano vt fructus deponantur loco cautionis, neque inde amoueantur donec fideiuſſor fuerit præſtitus.
- 7 Exceptio fideicommiſſi non retardat immiſſionem ex Saluiano interdicto.
- 8 Creditor, qui fecit executiones in bonis ſui debitoris poteſt variare & ad nouum pignus confugere, ſi ex primo pignore ſatiſfactionem conſequi non poſſit.

VONDAM Maximus de Maximis ſub die 15. Aprilis 1636. cum aſſiſtentia, & præſentia, verbo, & voluntate DD. Horatii, & Petri filiorum, pro quo cunque eorum iure, & intereſſe, in, & ſuper palatio poſito Romæ in regione Campi Martij, necnon ſuper omnibus, & ſingulis aliis palatiis, domibus, viridariis, vineis, caſalibus, tenutis, ſyluis, campis, & aliis quibuscunque bonis, per eos iuſto, vel legitimo titulo poſſeſſis, & exiſtentibus, illorùmque fundis conſtituit, impoſuit, & creauit annuum perpetuum cenſum ſcutor 120. monetæ Iuliorum decem

pro ſcuto, quem ſic impoſitum iure proprio, & in perpetuum ſalua facultate redimendi, vendidit D. Petro Pecorello ponens, conſtituens pro pretio ſcut. 2. mil. monetæ Iuliorum decem pro ſcuto, quæ ſcuta 2. mil. dictus Maximus de Maximis manualiter, & in contanti in tot Iuliis, & teſtonibus argenteis recepit, & in euentum obitus, deteriorationis, conditionis, reſceſſus tam ipſius venditoris, quàm aliorum fideiuſſorum, dictus Maximus venditor promiſit dare, præſtare, & renouare alium, ſeu alios æquè idoneos fideiuſſores; quibus omnibus acceſſerunt, & fideiuſſerunt dicti Horatius, & Petrus, & prædicti omnes Maximus, Horatius, & Petrus ſe obligarunt in forma Camere Apoſtolicæ. Cum ſequuto obitu ſupradicti Maximi venditoris, fuiſſet factus locus obligationi de præſtando alium fideiuſſorem in locum demortui, Petrus egit coram A. C. tam pro præſtatione noui fideiuſſoris, quàm pro ſolutione fructuum decurſorum, & non ſolutorum, & in futurum ſuis loco, & tempore decurrendorum; & obtinuit contra ſupradictos Horatium & Petrum de Maximis tam vt principales, quàm vt filios, & hæredes Maximis, immiti vigore vtilis Saluiani interdicti, in realem, actualem, & corporalem poſſeſſionem, vel quaſi, nonnullorum bonorum per ſupradictos de Maximis poſſeſſorum, donec & quouſque fuerit integrè ſatiſfactus de ſcutis 142. pro fructibus cenſus decurſis, & non ſolutis, & aliis fructibus in futurum ſuis loco, & tempore decurrendis, cum hoc tamen, quod reſiduum, quod ſupererit deductis dictis fructibus, ſuis loco, & tempore decurrendis, deponi debeat in Sanct. Monte Pietatis, donec conſtituerit ſummam ſcut. 2. mil. ſortis principalis dicti cenſus, ac inde non amoueri, donec fuerit præſtitæ cautio iuxta formam inſtrumenti: commiſſa cauſa appellationis, & dato dubio, an eſſet danda immiſſio; affirmatiuè fuit reſolutum; quia DD. viſa fuerunt ſufficienter probata requiſita neceſſaria in hoc iudicio.

Creditum enim cum hypotheca ſuper omnibus bonis d. q. Maximi impoſitoris cenſus, probatur et publico inſtrumento impoſitionis cenſus, obligatione camerali munito, continente hypothecam explicitè in verbis, & implicitè in obligatione Camerali; quod facit probationem probatam in propoſito: vt dixit Statil. Pacif. in ſuo tract. de Saluian. interdict. 1. cap. 5. vbi refert multas deciſiones Rot. & Poſſeſſio Maximi debitoris de tempore impoſitionis cenſus, pariter probatur ex eodem inſtrumento impoſitionis cenſus habente in ſe clauſulam Conſtituti, quæ conſtituentis poſſeſſionem probat aduerſus reos conuentos illius hæredes, Grat. reſp. 441. ſub num. 12. lib. 2. Tiraqu. de conſtit. poſſeſſ. limit. 1. numero 23. verſic. ſed hoc, quòd diximus, Cenc. de cenſ. parte 2. cap. 2. quaſt. 5. art. 9. num. 18. Rot. deciſ. 766. num. 11. parte 1. diuerſ. & deciſ. 150. num. 5. inter impreſſas poſt Cenc. vbi ſupra. & Equæ remanent abundè comprobata, tum ex inuentario hæreditario omnium bonorum à Maximo relictorum, in quo bonis in quibus fuit conceſſa immiſſio Petro, fuerunt deſcripta, vt hæreditaria q. Maximi debitoris, ex quo inuentario contra reos conuentos, qui illud confeſcerunt, plena reſultat probatio: Rot. deciſ. 71. num. 3. p. 1. diuerſ. in rec. deciſ. 426. n. 2. p. 1. deciſ. 200. n. 1. & 2. parte 5. & deciſ. 96. num. 28. parte 7. Poſſeſſio ſupradictorum Horatii, & Petri probatur tam ex litis ſuſtentatione, Caput. q. deciſ. 9. part. 2. Rot. deciſ. 17. num. 5. parte 5. recentior. vbi alie cumulantur; quàm ex eodem inuentario, ac additione hæreditatis prædicti Maximi, per dictos Horatium, & Petrum facta;

ex qua inferitur, possessionem bonorum, de quibus agitur, fuisse continuatam in eos, vti filios dicti Maximi; et cum ex statuto Urbis, patris possessio in filios continuetur; vt resoluat Rot. ex *ibi* allegatis in dicta decis. 200. numero 5. parte 5. recentior. quibus concurrentibus intrat Saluianum; Menoch. de adpisc. remed. 3. quæstion. 29. numer. 161. cum seq. Put. decis. 201. libro 1. Rot. decis. 324. numer. 3. decis. 456. num. 1. parte 2. recentior. & coram S. M. Greg. XV. decis. 491. num. 6.

Et cum regulare sit, vt in debitis annuis, in legatis annuis, & in annuis præstationibus debitis ex contractu possit creditor petere non solum pro tempore præterito, verum etiam pro tempore futuro, dummodo de præterito aliquid debeatur, cuius exactio petatur, & simul super futuris, vt adueniente iusto tempore solvatur, testatur Alex. in leg. de Pupillo. §. si in pluribus, numero 4. & 6. in fin. de nou. oper. nunc. Olasc. decis. 130. per tot. Petr. à Pür. in suo tract. de fideicom. ex prohib. alienat. quæstio. 10. numero 2. & seq. Anton. Gomez. var. resolut. tom. 2. cap. 11. num. 47. Grassi. in tract. de success. 4. leg. quæst. 44. num. 5. Simon. de Præc. de interpret. vii. vol. lib. 5. interpret. 1. dubit. 1. numero 95. Afflicti. ad consil. Regn. libro 1. rubr. 71. in cap. auctoritatem, numero 2. vers. datur etiam: Sord. decis. 120. num. 13. & decis. 151. num. 121. vbi multos allegat; placuit Dominis, Petro concedere immisionem, tum pro fructibus decursis in præteritum, tum pro decurrentibus, vt scilicet aduenientibus temporibus soluantur, abique eo quod de nouo agatur, ne quolibet anno adueniente iusto tempore solutionis fructum census, cogatur agere; quemadmodum in istis terminis fuit resolutum in Romana domus 4. Iunij 1635. coram meo; vbi Lucretia & Ioannes Maria coniuges fuerunt in vim vtilis Saluiani interdicti, seruatis seruandis immisi in possessionem domus censuatae, pro fructibus decursis, & decurrendis, annui census: & in Romana Censu, seu Saluiani 26. Iunij præteriti coram R. P. D. meo Bichio.

Nec facit quod petenti ante diem obstat exceptio, quod peti non potest ante tempus, §. temporalis, Instit. de except. minisque eius actio exerceri. Quia verum est, si ageretur, vt condemnaretur debitor ad nunc soluendum; secus tamen est, quando agitur, vt sibi solvatur die adueniente, & non ante: & omnia illa iura, quæ dicunt, quod ante tempus non potest agi, intelliguntur; vt non solvatur, sed bene potest agi ante tempus, vt adueniente tempore solvatur; Dec. in l. 1. numero 29. ff. si cert. petat. ita resoluat Afflicti. in decis. 179. in fin. vbi subdit, quod vidit pluries ita fuisse practicum, Olasc. decis. 130. in fin. Fontanel. de pact. nuptial. clausul. 4. gloss. 8. part. 4. numero 19. & seqq. ibi enim ex pluribus allegatis firmat, quod quamuis regulare sit, Iudicium non extendi ad futura, cum in pendenti esse non debeat; eo quod tractus futuri temporis non spectet ad Iudicem: id tamen intelligi, quando nihil debetur de præsentis, sed totum de futuro, seu sub conditione; secus tamen esse, quando aliquid ius competit de præsentis deducibile in Iudicium, & in eius consequentiam venit aliquid ius futurum, vel sub conditione; tali enim casu posse per-optimè ius de futuro cum iure de præsentis in Iudicium deduci, ex euidenti ratione, quia valde absurdum foret, quod quis singulis annis peculiarem processum instituere, & nouam litem mouere teneretur. et Tum vltius, concessa fuit immissio ad effectum, vt fructus bonorum, de quibus agitur, qui solutis fructibus census supererint, deponi debeant ab eodem

Sanlegerij de Praeu. Iudic. Pars III.

Petro vsque ad concurrentem quantitatem fortis principalis ipsius census in S. Monte Pietatis, inde non amouendi, donec præteritur nouus fideiussor in locum dicti Maximi defuncti, iuxta tenorem sententiae A. C. quam conventionem reuocandi fideiussorem de iure licitam esse, tenuit Scacc. de commerc. §. 1. q. 7. p. 2. ampliat. 8. n. 295. Grat. discept. for. tom. 2. cap. 301. n. 6. Cenc. de cens. p. 2. cap. 1. q. 2. n. 2. & part. 3. cap. 1. quæst. 3. art. 4. num. 12. & hanc eandem sententiam amplexa fuit Rot. decis. 87. num. 5. decis. 285. num. 3. & decis. 286. n. 4. & seqq. inter impressas post Cenc.

Nec dicti Horatius & Petrus possunt se tueri exceptione fideicommissi: quia vltra quod, vti requirunt altioris indaginem, non admittitur ad retardandam immisionem in Saluiano, Rot. coram Seraph. dec. 1178. in fin. cum aliis pluribus allegatis per eundem Cenc. de cens. parte 2. cap. 2. q. 5. artic. 9. num. 84. vbi multas decisiones Rotæ allegat, ab eis in hoc censu nomine proprio obligatis, opponi non potest, & eorum vita durante non possunt dictam immisionem impedire, & semper verum est dicere, Saluianum competere contra quemcumque possessorum: ad latè tradita per Menoch. de adpisc. remed. 3. numer. 20. & Pac. de Saluian. inspect. 3. cap. 1. num. 3. & seqq.

Minus obstat, quod Petrus creditor etiam in actione personali mediante mandato executiuo præterit alias executiones in bonis supradictorum Horatii & Petri, & proinde debeat ex pretio exinde redigendo curare satisfactionem, nec possit ad aliud pignus transire; Guid. Pap. decis. 328. num. 2. Milanen. decis. 14. num. 13. & 14. Seraph. decis. 1333. num. 4. & 7. Fontanel. de pact. nupt. claus. 5. gloss. 8. part. 8. sub num. 51. vers. & consequenter, quos refert Rot. in Cinitatis Plebis Saluiani, in §. non obstat 1. Iulij præteriti coram R. P. D. meo Bichio. Quia ad hunc effectum nedum probandæ essent assertæ executiones, sed vltra, quod ex illis potuerit Petrus creditor de suo credito satisfieri, cum omnes supra allegati loquantur, quando ex pretio rei subhastate potuit esse consultum creditori, cui imputari debet, cur non exegerit; vt declarauit Rot. decis. 161. num. 23. & seq. p. 6. recentior, quam refert, & sequitur dicta decis. Cinitatis Plebis Saluiani. Vbi enim certum non est, an creditor potuerit de suo credito satisfieri, ei permittitur exercere hypothecam super aliis bonis, quia actio hypothecaria nunquam extinguitur, nisi creditor integrè fuerit satisfactus, vt dicit Capyc. decis. 33. numero 2. etiam si super debito fuerit iudicatum, & admittit Rot. dicta decis. 161. num. 26.

Ex quibus fuit resolutum, iuxta sententiam latam ab A. C. esse dandam immisionem Petro Petrelo, tam pro fructibus census decursis, & non solutis, quam pro aliis fructibus in futurum suis loco, & tempore decurrendis, & quod residuum, quod supererit ex dictis fructibus, donec constituerit summam scut. 2. mil. fortis principalis census, d. ponatur, non amouendi, nisi fuerit præstita cautio iuxta formam instrumenti, reiecta petita dilatione, cum non esset restricta ad certam Rotam, ex proximis, sed indefinita, & indeterminata.

Ad cap. 10. num. 67. & sequentibus, partis 1. huius tractatus.

CAPVT,

SEV

RESOLVTIO VIII.

In Causa Rauennaten. seu Ferrarien.
Decimarum, Coram R.P.D.
Meltio.

Veneris 5. Martij 1649.

ARGVMENTVM.

Citatio generalis ad totam causam, tollit nullitatem ex defectu citationis prouenientem. Potest tamen ex urbanitate procedi per contradictas, & sententia est valida, præsertim si nihil doceatur in contrarium. Et quando, & ex quibus concessum dicatur ius decimandi, vel sola temporalitas decimarum.

SVMMARIVM.

- 1 Sub concessione decimarum & iuris decimandi continetur ius spirituale.
- 2 Substantia iuris decimandi consistit in perceptione decimarum propria auctoritate, de manu colentium prædia.
- 3 Concessio decimarum, & iuris decimandi facta laico, in totum nulla est.
- 4 Ius usufructus alteri cedi non potest, commoditas tamen fructuum cessibilis est.
- 5 Reservatio domini directi, facit ut censeatur translatum vile dominium.
- 6 Perceptio decimarum, pro indiviso concessa, infert concessionem iuris spiritualis pro alia parte indivisa.
- 7 Quando agitur de interpretatione voluntatis, attendi debet opinio partium, quamvis vera non sit.
- 8 Observantia multum operatur ad interpretationem voluntatis immo ad eam sufficit unus actus.
- 9 Declarationi Papali facta ex certa scientia standum omnino est.
- 10 Nullitas concessionis in parte substantiali, reddit nullum totum actum ratione conexitatis.
- 11 Clausula, omni meliori modo, non potest reddere validum actum re vera nullum.
- 12 Concessio iuris decimandi facta laico, nulla est & invalida, siue fiat per modum infundationis, siue locationis, etiam ad modicum tempus.
- 13 Translatio vilis domini decimarum, seu iure principali affectus facta, ita ut ille percipiantur iure proprio, non valet in fauorem laici.
- 14 Protestatio contraria naturæ contractus, non releuat ad validitatem eiusdem contractus.
- 15 Protestatio excusat, si partes illam expresserint verbis amplissimis, & se retulerint ad formam constitutionis, secundum quam partes contrahere voluerunt, & non alias, aliter, nec alio modo.
- 16 Conditione non adimpleta, concessio resolvitur, & perinde est ac si nunquam facta fuisset.

SENTENTIA Rotalis concedens Capitulo, & Canonicis Cathedralis Ecclesie Rauennaten. reintregationem ad quasi possessionem decimarum, & iuris decimandi, eo quia inuestitura per dictum Capitulum facta ad fauorem DD. de Tassonis, continent ius decimandi, cuius Laici sunt prorsus incapaces; visa fuit valida, & iusta, ac proinde illam confirmandam esse Domini responderunt.

Validitas autem probatur ex concursu omnium requisitorum, de quibus per Caput & decis. 160. p. 2. Neque illa valet impugnari ex defectu citationis, dum non fuerunt citati aliqui ex reis in commissione Rotali nominati. Quia respectu Galeatij primi acquirentis, cum de tempore litis introductæ in Curia super nouo iudicio reintregationis, ex hac vita migrasset; proculdubio contra ipsum exequi non poterat citatio; minùque citandus erat Nicolaus, qui cum sit nepos primi acquirentis, & inuestitura comprehendat tantum primum inuestitum eiusque filios, ut ex tenore dictæ inuestituræ relata in summ. Capituli, numero sexto, nullum interesse potest prætere in hac causa. Et nihilominus cum tam Fornaccinus actor specialiter deputatus in hac causa ab Elisabetha Estensi matre, ac Tutrice testamentaria dicti Nicolai, eodem summ. Capituli num. 3. quam alij Procuratores aliorum Doctorum de Tassonis, qui in iudicio de partibus interuenerant, fuerint personaliter citati vigore dictæ commissionis Rotalis ad totam causam, summ. num. 4. talis citatio generalis sufficit ad tollendam nullitatem ex defectu citationis prouenientem, leg. si Prætor, de iudic. leg. consentaneum. Cod. quomod. & quando iud. Calt. in leg. ad peremptorium, num. 6. ff. de iudic. Rota coram Seraph. decis. 455. num. 8. vers. secunda nullitas. Mynsinger. obseru. 71 sub n. 1. cent. 3. Modern. de citat. tom. 2. cap. 11. num. 437. ex simili enim citatione censetur satisfactum defensionem naturali, ita ut si citatus postea non compareat, possit ad ulteriora procedi absque alia vocatione, cap. consiluit, de offic. delegat. Et licet stylus Curie sit, non comparente citato, procedi per contradictas; istud tamen respicit quandam potius urbanitatem, quam necessitatem, & substantiam causæ; Rot. diuers. decis. 332. numero 3. parte 2. lib. 2. in antiquis, decis. 4. de dol. & contumac. in nou. decis. 8. de testib. Put. decis. 381. circa fin. lib. 2. cum pluribus aliis relatis per eundem Modern. de citat. dist. capite 11. numero 440. & Adden. ad Gregor. decis. 430. num. 6.

Eoque minus Domini dixerunt esse attendendam hanc præsentiam nullitatem ex defectu citationis: quia nec docetur quod etiam ipsi fuissent citati, & auditi, potuissent impedire huiusmodi reintregationem, vel aliquid adducere quod traheret Rotam in diuersam sententiam. Alex. in leg. non solum p. morte, num. 47. de nou. oper. nunciat. Crauet. consil. 179. num. 6. vers. pro hoc adduco, Surd. consil. 181. n. 27. cum seqq. & consil. 227. n. 17. Vant. de nullit. tit. quib. mod. sem. null. repar. poss. num. 107. cum pluribus cumulatis per Surd. loco citato.

Iustitia pariter dictæ sententiæ controuerti non potest, ex plenè deductis in binis decisionibus in hac causa emanatis, coram R. P. meo Cerro sub diebus 25. Febr. & 26. Iunij anni 1647. & illa clarè resultat ex nullitate inuestituræ factæ de decimis, & iure decimandi, quæ sub commercio Laicorum esse non possunt, propter resistentiam Concilij Lateranensis. de quo, in c. prohibemus de decimis.

Neque obstat vnicum fundamentum Scriben-
tium pro parte dd. de Tassonis, quod dicta inue-
stitura

fitura sustineri debeat respectu commoditatis, & emolumenti, quorum Laici sunt capaces. Nam quidquid dicendum esset quando concessio cantaret simpliciter de decimis, quo casu queri posset an intelligeretur concessum primario ius decimandi, vel mera perceptio decimarum, quæ temporalis est, & ab ipso iure spirituali seiuñcta; In proposito casu, quia inuestitura nedum quæ ultimo loco de anno 1608, facta fuerunt ad fauorem Iulij, & Galeatij de Tassonis, sed quæcumque aliæ antecedentes relatae in summ. impresso Capitulis n. 2. 3. 4. & 5. ¶ continent expressam concessionem decimarum, & iuris decimandi res visa fuit extra omnem difficultatem, vt nempe sub dicta concessione veniat non solum commoditas pro vt est quid temporale, sed ipsa spiritualitas, quæ à iure decimandi segregari non potest. Gloss. in cap. quævis verb. concesseris, de decim. & in can. peruenit, 3. q. 1. verb. laicalibus, & in cap. 2. verb. statum de locat. D. Thom. 2. 2. q. 87. art. 3. vers. respondet vbi quod aliud est ius decimandi, aliud res, quæ dantur nomine decimarum; & hanc distinctionem sequitur Bald. in l. usufruct. 67. in l. et. antiq. n. 2. vers. nota quod licet ius decimar. ff. de iur. dot. Decian. cons. 22. num. 36. & 37. lib. 1. ¶ Vis enim iuris decimandi consistit in perceptione decimarum propria auctoritate de manu colentium prædia, quæ trahit secum ius spirituale, & valde differt à sola facultate percipiendi fructus decimales nomine Ecclesiæ, quæ sola vti consensit in mera temporalitate, ad Laicos pertinere potest; Abb. in cap. ad hac num. 4. vers. & intelligo hoc, de decim. Azor. instit. moral. lib. 7. cap. 34. q. 7. tom. 1. Suar. de Relig. lib. 1. cap. 2. num. 6. Rebuff. de decim. q. 10. n. 34. in fin. Gratian. discept. forens. cap. 238. n. 2. cum seq. sic etiam Peregr. cons. 74. sub n. 2. lib. 1. ibi, de decima, & iure decimandi; & in specie inter concessionem decimæ, & iuris decimandi, post Calderin. distinguit Barbof. in leg. Titia 35. sub n. 43. vers. quia quando, & sub num. 46. vers. & ideo ff. sol. matrim. Couar. var. res. lib. 1. c. 17. sub num. 5. ibi; Decimarum fructus non quidem ius ipsum percipiendi decimas. Giouagn. respons. 27. numero 27. & 28. libro secundo. ¶ Hancque opinionem in præcis terminis concessionis factæ æquæ principaliter, ac nominatim de decimis, & iure decimandi, quod non valeat restringi ad fructus decimales sed in totum corrumpi, firmavit sepius Rota, & signanter decif. 545. num. secundo part. 4. recent. Mediolanen. responsionis permutationis 21. Maij 1597. coram rec. mem. Card. Hieronymo Pamphilio. Albinganen. decimarum 25. Iunij 1627. coram bon. mem. Card. Virili, ac in alijs relatis in secunda decisione edita in hac causa, coram R.P. D. meo Cerro, in §. obiectum.

Vllus neque Doctor ex allegatis parte dd. de Tassonis præfate conclusioni repugnat, vel loquitur in concessione iuris decimandi: nam Bald. cons. 274. num. 1. libro quinto, & Giouagn. respons. 27. n. 30. libro secundo, loquuntur vbi de decimis cantat concessio, vel locatio; Beroius consil. 84. n. 41. cum seq. loquitur de decima temporalis; & Diu. Thom. 2. 2. q. 87. art. 3. ad 3. de perceptione decimarum nomine Ecclesiæ; Grat. disc. pt. 2. 8. num. 25. non repugnat, immo suffragatur huic opinioni, dum firmat aliud esse ius aliud fructus, seu vtilitatem, quæ ex dicto iure percipitur. ¶ Et exemplum de usufructu alienabili respectu solius commoditatis, retorquetur; nam quando venditio, seu translatio facta fuit expresse de usufructu (multo magis si de iure usufructus) dicta translatio non sustinetur, nec etiam respectu commoditatis: Monter dec. 46. n. 16. Cal. de usufruct. cap. 69. n. 9.

Sanlegery de Præuent. Indic. Pars III.

Quæ eo magis procedere videntur, dum concessio de qua agitur, facta apparet de decimis, & iure decimandi, reseruatò solum pro Ecclesia directo dominio; ex qua quidem reseruatione sequitur fuisse inuestitos de Tassonis translatum vtile dominium, includens facultatem percipiendi fructus decimales nomine proprio: quod tamen fuit per Concilium Lateranen. prohibitum, vt declarant Abb. in dist. cap. ad hac 15. numer. 4. vers. in effectu volum. de decim. Monet. tractat. de decim. cap. 5. numero 68. Laym. Theolog. moral. lib. 4. tract. 6. capite 6. numero 4. vers. deinde vero, Barbof. in d. l. Titia, numer. 47. vers. sed quando vtil. ff. solut. matrim. Gratian. discept. forens. c. 238. sub num. 22.

Præterea actum fuisse de decimis, pro vt sunt quid spirituale, arguitur ex eo quoque, quod plures inuestituræ, & præsertim illæ factæ ad fauorem DD. de Tassonis, loquuntur de iure decimandi pro duabus partibus pro indiuiso cum Rectoribus Ecclesiarum, qui cum percipiant eorum tertiam partem nomine proprio, & ratione administrationis spiritualium, bene exinde inferitur, quod etiam Concessionarij in partibus sibi pro indiuiso, & coequaliter concessis, proprio nomine percipere valeant, ne alioqui vna & eadem res diuerso iure conferretur: contra vulg. Text. in l. iam hoc iure, ff. de vulg. & pupill. & ita in indiuiduo dictum fuit in d. Albinganen. decimarum coram Card. Virili, §. quarto quia, & in Ferrariens. decimarum coram bon. mem. Pirouano, quæst. 684. p. 1. recent. n. 2. & 3.

Accedit etiam, quod ex quo de tempore inuestiturarum vigeat communis illa reputatio, quam posita erroneam declarauit fel. rec. Paul. V. per suam particularem Constitutionem, vt in generalitate Bonifacianæ comprehenderetur facultas concedendi ius spirituale decimandi, & decimas percipiendi, pro vt testatur Kimin. Iun. consil. 429. numero vigesimo quinto, & expresse declararunt statuentes, libro secundo, cap. 127. summ. impresso Capitulis num. 8. vt exinde sequatur, in dictis concessionibus actum fuisse de decimis spiritualibus, regulando voluntatem à potestate, & capacitate, quam Ferrarienses opinabantur habere iuxta consuetudinem Regionis, & communem intellectum, Abb. in c. ex parte, num. 3 de censib. Bart. in leg. viros, num. 1. C. de diuers. offic. lib. 12. inf. in leg. 1. num. 11. vers. tertio principaliter, ff. si quis ius dicen. non obtemp. Gabr. concl. 1. num. 67. de consuet. lib. 6. Mat. de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 19. num. 22. qui communis intellectus comprobatus etiam fuit ex subsequuta obseruantia, dum postea inuestiti dictum ius decimandi nomine proprio, nullaque facta mentione Capituli alijs vendiderunt, summ. Capitulis, numero secundo, & ad instasi. eorundem inuestitorum promulgata fuerunt ab Ordinario edita contra Debitores Decimarum, ne segetes ab Agris amouere auderent absque licentia ipsorum; ¶ declaratur namque ab obseruantia quid fuerit in concessione comprehensum, ex allegatis per Surd. cons. 527. numero 11. Rot. decif. 261. numero quatuordecim, 301. num. 8. part. 1. recent. & in specie Rota in d. Albinganen. decimarum coram Virili, §. tertio quia, ibi, & in executionem Rodini ab ipsis Parochianis exegerunt &c. & pro obseruantia interpretatiua sufficit vnus actus, Decian. respons. 51. n. 6. lib. 2. Rot. decif. 136. num. 6. decif. 419. n. 6. part. 1. recent. Vnde Tassoni quod nequeunt contrarium profiteri, & intellectum ab ipsius iure iam datum controuertere, l. post mortem ff. de adopt.

Sed prædicta visa fuerunt euidentius comprobati ex Bulla Pauli V. Nam illa declarat litteras Bonifacii

Bonifacij non comprehendisse, neque comprehendere ius decimandi, indulgetque ut concessionem fiat de nouo, non quoad ius decimandi, nec quoad decimas, sed quoad ipsarum decimarum emolumentum tantum, de quo tamen Laici teneantur infra biennium accipere nouam inuestituram, aucto
 9 canone, et ergo ex huiusmodi declaratione, cui tanquam Papali, & ex certa scientia standum est. Angel. *conf. 274. n. 1. post med. & 2. Bellarm. conf. 33. num. 39. & 41. Dec. conf. 114. Et pro tenui, num. 5. remanet sublatam omnis difficultas, quandoquidem apparet quod pro validitate fieri debet concessio de sola commoditate, & facta de decimis & iure decimandi non sustineatur.*

10 Non obstat, quod verba illa posita in inuestituris, *Decimas, & ius decimandi*, intelligenda sint secundum potentiam, ac facultatem Capituli concedentis, & capacitatem Laicorum, & ita de iure percipiendi ex decimis id, quod est temporale; non autem de iure spirituali non concessibili: ad text. in *cap. fin. ne pralat. vic. suas*. Quia obiectum posset procedere quatenus versaremur in casu dubio, tunc enim locus fieret ex præsumpta mente concedentis, & ex capacitate subiecti; sed est quando inuestitura expresse loquatur de iure decimandi. Nam tunc clara est mens concedendi, & consequendi decimas ipsas ipsi ius decimandi: in claris autem non est opus confugere ad interpretationem aliquam, ex *leg. ille aut ille 25. §. cum in verbis, de leg. 3. Cynac. controu. 210. numero 12. Rota dec. 135. n. 8. & 9. part. 7. recent.*

11 Nec etiam releuat, quod concessionem loquantur de decimis, iure decimandi fructusque decimales percipiendi, & ita quatenus sub iure decimandi veniret ipsa spiritualitas, possint nihilominus diuidi, & sustineri respectu perceptionis fructuum, ex clausula *omni meliori modo*, quæ appositæ in inuestituris operatur, ut si illæ non possint sustineri eo modo, quo fuerunt factæ, valeant, & sustineantur omni alio meliori modo: ex notatis per Scriben. in *l. 1. §. si quis ita, ff. de verb. oblig. & in cap. cum super de offic. delegat.* quia ubique est concessum ius, mentio fructuum itat consecutio à dicto iure, eundemque admittit spiritualitatis intellectum, unde tota inuestitura corrumpitur, propterea dicit Rota in *iam allegata dec. 545. num. secundo, part. 4. recent. & in dict. Albin. ganen. coram Card. Virili*. Et in terminis nullitatis concessionis in parte substantiali, ut in totum illa corrumpatur ratione connexitatis, & indiuiduitatis, firmavit Rota *dec. 50. numero tertio & quarto, part. 1. & 176. n. 44. part. 5. recent.* non obstante dicta
 12 et clausula *omni meliori modo*, quæ apta de per se non est ad vim addendam, atque effectum tribuendum actui reuera nullo, Ancharan. *conf. 358. quem sequitur Menoch. de arbit. iud. lib. 1. quest. 17. num. 4. cum sequent. Dec. conf. 413. num. 9. vers. quia clausula, Barbof. de claus. claus. 95. n. 60.*

Minusque refragantur clausulæ, *ad habendum usum fructuum, &c.* posite in vltima inuestitura dicti anni 1608. relata in *summ. impress. Capitulum sextum*. ex quibus informantes pro Tassonis prætendunt restrictionem concessionis ad solam commoditatem emolumentorum. Quia tanquam accessorie non habent alterare principalem dispositionem contractus; Dec. *conf. 413. num. 9. vers. quia claus.* Curt. *lun. conf. 56. numero tertio*, Franch. *decision. 6. numero 6.* propterea cum principaliter fuerit alienatum ius decimandi, quod uti spirituale sub commercio Laicorum esse non potest, ut præter iam allegatos, tenentur Abb. & Imol. in *c. cum Apostolicas de iis, qua*

*sunt à Pralat. Felin. in cap. causam qua, num. 3. de pre. script. Rebuff. de decim. quest. 13. n. 69. Rota dec. 215. part. 2. diuers. & in Pampilonen. decimarum 29. Quibus 1599. coram bon. memoria Card. Hieronymo Pampilio dictæ clausulæ respiciunt fructus, qui ratione connexionis participant de eadem spiritualitate, prout bene Gratian. *discept. forens. c. 238. n. 61.**

Visum pariter fuit satis leue argumentum deductum ex eo, quod inuestitura facta fuerit iure perpetuali affectus, & ita titulo simplicis locationis, quæ conductori aliud ius non tribuit, quam percipiendi fructus ex re conductæ: Nam dum concessio facta fuit Laicis de iure decimandi, quod est spirituale, semper est inualida, siue facta appareat per modum insecudationis, siue locationis, ut bene firmat Abb. in *dict. cap. ad hac, numero quarto, vers. & intellig. hoc de decim. Redoan. de reb. Eccles. non alien. quest. 63. num. 5. vers. nec etiam potest Laico locari*. etiam si dicta locatio fieret ad modicum tempus, Abb. *dict. cap. ad hac, num. 7. vers. nam ius decimandi*. Redoan. *q. 63. num. 6.* Quod fortius procedit, quia hic demonstratur, ut facta fuerit iure principalis affectus, per quem fit translatio dominiij vtilis: ad text. in *leg. 1. §. quod autem, ff. de superfic. Abb. ubi supra, numero 4. vers. sed per concessionem ad modicum tempus*. Calt. in *leg. usufructus 58. col. ult. in princ. vers. unde facit, num. 34. ff. solut. matr. Mant. de tacit. & ambig. lib. 5. tit. 3. n. 11. in fin.* facta autem translatione vtilis dominiij, conductor efficitur Dominus decimarum antequam illæ sint perceptæ, easque colligit nomine proprio contra dispositionem *d. c. prohibemus, de decim. Gratian. d. c. 238. n. 22.*

Neque vilius est releuantia, quod concessionem, facta fuerint sequendo formam Bonifacianæ, in qua sanct. mem. Paul. V. declarauit non comprehendere decimas, & ius decimandi; sed solum decimarum emolumentum.

Quia dicta Bonifaciana non loquitur de decimis & iure decimandi, neque mentionem aliquam facit de fructibus separatis ab ipso iure, sed generaliter declarat de bonis, & iuribus Ecclesiarum, remouendo caducitatem ob non solum canonem, & in hac qualitate verificatur relatio ad Bonifacianam non autem respectu emolumenti, de quo illa nominatim, & expresse nihil disponit: immo cum communiter crederetur, Bullam Bonifacianam comprehendere etiam ius decimandi, ex mentione *Iurium* cum dictione illa vniuersali, *quacunque* 3 motuum retorquetur, & relatio ad Bonifacianam patet intentionem contrahentium fuisse transferendi ius decimandi, prout est quid spirituale, iuxta opinionem capacitatem Ferrariensem, licet erroneæ; & idcirco ad occurrendum vltiori abusu, & corruptelæ, emanauit Paulina declarans Bonifacianam non comprehendere decimas, & ius decimandi: & cessat difficultas omnis, quia cum inuestitura loquatur in specie de iure decimandi spirituali, non potest sustineri in vim simplicis relationis ad Bonifacianam, quatenus illa de emolumento temporali disponeret: et standum enim potius est expressioni iuris decimandi, quam relationi, seu simplici protestationi de contrahendo iuxta formam Bonifacianam cum talis protestatio sit contraria facto. Peregr. *de fideicom. artic. 16. num. 111. vers. limitas* Surd. *conf. 440. num. 54. & sub numer. 55. & conf. 524. num. 15. & 16.* alique relati ab Addent. ad Burat. *dec. 52. num. 13. Rot. in Romana attentatorum 27. Apr. 1640. coram R. P. D. meo Bichio*: Et quod contrahens per huiusmodi protestationes non possit efficere, ut ille contractus, qui in sui formalitate directè contrariatur Bonifacia

Bonifacianæ illi conueniat, censeturque factus, & celebratus iuxta illius formam, egregie explicat Boc-
cac. de censib. parte secunda, num. 138. & seqq. Surd.
conf. 318. num. 22. Præsertim dum dicta relatio po-
teat operari suum effectum quoad remissionem can-
onis, & alia priuilegia in eadem Bonifaciana ex-
pressa. Ponderando quod inuestitura, de quarum
validitate nunc agitur, non sunt relatiuæ ad Boni-
facianam tantum, sed etiam ad antiquas inuestitu-
ras, quæ loquebantur de iure decimandi.

Obesse neque videtur simile adductum de pactis
illicitis appositis in contractu census, cum protella-
tione contrahendi iuxta formam Bullæ Pianæ.
Nam licet huiusmodi protestatio sustineat contra-
ctum in aliis non illicitis, quando concepta est ver-
bis amplissimis, ita ut totum id quod repugnat
Constitutioni Pianæ, habeatur pro non appposito, &
reducatur ad illius formam, verumque sensum, iuxta
quem intendunt velle contrahere, & non alias, ali-
ter, nec alio modo; in quibus terminis loquuntur
Giurb. decis. 85. numero 8. & 9. Rota decis. 374. nu-
mero 8. apud Cenc. de cens. secus est quando dicta
protestatio simpliciter, ut in casu isto, concepta fuit;
ut bene distinguendo declarat Cenc. de cens. quest. 161.
num. 3. & 7.

Non obstat denique quod vigore dictæ Paulinæ
Tassoni præterant nouam inuestituram quoad so-
lum emolumentum. Quia cum facultas fuerit per
dictam Constitutionem restricta ad tempus biennij
expiratum usque de anno 1621, & sic per longum
tempus, non videtur quod amplius sit locus renou-
ationi inuestituræ, ex regula, quod concessa ad
tempus, post tempus prohibita censetur: ad tra-
dita per Surd. decis. 75. numer. 1. & 2. & decis. 291.
num. 21.

Quo verò ad præteritam restitutionem in inte-
grum. Ultra quod illa non petitur in actis, nec ca-
dere videtur sub disputatione præsentis dubij, Do-
mini transferant cum responsionibus iam datis in
prima, & secunda decisione, in hac causa emanatis
coram R. P. D. meo Certo: Quibus addebant etiam,
ut cum versetur in inuestituris ab initio nullis, Tas-
soni dicantur destituti omni titulo, unde non possunt
applicari termini restitutionis in integrum, quæ sup-
ponit aliquod ius semper radicatum in ipsis peten-
tibus ab initio; sumus enim in simplici beneficio
Principis concessio ex causa lucratiua, & sub condi-
tione accipiendi nouam inuestituram infra bien-
nium cum augmento canonis, † qua conditione
non adimpleta, beneficium resoluitur, & habetur
perinde ac si concessum non fuisset, ex plenè dedu-
ctis per Gabr. conf. 162. per tot. lib. 1. Cyriac. controu.
249. num. 14. Corbul. de iur. emphyt. de caus. priuat. ob
non solut. canon. ampliat. 28. num. 4. ubi in terminis de
non adimpleta conditione petendi inuestituram in-
tra tempus præfixum, Rota decis. 572. num. 3. part. 1.
& decis. 869. in fin. vers. nec sumus, part. 1. diuersor. &
dec. 281. num. 11. apud Pacif. de Saluan. Gregor. XV.
dec. 559. num. 6. & ibi Adden. num. 10. limitat. 3. & de-
cis. 203. num. 20. part. 6. recent. in Toleraia decimarum
de Saiedon. 13. Iunij 1590. coram Penia, inter eius im-
pressas, dec. 93. n. 8. & in terminis concessionis sub
conditione aliquid adimplendi infra certum tem-
pus, quod eo elapso mora sit impurgabilis, nec com-
petat restitutio, Staiban. resol. forens. 36. num. 11. &
resol. 17. num. 11.

Et ita utraque parte informante fuit resolutum,
&c.

Ad cap. 25. secunda pars huius tractatus de Præ-
uent.

C A P V T,

S E V

R E S O L V T I O IX.

ROTÆ AVENION. IN CAUSA
Niciensi Canonicatus.

30. Iunij 1649.

A R G V M E N T V M.

Quando disputatur de potestate Legati, vel
Vicelegati, non potest Ordinarius cog-
noscere de illo articulo, & de validitate
prouisionum, Vicelegatarum Auenionen-
sem posse derogare regulæ de viginti. Fa-
cta resignatione cum derogatione dictæ
Regulæ, non posse collationem fieri de
beneficio tanquam vacante per obitum.
Prouisus ab Ordinario quando non sit
legitimus contradictor aduersus prouis-
um Apostolicum. Possessio non capitul-
ariter capta, quando sit valida, etiam non
citato possessore.

S V M M A R I V M.

1. Causa non est remittenda ad Curiam Episcopalem;
quando coningit disputari de validitate collatio-
nis factæ in Legatione, si nullitas fundetur in de-
fectu potestatis.
2. Vicelegatus potest derogare regulæ de viginti die-
bus, ex facultatibus Legationis Auenionensis.
3. Collatio per resignationem, incompatibilis est cum
collatione facta per obitum.
4. Post admissam resignationem, beneficium non dicitur
amplius vacare.
5. Expressio certi modi vacationis facta coram Ordina-
rio, continet implicitam negatiuam alterius modi
vacandi.
6. Imperatio beneficij sub falso vacandi modo, reddit
beneficium subiectum imperationi alterius, veram
vacationis speciem exponens.
7. Prouisus ab Ordinario quando & ex quibus dicitur
legitimus contradictor aduersus prouisum
Apostolicum.
8. Si prouisus ab Ordinario non exhibeat titulum, ex quo
deberet obtinere immissionem si non possideret, non
impedit immissionem prouisi Apostolici, nec illius
appellatio suspendit executionem.
9. Prouisus ab Ordinario non est legitimus contradictor,
si eius titulus nullitate laborat.
10. Quod dicitur de subrogatis Apostolicis, procedit eo-
dem modo in prouisis quocumque genere prouisio-
nis Apostolicæ.
11. Possessio Canonicatus non capitulariter capta, est
valida, si per Capitulum steterit quominus cape-
retur.
12. Possessio instrumentalis prouisi Apostolici, præfertur
possessioni prouisi per Ordinarium, si huius posses-
sioni ius resistat.
13. Possessor non est citandus, cuius possessio non est co-
lorata.

14 *Et beneficium dicatur plenum, non sufficit quacunque possessio, sed debet concurrere titulus & ius possidendi.*

ILLVSTRISSIMVS Dominus Prolegatus Auenion. per liberam resignationem Reuerendi Domini Iosephi Chiabaudi, ultimi possessoris Canoniciatus & Præbendæ Ecclesiæ Nicienf. contulit prædictis Canoniatum & Præbendam Reuerendo Domino Francisco Chiabauda die 11. Aprilis proximè præteriti, qui bullas & prouisiones Apostolicas in forma gratiosa concessas, Canonicis dictæ Ecclesiæ præsentando, petiit die 6. Maij subsequētis, sibi possessionem capitulariter decerni; quæ quidem fuit ipsi recusata, sub prætextu quod Sedes esset plena, & capitulariter data Reuerendo Domino Fabio de Gubernatis, qui eiusdem Canoniciatus prouisiones obtinuit ab Illustrissimo Domino Episcopo Nicienf. die 15. eiusdem mensis Aprilis tanquam de Beneficio vacante per obitum dicti Iosephi. Ob hanc causam dictus Franciscus instat coram præfato Illustrissimo Prolegato pro executione Bullarum Apostolicarum, ex eo quod resignans mortuus est quatuor diebus post admissam resignationem cum derogatione Regule de infirmis resignantibus; è contra dictus Fabius instat ad remissionem huiusce causæ ad Ordinarium Nicienf. ita ut primitus & ante omnia sibi provideatur super hoc Articulo, ex dispositione sacr. Conc. Trid. in vulgato cap. 20. *Causa omnes, de Reformat. sess. 24.* Auditis partibus causa fuit commissa per præfatum Illustrissimum Prolegatum, Reuerendissimo Domino Auditori Generali tanquam Rotæ Præsidi, ad prouidendum partibus super hincinde requisitis prout iuris: eaque in Rotâ propofita; censuerunt Domini manutentionem, & quatenus opus esset immiſſionem esse decernendam de autoritate, & iurisdictione istius Legationis, etiam in prima instantia dicto Francisco resignatario.

¹ In primis quia dictum cap. *causa omnes*, non habet locum in casu de quo agitur, cum decretum Concil. non tollat modos legitimos quibus quis de iuris dispositione sortitur forum, prout firmiter Doctores collecti per Barboſ. in Concil. Trident. in dicto cap. *causa omnes*, numer. 44. Hic autem tractatur de collatione facta per liberam resignationem, quæ non poterat subsistere absque derogatione Regule de infirmis resignantibus. Idcirco cum cognitio dictæ collationis factæ per Illustrissimum Prolegatum habeat sibi annexam cognitionem derogationis dictæ Regule, an videlicet talis sit potestas Illustrissimi Prolegati Auen. derogandi eidem, non est conueniens ut Ordinarius, qui est inferior, cognoscat de potestate & autoritate eiusdem Illustrissimi Domini Prolegati, qui est superior: ut bene notat Gabriel. conf. 182. numer. 17. vol. 2. Aliud enim esset si ageretur de nullitate prouisionum Apostolicarum, quia tunc talis cognitio spectaret ad Ordinarium in prima instantia, vigore dicti cap. *causa omnes*, nec non etiam Breuis Illustrissimi Domini Auditoris Reuerendæ Cameræ nobis exhibiti, quod non plus potest operari, quàm dispositio sacr. Concil. cum solummodo emanauerit pro obseruantia eiusdem, ne videlicet Legati dictæ dispositioni aduersantes; causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes per Ordinarios in prima instantia cognoscendas, sibi retinerent.

² De potestate verò & facultate Illustrissimi Prolegati circa derogationem Regule prædictæ, clarè deciditur per Rotam in dec. 508. part. 4. recent. & de-

cis. 109. eadem parte secunda, tom. 4. Quibus firmatur Illustrissimos Prolegatos Auenion. vigore facultatum suarum habere huiusmodi potestatem derogandi dictæ Regule, & passim ita seruatur, necnon admittendi resignationes cum reservatione pensio- nis, ut patet ex facultatibus Legati Auenion. & notum est omnibus Eminentiſſimos Legatos Auenion. habere ampliorem potestatem & autoritatem aliis Legatis Apostolicis; prout videre est in prædictis facultatibus.

Quoad secundum concernens executionem Litterarum Apostolicarum, licet dictus Fabius de Gubernatis prouisus ab Ordinario prius possessionem dicti Beneficii fuerit adeptus; nihilominus quia Prouisio Legationis, fuit facta de Canoniatu vacante per resignationem; Prouisio verò Ordinarij de vacante per obitum, & sic ex falso vacationis modo, omnino corrumpitur; cum collatio per resignationem sit incompatibilis cum collatione facta per obitum: Cassador. decis. 1. & 2. de renunciat. Gabriel. conf. 193. num. 11. volum. 2. Imò post admissam resignationem, Beneficium non dicitur amplius vacare: per textum expressum in cap. *suscipiam*, 6. de rescript. libro 6. Quod maximè procedit respectu prouisionis factæ per Ordinarium, coram quo solet exprimi certus vacandi modus, ut notauit Paris. de resignat. Benef. lib. 8. *quæst. 9. num. 50.* & Episcopi nec possunt, nec solent uti illa clausula (*quod maior & verior expressio fieri possit in Litteris*); idcirco & expressio vacationis illius modi, continet implicitam negatiuam alterius modi, siquæ non potest capi vacatio, quin detur contradictio in obiecto: Abb. in cap. *significatio*, numer. *fin. versic. item illa falsa expressio, de rescript. libro 6.* Et Prouisio sic facta, nulla est & invalida tanquam facta de Beneficio antequam vacet; quod damnable esse dicit Text. in cap. 2. de concess. præbend. & ex eo Fab. in Cod. libro primo, tituli. de sacros. Eccles. definit. 4. num. 10. Et generale est quod ex duobus impetrantibus ille præfertur qui expressit propriam & veram vacationis speciem, licet impetrans sit posterior; Boer. decis. 190. numero 11. faciunt dicta per Lothar. de re Be. *fic. libro tertio, quæst. 8. num. 11. & sequent.*

Propterea concedenda est manutentio, & in subsidium immiſſio præfato Francisco Resignatario; quia licet regulariter constantibus reservationibus, Ordinarij parem habeant potestatem conferendi, & Papa Prouisos ab Ordinariis agnoscat pro legitimis contradictoribus, cap. si à sede de præbend. in 6. Hoc tamen intelligitur, si Prouisus ab Ordinario talem exhibeat titulum, ex quo si non esset possessor, vigore illius obtineret possessionem & immiſſionem, concurrente cum Prouiso à Sede Apostolica: Zuccard. in l. fin. num. 346. *versic. secundo est aduertendum, Cod. de edict. diu. Adrian. tollend. Rot. par. 7. recent. dec. 225. num. 22.* Sufficit enim si Prouisus talem titulum non exhibeat, ad hoc ut Litteræ Apostolicæ mandentur executioni, & prouiso Apostolico detur immiſſio per viam executiuam, quæ nequidem per appellationem prouisi ab Ordinario suspendi potest: Rot. loco citato, num. 22. & optime declarat, decis. 362. num. 3 p. 3. recent.

Data nullitate tituli prouisi ab Ordinario, talis prouisus non potest esse legitimus contradictor, Dom. Atgel. de Leg. u. *contradict. g. 15. num. 96. & 97.* Vbi plures cumulantur Rotæ decis. Qui licet loquatur de subrogatis Apostolicis, tamen eadem ratio militat in aliter prouisis à Sede Apostolica quocunque prouisionis genere; ut ipsemet loco citato testatur, num. 197. ita sæpius in Rotâ.

Nec

- 11 Nec obstat quod dictus Franciscus possessionem non fuerit adeptus capitulariter, cum facta requisitione, fuerit ipsi denegata, & ob hanc causam ea non indiget, licet agatur de Canonicatu, quia tunc aliter adepta, habetur ac si capitulariter capta fuisset, Addent. ad Buratt. decif. 318. num. 17. in prima limit. Addent. ad Gregor. X V. decif. 364. num. 6. vers. 12 verum præallegata conclusio. † siquidem possessio instrumentalis à Prouiso Apostolico capta, existente prouiso per Ordinarium in possessione cui ius restitit, est manutenibilis, Rot. in puncto apud Coccin. decif. 51. numer. 4. ubi pluries ita fuit decifum per Rotam.
- 13 Nec etiam opus fuit citare dictum D. Fabium, cum ille cuius possessio non est colorata, nullo modo citandus sit; cap. cum nostris, de concess. prebend.
- 14 Lothar. de re Benefic. dist. lib. 3. quest. 8. n. 25. † nam ut dicatur Beneficium plenum, non sufficit quæcumque possessio, sed debet concurrere titulus & ius possidendi, Rot. in antiqu. decif. 18. de prebend. Gonzal. super Regul. 8. Cancell. gloss. 15. §. 1. numero 13. Cassador. decif. 5. de privileg. Et supra visum fuit, discoloratam omnino esse possessionem D. Fabij, per illum text. express. in d. cap. susceptum, de re script. in 6. & ex aliis supra allegatis, cum non habeat possibilitatem tituli validi; Lothar. loco citato; num. 34.

Ista decisio adaptatur ad cap. 5. num. 14. huius tractatus parte prima. Et ad cap. 5. questionum beneficalium num. 1.

C A P V T,

S E V

R E S O L V T I O X.

In Causa creditorum Gouffet, coram
Rota Auenionensi, 18.
Iunij 1650.

A R G V M E N T V M.

Obligatio mulieris coniugata pro marito, utrum sit in totum nulla, aut valida propter vim iuramenti, an verò usque ad concurrentiam medietatis dotis. Et utrum excessus ille ultra medietatem dotis, debeat eadem ratione considerari, siue mulier vnica obligatione lædatur, siue pluribus: ad confirmationem eorum quæ tradita sunt ab Authore, lib. 2. quest. leg. c. 45. num. 21.

S V M M A R I V M.

- 1 Obligatio mulieris per quam remanet penitus indotata, de iure nulla est, neque firmatur iuramento.
- 2 Propter lationem enormissimam dolus reipsa arguitur.
- 3 Vxor se pro marito obligans, præsumitur id fecisse metu reuerentia, si enormissimè læsa fuerit, hoc est ultra medietatem.

- 4 Virum contractus in quo mulier lædatur ultra dotis medietatem rescindatur in totum, an verò pro rata lationis. Et virum hoc locum habeat siue vnica, siue pluribus obligationibus læsa fuerit.
- 5 Concluditur, obligationes coniungi, & uxorem restituere aduersus contractus pro marito celebratos, ad ratam damtaxat lationis.
- 6 De rigore iuris Canonici, contractus mulieris est validus, licet remaneat penitus indotata, propter efficaciam iuramenti.
- 7 Observantia dicitur interpretatiua iuris dubij, quando hinc inde adsum opiniones Doctorum contrariae.
- 8 Quando ius est dubium, attendenda est observantia interpretatiua, quæ non exigit prescriptionem.
- 9 Doctore attestanti de consuetudine tribunalis in quò versatus, est creditor.
- 10 Thesauri Iuniori multum deferendum est, nominatim dum agitur de praxi declarationis nullitatis contractuum, quibus mulieres redduntur læsæ ultra dotis medietatem.
- 11 A consuetudine & praxi tribunalium non est recedendum, ne publica quies inturbetur.

N causa discussionis bonorum Bernardini Gouffet, Mercatoris præsentis Ciuitatis, quæ ventilabatur in hac Curia, fuit commissus iuris articulus Reuerendissimo Domino Auditori Generali Rotæ Præfidi ab Illustrissimo Domino Prolegato, vnà cum Rota discutiendus, An mulieris contractus rescinderetur in totum quando per vnica obligationem remanet penitus indotata; An verò pro parte solum, & pro rata lationis; quia questio erat maximi ponderis propter consequentiam.

Vnde dubio pluries in Rota propositò, ex amata prius serie facti, & cognito, dictum Bernardinum Gouffet & Margaritam Artamale coniuges, æquè principaliter in solidum obligatos in fauorem Ludouici Chapelle Mercatoris dictæ Ciuitatis, pro summa 118. duplarum ex causa mutui, instrumento rogato per Magistrum Reboul Notarium sub die 11. Iunij 1640.

Cognito etiam, dotem dictæ Artamale traditam marito, ascendere tantum ad summam 300. scutorum, & sic totam illam dotem fuisse exhaustam per dictam obligationem 118. duplarum, quarum valor de tempore actus ascendebat ad summam 401. scutorum & 12. solidorum.

Sub quo fundamento filij & hæredes dictæ Artamale, conqueruntur de iniusticia & nullitate contractus gesti per matrem, cum de tempore restitutionis, pater, & respectu maritus reperiatur decoctus, nec bona habeat sufficientia pro releuio dictæ obligationis etiam in parte, cum creditores anteriores exhauriant substantiam patris nam.

Restrita itaque fuit questio ad terminos istos, An data impotentia facultatum mariti de tempore restitutionis, talis obligatio mulieris subsistat pro parte, vel corruat in totum.

In qua questione fuit ponderatum, quòd de iure obligatio est nulla & inualida, per quam mulier remanet sine dote, non obstante quocumque iuramento, quo casu tractatur de obligatione contra publicam vtilitatem, prout dicunt Abb. consil. 8. sub num. 6. part. 2. Ioan. Lop. Rubric. de donat. inter vir. & vxor. §. 27. sub num. 18. versic. Nam & Reipublica interest;

terest: quæ difficultus sustineri potest propter enormissimam læsionem, ut bene firmatur per Rotam coram Arigenio relata per Pic. ad statum. vrb. decif. 17. per tot. & per Farinac. in dec. p. 4. diuers. ordine. 851. decif. 247. n. 7. eadem p. 4. decif. 33. n. 5. apud Cenc. sequuntur Marefcot. var. resol. lib. 2. cap. 5. numer. 19. Gratian. cap. 723. num. 10. & Addent. ad Gregor. decif. 321. num. 12.

2 Ratio est, quia per enormissimam læsionem censetur dolum re ipsa interuenisse contractui, ideoque non valere, & pro nullo haberi, & paria sunt quod dolum interueniat re ipsa, vel ex proposito; l. si quis cum aliter, vbi notant omnes post Gloss. ff. de verb. obligat. l. eleganter 7. ff. de dol. Gratian. cap. 108. num. 12. Theaur. decif. 165. num. 6.

3 Accedit metus reuerentialis, qui arguitur ex tali læsione, & quando ex contractu celebrato vna cum persona cui debetur reuerentia (provt vxor erga maritum) prouenit enormissima læsio, tunc talis metus sufficit pro rescissione contractus nonobstante iuramento, Couarr. in cap. quamuis pactum 3. p. relect. §. 4. num. 7. Honded. consil. 29. num. 42. libro primo. Surd. consil. 133. n. 38. lib. 4. fusc. Farinac. fragm. crimin. part. 2. de met. reuerent. num. 130. Gasp. Anton. Theaur. forens. quest. libro primo, quest. 51. n. 29. Rot. coram Burat. decif. 75. numero 14. quia reuerentia cum tam graui læsione inducit probationem iusti metus.

4 Idcirco pro parte filiorum dictæ Margaritæ enixè opponebatur, faciendam esse differentiam, quando mulier diuersis obligationibus, vel vnica tantum suam dotem alienat fideiubendo fauore mariti; primo casu, sustentunt obligationes vsque ad dotis medietatem; posterioribus annullatis, quæ lædunt restantem medietatem. Altero verò casu, debet in totum corrui obligatio, non verò pro rata læsionis, & hoc propter indiuiduitatem contractus, & metum de quo supra, qui istam diuisionem non admittit, sed contractum in totum rescindit; tot. iur. ff. de eo quod met. causi. & ita in puncto fusc. tenet & firmat Fontanell. de pact. dot. claus. 7. gloss. 2. p. 6. à num. 21. vsque ad num. 35. reprobat Gasp. Anton. Theaur. contrarium sentiente; sequitur Hodiern. ad Surd. decif. 86. numer. 16. & pro tutissimo fundamento allegabatur vulgaris decif. Pedemont. 223. apud Theaur. quæ eiusmodi æquitatem fauore mulierum introduxit, ne remaneret indotata. Et tamen ibid. n. 13. versic. & ideò si mulier. prædicta differentia constituitur inter obligationem qua absorbetur tota dos, & illam quæ solum dimidia dote fuit contenta, vt prima corruat in totum, posterior verò subsistat; & suffragantur punctuales decisiones Rotæ supra citatæ.

5 Nihilominus supradictis non obstantibus, quæstio fuit decisa pro dicto Chapelle creditore, contra hæreses dictæ Arramale: habuit enim Rota pro constanti, quod in hoc tribunali, & in aliis huiusce Ciuitatis, ex obseruantia generali omnes obligationes mulierum indistinctè siue dotes per vniam obligationem consumantur, siue per plures, reduci ad medietatem in omnibus causis & sententiis discussione, in quibus mulieres collocantur pro medietate suarum dotium, quæ salua & illæsa ab hypothecis creditorum adiudicatur; altera verò medietas distribuitur inter creditores earundem iuxta gradum, non habito respectu ad singulas obligationes, etiam si aliqua ex illis excederet medietatem, sed ad hoc solum vt medietas remaneat libera mulieri: quam obseruantiam attestatur etiam Modern Auen. Dominus Sanleger. Variar. resol. lib. 2. cap. 45. n. 21.

Supposita autem obseruantia, non potuit casus iste decidi iuxta terminos decisionum & DD. de quibus supra, præsertim cum ista materia sit de iure communi disputata & controuersa inter Canonistas propter vim iuramenti; quod seruandum est, quoties non vertitur in dispendium salutis æternæ, licet mulier remaneat penitus indotata; vt per Roland. à Vall. conf. 70. n. 19. & seg. vol. 2. Trentacinq. var. resol. lib. 3. de iur. dot. resol. 5. n. 10. vers. præfata declarantur, Sol. ad Non. consil. Sabaud. gloss. 4. de alienat. bonorum min. & mulier. à num. 9. & segg. vbi de magis communi, Afflicti. decif. 311. numero 4. & alios quos adducit dicta vulgaris Decisio Pedemont. 223. numero 12.

Data autem controuersia Doctorum, negari non potest quin obseruantia dicatur interpretatiua iuris dubii, non verò correctoria & inductiua noui iuris, & vti talis attendenda. Crauet. conf. 201. num. 12. Sol. ad antiq. Constit. Sabaud. de iur. Emphyteut. gloss. 7. n. 22. Menoch. de arbit. cas. 83. num. 10. lib. 1. Rot. decif. 419. num. 6. part. 1. decif. 351. num. 7. part. 6. recentior. & coram Burat. decif. 390. num. 3. Mascard. lun. de interpret. statum. conclus. 2. num. 159. vsque ad num. 165.

Et quando ius non est clarum, tunc magis attendenda est obseruantia interpretatiua, etiam si contrarius intellectus esset de iure verior, vt probat Addit. ad Gregor. decisione 184. sub numero 8.

Nec requiritur in casu isto præscriptio. Nota enim est differentia inter consuetudinem & obseruantiam, siue assuetudinem, de qua fusc. idem Mascard. vbi supra. Et sola Doctoris melioris notæ attestatio de tali obseruantia eam probaret, saltem præsumptiue, talisque præsumptio transfert onus probandi in aduersarium: Mascard. de probat. concl. 529. num. 5. Benintend. decif. 5. Rot. Genueul. decif. 103. num. 9. vbi de magis communi: Quæ doctrinæ procedunt in Doctore attestante de consuetudine vniuersali, sed illi præcisè standum est, dum attestatur de consuetudine fori in quo habitat, & de Curia in quibus fuit abundè versatus, iuxta distinctionem Surd. in consil. 74. num. 14. quam sequuntur Addent. ad Gregor. decif. 274. sub num. 7. Rot. decif. 530. n. 3. p. 4. recent. tom. 3. & decif. 193. n. 14. p. 6. recent.

Quæ obseruantia reperitur conformis doctrinæ Gaspar. Anton. Theauri, quest. forens. lib. 2. quest. 66. vbi in specie nostræ quæstionis parificat casum diuersarum obligationum mulieris cum vnica, ad effectum de quo agitur, cui multum credendum est, eò quod Senatus Pedemontanus in quo ipse versabatur, primus declarauerit reductionem obligationum mulieris vxorata ad medietatem dotis, ex principio & regula æquitatis, contra rigorem iuris Canonici.

Tandem ponderarunt Domini malos eventus, quos pareret declaratio nullitatis dicti contractus; hinc enim nascerentur infinitæ lites etiam in præiudicium rerum iudicarum, & publica quies turbaretur, cum alij innumeri contractus huius exempli essent irritandi; quo casu licet aliàs de iure actus sustineri non posset, esset tamen sustinendus; argum. leg. in fso, vbi pulchrè Paul. de Cast. ff. de capti. sequitur Viacent. Caroc. singular. 565. præclare Cancr. lib. 1. var. resol. cap. 4. de Testament. num. 123. in Non. Et ita dicit considerasse in suo casu Senatam Neapolitanum, Authore Carol. Tapia qui hoc etiam aduertit. decif. Sicil. 7. numero 12. optime Rot. coram Buratt. decif. 366. numero 5. vbi citantur

decis. 3. apud Mohedan. & dec. 45. numero 2. libro 2. p. 3. diuers. & in Roman. societatis officij 4. May 1588. coram Gypso. Quæ doctrinæ procedunt in fortioribus terminis, nimirum contra expressam iuris dispositionem.

Et ita utraque parte informante fuit decissum 18. Iunij 1650.

C A P V T, S E V R E S O L V T I O X I.

Coram Reuerend. P. D. BICHIO
Auenionen. Saluiani.

Lune 8. Iunij 1648.

In Rota Romana.

A R G V M E N T V M.

De Saluiano interdicto, & probationibus in eo requisitis, De exceptione præscriptionis, & quando illa currat in præiudicium mente captorum. Et vtrum noceat fideicommissariis, & à quo tempore contra illos currere incipiat. Et de præscriptionis interruptione per citationem, aut per interpellationes extraiudiciales.

S V M M A R I V M.

- 1 Quæ sint probanda ad hoc ut detur actori immisio ex interdicto Saluiano.
- 2 Obligatio Cameralis producit hypothecam in bonis debitoris, tam pro sorte principali, quam pro damnis & interesse.
- 3 Possessor mala fidei nunquam præscribit.
- 4 Contra mente captos non currit præscriptio.
- 5 Præscriptio non nocet substitutis per fideicommissum antequam casus substitutionis euenierit.
- 6 Præscriptio currit aduersus fideicommissarios, à die quo sciuerunt bona possideri per teritios.
- 7 Præscriptio vtrum per citationem interrumpatur, an etiam per interpellationes extraiudiciales.
- 8 Continuatio possessionis pendet ab animo, & ideo tertius de ea attestari non potest.
- 9 Solutio non probatur per librum Vice-theaurarij nisi in præiudicium soluentis, non autem in præiudicium tertij.
- 10 Recens possessio rei conuenti probatur ex litis sustentatione, iunctis adminiculis.

NISI scuta 400. auri solis, gratis sibi mutuata à Nicolao Tartulli, Franciscus de Choiseilas restitueret, ut promisit, infra annum, vendidit ex nunc proxt ex tunc eidem creditori medietatem vnius Coloniz pro pretio, quo æstimabitur, ab æstimatoribus publicis, cum promissione euictionis, ac defensionis sub obligatione Camerali de anno 1574. Et quoniam nec restitutum mutuum, nec tradita Coloniz venditæ vacua possessio aliquando fuit, purificato Santegery de Præuent. Indic. Pars III.

per obitum filiorum Nicolai creditoris (sequutum de anno 1614.) eiusdem Nicolai fideicommissio ad fauorem Francisci Tartulli, idem vigore tam dicti fideicommissi, quam cessionis reportatæ ab Hectore confideicommissario, iudicium mouit anno 1618. contra Gabrielem Bellum, tertium possessorem Castrum de Roays, olim possessi à Francisco de Choiseilas debitore, quod prosequutum vsque ad annum 1623. cum ob varia impedimenta siluisset diu, fuit reassumptum anno 1631. atque iterum de anno 1638. ac tandem definitum in partibus de anno 1646. per sententiam latam ad fauorem Hæctoris Belli hæredis præfati Gabrielis, absolutoriam ab impetitis, saluo iure Actoris rectius agendi.

Appellauit actor ab hac sententia ad hoc sacrum Tribunal, & commissa mihi causa Appellationis, petiit sibi concedi immisionem ex vili Saluiano interdicto in possessionem Castrum supra nominati, ab Hectore aduersario nunc possessi, tam pro sorte principali scutorum 400. auri, quam pro damnis, & interesse. Vnde proposui hodie Dubium, An sit danda immisio; quæ denegari non solet, probato credito cum hypotheca, ac possessione tum debitoris de tempore hypothecæ, tum rei conuenti tempore mortis litis: Menoch. de adipisc. remed. 3. num. 16. & sequent. Rot. decis. 491. numero sexto, penes S.M. Gregor. XV. decis. 407. num. primo parte 5. recens. & alias expissime.

Creditum autem cum hypotheca visum est probari satis ex publico instrumento vallato obligatione Camerali, quæ porrigitur etiam ad damna & interesse: Rot. decis. 197. numero quinto, decis. 389. numero 12. decis. 549. sub numero sexto, inter impressas apud Cenc. de Censib. & decis. 275. n. 3. apud Zach. de Obligat. Camer. & includit in ventre bonorum debitoris hypothecam, Zach. de obligat. Camer. q. 3. 1. numero octauo, Barz. decis. 108. numer. 29. Buratt. dec. 905. numero 2. inductam etiam explicitè ex verbis instrumenti, ibi, & pro obseruatione supradictorum obligauit se & omnia eius bona presentia & futura. Burlat. conf. 39. n. 37. Cephalos. conf. 41. n. 19. Riminalen. conf. 299. num. 10. & 12. lib. 2.

Neque sublata dici potest præscriptio: nam subducto tempore vitæ Francisci debitoris anno 1578. defuncti, quidum vixit, Castrum possedit, & cum sciret se esse debitorem, præscriptionem inchoare non poterat, obstante eius mala fide; cap. vigilantis. cap. si diligenti cap. final. de præscript. Buratt. decis. 436. num. 5. & Rot. inter recent. decis. 164. numer. 3. part. 2. subducto etiam tempore vitæ filiorum Nicolai Creditoris anno 1614. mortuorum, quæ contra quos cum essent mente capti, currere præscriptio non potuit, quia pupillis æquiparantur. Gloss. in l. 2. verb. ad agnatum. Cod. de curator. furios. Bald. in l. final. numero secundo. C. in quib. caus. Montesperell. conf. 181. numero secundo, & sequent. Odd. de resitut. in integr. part. 2. quæst. 90. n. 10. Cyriac. controu. 329. num. 70. & sequent. Et dato quod cucurisset, ea non nocet Actoris, cui fideicommissum creditoris nondum apertum fuerat. Socin. lun. conf. 52. numero 3. libro 4. Gabr. de rescript. conclus. 13. n. 11. & 13. Fular. de substit. quæst. 528. n. 4. & sequent. Caualer. decis. 213. n. 7. Reuerendissimus Vrgellenis, decis. 426. num. 7. Rot. inter recent. decis. 558. num. 7. & sequent. part. 5. & in Romana de M. llinis 15. Iunij 1644. coram R. P. D. meo Certo, s. obiectum.

Non adest tempus idoneum præscriptioni, cuius initium desumi debet ex die qua fideicommissarius sciuit bona hypothecata, à tertijs possessoribus possideri, iuxta opinionem, quam alijs relatis ample

amplexa est Rot. dec. 407. num. 17. & 18. p. 5. recent. in Spoletana Saluiani, 3. Iunij 1639. coram bona memoria Merlino, in Ciuitatis Castelli, Saluiani 18. Februarij 1641. coram R. P. D. meo Roias, in Bononien. census 4. Maij 1643. coram Reuerend. P. D. meo Ghislerio, & sequitur Cancer. var. resolut. tom. 1. cap. 15. sub n. 55. Ex ea autem die Franciscus fideicommissarius iudicialiter conuenit Gabrielem, cuius Hector aduersarius est heres vniuersalis, & ab anno 1618. vsque ad 1624. multa acta iudicialia contra eundem Gabrielem fecit. Instrumentum crediti, & Articulos etiam producendo, crediti seriem continentes, per quæ saltem negari non potest, quin deducta fuerit ad noticiam Rei conuenti scientia crediti hypothecarij, & per consequens inducta mala fides, quæ præscriptionem impedit, ac interruptit, siue resulter ex sola citatione legitimè executi, l. sicut, ibi, nisi in iudicio postulatione deposita subsequuta fuerit conuentio, l. cum notissimi, in princip. ibi, id est etiam per solam conuentione. C. præscripti. 30. vel 40. annor. Bald. in d. l. sicut, in prima lectura, sub n. 5. versic. nisi subsequuta citatione, & in addit. n. 3. & in lectura nouam. 3. Burat. decif. 8. n. 1. siue ex quocumque alio actu, ac interpellationibus etiam extraiudicialibus Felin. in cap. illud. n. 7. & 8. de præscript. Balb. eodem tract. p. 6. q. 4. num. 36. Put. dec. 185. in l. lib. 3. in corr. Cocc. decif. 362. num. 2. Burat. de uisione 457. num. 3. Rot. in recent. decif. 57. num. 26. & sequent. decif. 94. num. 22. & sequent. decif. 191. in fin. part. 7.

- 8 Non tamen probatur possessio debitoris de tempore contractæ obligationis: nam in id assertur solum instrumentum homagij, quod ille occasione huius Castri præstitit Reu. Cam. Apostolicæ, an. 1555. à quo præsumptam possessionis ciuilibis continuationem vsque ad tempus hypothecæ contractæ de anno 1574. allegare non potest tertius, qualis est Actor, cum pendeat ab animo & voluntate possidentis, de qua tertius attestari non valet; Abb. in cap. cum ad sedem, num. 16. de restitu. spoliar. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpti. 21. sub num. 9. versic. Tu dic. Menoch. eod. tract. lib. 6. præsumpt. 64. sub numero 38. versic. existimo. Loth. de re benefic. lib. 3. quest. 11. num. 87. Caualer. decif. 531. num. 5. & fuit dictum in Elnen. Canonicius, 5. Maij, millesimo sexcentesimo tertio, coram Cardinali Lancelloto.
- 9 Nec releuat asserta solutio Canonis ab eodem debitore, facta de anno 1575. Quia de ea non constat nisi ex libro Vicethesaurarij, qui non probat in præiudicium Hectoris rei conuenti habentis causam mediata, non à soluente, sed ab Alemanno eius fratre. Menoch. de arbitrar. cas. 95. num. 25. & 2. sequent. lib. 2. & de retinend. remed. 3. sub n. 570. Imol. cons. 96. in fin. Soc. consil. 208. num. 2. lib. 2. Afflict. decif. 303. sub num. 3. cum aliis allegatis à Modern. Patauino; de scriptura prinata, libro quarto, tit. de lib. ration. Gabellar. num. 12. & sequentibus.
- 10 Ideo licet recens possessio Rei conuenti ex sustentatione litis, iunctis adminiculis probata remaneat, Pacific. de Saluian. Inspect. 1. cap. 6. num. 6. & 7. Rot. apud eundem, decif. 19. num. 2. decif. 26. num. 16. & apud Cenc. de censib. dec. 489. num. 2. Nihilominus ob non probatam possessionem debitoris de tempore hypothecæ, Domini censuerunt denegandam esse petitam immiessionem; ipso tantum Actore informante.

Hæc decisio referenda est ad cap. 32. num. 43. & sequentibus, part. 1. huius tractatus.

CAPVT, SEV

RESOLVTIO XII.

Coram Reuerendiss. P. D. Bichio, Auenionen. Saluiani.

Mercurij 10. Martij 1649.

In Roca Romana.

ARGVMENTVM.

De Præscriptionis interruptione per citationem solum, aut per litis contestationem, seu per illos actus qui in iudiciis summarijs habentur loco litis contestationis. De perpetuatione præscriptionis. De probatione possessionis facienda in iudicio Saluiani interdicti. Et quomodo illa probeatur per clausulam Constituti, aut per solutiones Canonum, & similes actus.

SVMMARIVM.

- 1 Præscriptio vtrum per solam citationem interruptatur, an verò necessaria sit litis contestatio.
- 2 Præscriptio mixta, hoc est partim favorabilis, & partim odiosa, qualis est præscriptio decem annorum, non interruptitur per solam citationem, sed requiritur litis contestatio.
- 3 Ad effectum interruptendæ præscriptionis, lis haberi pro contestata, si reus conuentus dilationes petitis impedire ne actor litem prosequatur.
- 4 In Saluiani interdicti iudicio, quod summarium est, lis habetur pro contestata, quoties Iudex capit de meritis causa cognoscere.
- 5 Sola contestatio non interruptit præscriptionem, nisi etiam interueniat litis prosecutio. Quod tamen in dubium reuocatur, num. 6.
- 7 A die qua cessatum fuit à lite, potest noua præscriptio inchoari.
- 8 Que sit differentia inter præscriptionis interruptionem & perpetuationem.
- 9 Clausula Constituti probat possessionem contra tertium, in antiquis.
- 10 Ex continuatis solutionibus census annui pro Castro probatur possessio Castri saltem indirecte.
- 11 Solutio probatur per confessiones multorum annorum de recepto.
- 12 Antiquum ut quid dicatur, detrahendum est tempus litis motæ.
- 13 Concesso Castro, iurisdictio concessa censetur, ratione domini, non ratione possessionis.
- 14 Solutio Canonis non concludit ad possessionem, quia fieri potest occasione solius domini.
- 15 Plena requiritur possessionis probatio in Saluiano.
- 16 Obligatio ad hoc ut sit in forma Camera quomodo concipienda.
- 17 Hypotheca generalis bonorum non comprehendit bona feudalia.
- 18 Limitatur ut non procedat quando agitur de fundo hereditario, & obligatio est concepta verbis amplissimis.
- 19 Clausula Constituti non probat traditionem.

20 *Clausula Constituti importat traditionem per modum solum, & tamen requiritur in Saluiano per modum verum.*

PRÆSCRIPTIONIS exceptione rejecta petitam immisionem à Francisco Tartulli vti creditore ex causa mutui Francisci de Choicelas denegandam esse Domini censuerunt sub die 8. Iunii anni præteriti, ex quo probatum non fuit quod debitor tempore contracte hypothecæ, vel postea possideret Caltrum de Roays, in cuius possessionem vigore vitilis Saluiani Interdicti petebatur immissio, & reassumpto hodie super eisdem iudicio, in eisdem iterunt.

Fuit enim interrupta præscriptio per litem motam de anno 1621. neque hic intrat quæstio, An ad interrompendam præscriptionem sola citatio sufficiat, de qua distinguendo inter præscriptionem mere fauorabilem odiosam vel mixtam, latè Castill. de *terris Regiis*, cap. 35. sub n. 6. Surd. *decis.* 5. n. 2. & sequent. aliisque relatis à Moderno Hispano, in *Tract. de Iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disp. 4. num. 22.* ¶ Quia omnes admittunt præscriptionem decennalem qualis requiritur in hypothecæ cum sit mixta, interrumpi litis contestatione, vt probat text. in *leg. nota liti. C. res vendit. Couarr. in reg. possessor. 2. p. §. 12. num. 14.* Valboa, in *cap. illud*, ex *num. 81.* & 82. de *prescript. Castill. dict. cap. 35. num. 6. versic. secunda verò.* Modern. Hispan. *dicta disp. 4. sub num. 22. versic. præscriptio mixta.* Et in casu nostro, litis contestatio inducta fuit, tum ex eo quod, vt habetur in *summario prima positionis pro Francisco*, num. 6. & duob. sequent. idemmet Bellus Reus conuentus pluries citatus comparuit, & petendo terminum ad incipiendam litem euictionariis, iudicij prosecutioni se opposuit, vt per Marant. in *prax. part. 4. distinct. 20. n. 16.* ¶ & in fortioribus terminis quod ad interrompendam præscriptionem, lis habeatur pro contestata, si Reus conuentus dilationes petiit, impediuitque ne Actor iudicium prosecutionetur: Felin. in *cap. illud*, *num. 11. versic. prima conclusio*, de *prescription.* Panor. mit. *ibidem*, numero 14. *lasc. in leg. ex hoc edicto*, n. 5. & 14. *ff. de eo per factum erit*, Gratian. *discept. 939. numero 9.* cum aliis relatis à Modern. Hispan. *dict. discept. 4. sub numero 22. circa fin. & numero 23. in fin.* ¶ Tum etiam quia admissi fuerunt articuli ad Actorem producti, & Iudex incepit cognoscere de meritis cause. Quod in Iudiciis summarijs, prout est Iudicium Saluiani, ex Menoch. *de adips. cend. remed. 3. numero 6.* Contard. *de Moment. possessor. limit. 14. n. 14.* Alin. in *prax. §. tertio*, cap. 31. *num. tertio*, Pacif. *de Saluian. Interd. inspect. 1. cap. 2. numero 1.* & sequent. vim habet litis contestationis. Felin. in *cap. exceptionem*, *num. 10. de except.* Azueu. in *leg. 1. num. 12. tit. 4. recapit. Balb. de prescript. 3. part. 6. princip. quest. 4. n. 32.* pluresque allegat Modern. Hispan. *de Iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 2. disp. 4. num. 8.*

Nec deest litis prosecutio, sine qua per solam contestationem litis, cursum præscriptionem impediri negat Gloss. in *cap. placuit*, il 2. §. *potest*, *verb. interrupta*, 16. *quest. 3.* Felin. in *cap. causam que*, il 1. *numero 28. de testib.* Surd. *consil. 500. numer. 2.* Gratian. *discept. 2. num. 43. & sequent.* Castil. de *Tertijs*, cap. 35. *num. 12. & 13.* ¶ Nam quidquid sit de hac opinione, cum mala fides, quam litis contestatio semel induxit, videatur obitare donec per sententiam Reus absoluitur, Bartol. in *leg. secunda*, numero 4. *C. de fruct. & lit. expens.* Anton. Fab. in *Cod. libro tertio*, tit. 8. *desini. 2.* Menoch. *de recuper. remed. 15. sub num. 597. versic. quod verum.* Anton. Capyc. *decis. 11. num. 4.* Sanlegerij de *Præuent. Iudic. Pars III.*

Capyc. *Latro, decis. 65. num. 21. & 22.* In casu nostro, Actor fuit litem prosecutus per plures actus iudiciales ab anno 1621. vsque ad mensem Iunii anni 1623. *dicto summario num. 8.* Eandemque cessantibus impedimentis reassumpit de anno 1631. ac successiuis temporibus, vt explicat Prima *Decisio* huius cause; Adeo quod, ¶ esto quod à die, qua fuerat cessatum à lite, noua præscriptio potuisset inchoari, vt aliis relatis voluit Gratian. *dicta discept. 2. num. 46. & sequent.* interrupta rursus fuisset per litis reassumptionem & prosecutionem de anno 1631. ac subsequenter, quibus agi potuit vsque ad quadraginta annos, ¶ quia ad totidem prima litis contestatio perpetuauit actionem, *l. final. C. de prescrip. 30. vel 40. annor.* Couarr. in *reg. possessor. parte secundas*, §. 12. *numero sexto*, Balb. *de prescript. 4. art. 6. & Ad. tina part. quest. prima*, numero primo, Rot. in *Romana pecuniaria* 10. Iunij 1624. *coram bona memoria Martino* 552. *impress.* apud Fenzon. *ad statum. Vb. fol. 183.* & distinguendo effectum interruptionis ab effectu perpetuationis, bene explicat Castill. de *Tert. Regijs* *dict. cap. 35. num. 16.*

Merito itaque in prima *Decisione* reiecta fuit præscriptionis exceptio, inherendo tamen defectui probationis primi extremi, hoc est quod debitor caltrum possideret tempore contracte hypothecæ, vel postea, ad quod probandum exhibita nuper fuerunt noua iura, inter quæ instrumentum à Francisco debitor celebratum dicto anno 1575. ad fauorem vxoris cum speciali hypotheca huius Caltri, ¶ & clausula Constituti, quæ in antiquis probat constituentis possessionem etiam contra tertium, Socin. *sen. in puncto possessionis Caltri*, *consil. 187. sub numero 12. versic. tamen*, & *numero 13. lib. 2.* Socin. *iun. consil. 106. versic. tamen in antiquis*, vbi in his terminis antiquum esse dicit tempus 74. annorum, *libro tertio*, *Dec. consil. 302. numero 10.* Tiraquell. *de Iura. Consil. limit. 1. num. 19.* Gomelin *leg. 45. Tauris num. 87.* Pacif. *de Saluian. Inspect. 3. cap. 2. n. 1018.* Mascard. *de probat. concl. 422. n. 4.* Martil. *singul. 521. n. 2.* Ea scilicet ratione, quia propter difficultatem probationis ab antiquitate resultantem, sufficit minor, seu verisimilis probatio: nec verisimile est quod debitor contituerit se nomine creditoris possidere, nisi reuera possideret; quæ ratio cessat in Constituto apposito in instrumentis non antiquis, de quo loquitur quotquot negant ex eo probari constituentis possessionem in præiudicium Tertij.

Exhibita item fuerunt quæstantiæ plurium ac plurium solutionum à Francisco debitor factarum pro censu annuo tam iurisdictionis, quam ipsius Caltri nominatum, ibi, *pro Castro & iurisdictione loci de Roays*, vt in hodierno *summario Actoris num. 1.* vbi leguntur solutiones factæ ab anno 1559. vsque ad annum 1578. ¶ ex quibus licet non probetur possessio directæ, probantur actus possessionij, qui indirectè possessionem probant, vt bene distinguit, ac declarat Socin. *sen. consil. 295. n. 6. versic. unde concluditur*, *lib. 2.* Nam supponunt, soluentem possidere, cum possessori incumbat onus soluendi; Balb. in *leg. tertia*, *num. 9. Cod. de natural. lib.* Socin. *sen. consil. 187. sub num. 12. versic. 2.* & maxime n. 15. vbi loquitur in specie de possessione Caltri, *libro 2.* Menoch. *de retinen. remed. 3. num. 581.* Pacif. *de Saluian. Inspect. 1. cap. 6. num. 31.* & in terminis possessionis Caltri fuit dictum in *Rossanen. decimar. 4. Iunij 1640.* §. primo, *coram Me.*

Non obstat quod quæstantiæ contineant solum confessiones Vicethesaurarij de recepto, quia stant præcedenti titulo recognitionis & homagij pro Ca-

- stro hoc præstiti de anno 1555. necnon Epistola Cardinalis d'Armaignac tunc Collegati Auenionis, qui de anno 1572. mandauit debitori vt solueret,
- 11 & Vicethesaurio vt reciperet, † etiam ex confessionibus de recepto, maximè quia sunt multæ & multorum annorum probatur vera solutio: Roland. consil. 20. n. 18. lib. 4. Afflict. decis. 402. n. 10. & sequent. Rot. decis. 485. n. 1. part. 3. diuers. dec. 62. n. 6. dec. 491. n. 7. coram S. M. Greg. X V. & in Romana Censu de Mutis, prima Iulij 1620. §. 1. coram bon. mem. Cocchino, & in Auerfana Pensionis, 30. Marij 1626. coram bon. mem. Merlino.
- 12 Verum ad probationem desumptam ex clausula Constituti appositæ in instrumento anni 1575. responsum fuit nos non versari in antiquis, cum solum ab eo tempore anni 45. defluerint vsque ad tempus litis mortæ, quod ad hunc effectum demi debet Seraph. dec. 76. n. 1. Put. dec. 430. n. 3. vers. Non obstat lib. 2. in Correll. Rot. dec. 185. in princ. vers. secundo de mprosp. 1. p. diuers. dec. 822. in princ. p. 4. & in alijs relatis ab Addent. ad Burot. decis. 667. num. 12. Add. ad Gregor. XV. decis. 3. n. 3.
- 13 Ad confessiones de recepto dictum fuit, aliquas loqui solum de iurisdictione; & quamuis respectu dominij illa concessa videatur concessio Castro, Rot. decis. 164. num. 17. in fin. & decis. 10. n. 19. parte 6. recentior. tamen respectu possessionis, ab vno ad aliud non inferitur: Bartol. in leg. 3. numero 5. versic. quandoque queritur, ff. acquir. posses. Alex. ibid. num. 22. versic. potest intelligi, Surd. consil. 135. sub num. 65. versic. vbi tenet; quem refert & sequitur Modern. Perquis. fin. de manuent. obseruat. 83. n. 103. † & possunt solutiones commodè referri ad eiusdem Castri dominium, cui iurisdicção æquiparatur, leg. qui furere, ff. de stat. homin. Mart. de Iurisdic. parte 1. cap. 47. numero 3. & pro quo canones quandoque solui solent seclusa etiam possessione, vt per Ias. in l. 2. num. 150. versic. Intelligo, C. de iur. Emphyteut. Anchar. consil. 44. num. 7. Roman. consil. 103. num. 1. Vnde remanet saltem æquiuoca probatio possessionis Castri penes debitorem, † quæ plena & concludens requiritur, Pacif. de Saluian. Inspect. 1. cap. 6. num. 1. vbi allegantur concordantes.
- 16 Addebat vnus ex Dominis, obitare vltius defectum hypotheca; quia in Instrumento mutui, cuius vigore agitur, non adest obligatio Cameralis, quam non important verba illa, se & omnia eius bona submitit rigoribus, & sequestrationibus Curia Apostolica Romana: quia exinde solum sequitur, quod debitor se & bona submittere voluerit Iurisdictioni A. C. non autem se in forma Camere obligare, vt in terminis fuit decisum in Parisien. Pecuniaria, 9. Decemb. 1619. coram bon. mem. Cocchino impressa apud Modern. de manuent. dec. 483. num. 15. † Hypotheca verò generalis bonorum non comprehendit bona feudalia, prout est Castrum controuersum, vt ad litteram probat text. in cap. si de feudis, §. licet Vassallus, versic. in generali, ibi, In generali alienatione Vassalli non continetur feudum, nisi nominatim dictum sit si de feud. defunct. conten. &c. & ex eo text. in terminis hypothecæ, tradunt Specul. titul. de pignorib. n. 30. Neguzant. cod. tractat. parte 2. membr. 2. num. 43. Menoch. consil. 250. numer. 50. Gabr. de regul. iur. conclus. 12. num. 15. & 21. Maltrill. decis. 86. numero 2. qui numero 5. ait hoc procedere etiam in Regno Franciæ, vbi feuda possunt alienari: quia ratio dicti text. in §. generali, non est fundata in potestate obligantis, quia nempe hypothecare non potuerit, sed in ipsius voluntate, quia obligare noluerit, dum de illa specialem mentionem non fecit.

Sed quoniam ipse Maltrill. ibidem n. 9. hanc conclusionem limitat, quando vt in casu nostro feudum est hæreditarium, idemque quando hypotheca est concepta sub signo vniuersali, ibi, omnia bona, tradunt DD. relati à Molfes. consil. 3. n. 12. & n. 14. vbi in specie loquitur de feudis Galliæ, & num. 9. Gizzar. dec. 88. num. 9. vers. secundo dicebatur, vbi testatur de veriori: Capyc. Galeott. contr. Iur. lib. 2. contr. 22. n. 25. poterit de hoc quatenus opus sit particulariter videri.

Et interim Domini, vtrique parte informantes, iterum in decisio ex solo fundamento non probate possessionis debitoris, reiiciendo etiam allatam exceptionem satisfactionis, deductam ex quo in ipso instrumento mutui in casum non restitutionis pecunie mutuatæ, data fuerit in solum creditore quædam Colonia cum clausula Constituti: quia non constat dictam Coloniam aliquando traditam fuisse, vt ex aduerso probandum esset, ex allegatis per Cyriac. controu. 327. numero 26. & sequentibus, Surd. decis. 51. numero 20. † Neque ad hunc effectum sufficit clausula Constituti, quia importat traditionem per modum fictum, & illa requiritur per modum verum: Alexand. consil. 28. numero 7. lib. 2. Surd. consil. 13. numero 12. & sequentibus, Rot. in Sancti Severini Domus 20. May 1622. coram Rembaldo: præsertim cum ex sententia arbitramentali lata de anno 1578. appareat eandem Coloniam possessionem fuisse à Thoma de Bertons, & hæredibus Nicolai creditoris; impositum desuper perpetuum silentium, vt in summario præterite positionis pro creditore, num. 3.

Et ita, &c.

Decisio ista referenda est ad cap. 32. num. 43. part. 1. huius tractatus. Et c. 33. n. 12. eiusdem part. 1. necnon ad cap. 4. n. 19. partis secundæ.

C A P V T,

S E V

R E S O L V T I O XIII.

R. P. D. BICHIO AVENIONEN
Saluiani.

Luna 28. Marij 1650.

A R G V M E N T V M.

De Probatione possessionis ex clausula Constituti, contra Tertium, in antiquis; si cum ea concurrant adminicula. Vtrum in obligatione generali comprehendantur bona feudalia, quando facta sunt hæreditaria & alienabilia ad instar bonorum patrimonialium, prout in Ciuitate Auenionensi, & Comitatu Venaissino. Possessio Castri & iurisdictionis, ex quibus sufficienter probata dicatur.

S V M M A R I V M.

- 1 Venditio facta pro pretio æstimando, est imperfecta antequam æstimatio facta fuerit.
- 2 Clausula Constituti appositæ in instrumento venditionis

tionis, non liberat venditorem ab actuali traditione.

- 3 Quia debitor obligare potuit, presumitur & voluisse.
- 4 Fenda in statu Auenionensi & in Comitatu Venaisi propositum alienari & obligari.
- 5 Lis pendere dicitur quando facti fuerint plures actus iudiciales.
- 6 Possessio probatur per Constitutum, quando cum eo concurrunt adminicula.
- 7 Ampliatur ut multo magis procedat contra eum qui causam habet, etiam mediate, à constituto.
- 8 Possessio probatur per solutiones Canonum, quando non probatur quod alius illos soluerit.
- 9 Casus appellatione iurisdictioni continetur.
- 10 Ampliatur ut multo magis hoc locum habeat quando non probatur quod eo tempore alius Castro possederit.
- 11 Ex perceptione Landemiorum probatur possessio Castri.
- 12 Aditio hereditatis probatur ex eo quod quis transigit super debito hereditario.

Riecta hodie fuerunt quæcunque per informantis pro Hectore Bello adducta aduersus creditum Francisci de Tartullis Actoris, ut extinctum mediante datione in solutum aduersus hypothecam, vel quia orta nulloquam fuerit super Castro controuersio, vel quia præscriptione fuerit sublata, ac tandem aduersus possessionem Francisci de Choiseles principalis debitoris.

Extinctio namque crediti seu asserta datio in solutum vigore conventionis in Instrumento mutui appositæ, quod in euentum non restitutionis pecunie mutuatæ, creditor habet in solutum quandam Coloniam pro pretio æstimando, non probatur purificata per successum eiusdem Colonie æstimationem, & sine qua nondum certificato pretio, conditionalis & imperfecta erat: §. *pretium Insti. & de empt. & vendit.* & in terminis dationis in solutum, Anchar. Regens. *quest. familiar.* 28. num. 3. lib. 1. Surd. *confil.* 225. num. 9. in fin. Burat. *decis.* 372. num. 5. Minusque probatur effectuatæ cum actuali Colonie traditione, à qua clausula Constituti in dicto Instrumento adiecta non liberabat debitorem, ex allegatis in secunda decisione huius causæ §. *final.* quibus additur Cyriac. *controuers.* 327. numer. 24. & sequent. Immo nusquam fuisse traditam, nec tradi potuisse apparet, quia ab alio possidebatur: ut probat sententia arbitramentalis lata de anno M.D. LXXVIII.

3 Ortus hypothecæ evidens est in verbis instrumenti, ibi, *obligant omnia bona, &c.* quibus sic vniuersaliter conceptis, includuntur etiam bona feudalia, quæ ad instar allodialium alienabilia in extraneos, & hereditaria sunt; cum ideo sicuti poterat debitor hypothecare, voluisse presumendum sit: Menoch. *confil.* 129. num. 13. Natt. *confil.* 159. sub n. 25. Surd. *confil.* 551. sub num. 25. Bellon. *Iun. confil.* 30. sub n. 9. & seq. Mastrill. *decis.* 86. n. 10. Amat. *decis.* Ferrar. 51. n. 7. Burat. *decis.* 87. n. 10. & seqq. Rota inter recent. *decis.* 264. n. 17. p. 7. & qualia esse ex generali consuetudine Feuda in Statu Auenionensi & Comitatu Venaisino, tradit Lud. Bell. *confil.* 3. n. 64. & *confil.* 4. n. 1. & 8. post Bertrand. *confil.* 237. n. 1. & 2. lib. 6. quos refert & sequitur Modern. Auenion. in tractat. de *Præuen. acap.* 14. num. 5. & *variar. resolut.* tom. 2. capit. 34. num. 12.

Præscriptio verò non intrat ex allegatis in prioribus decisionibus, interrupta nimirum fuit per litem contestatam de anno 1618. & 1621. ac prosecutam successibus temporibus, gratulque ex aduerso negatur contestatio litis, & impedimenta præstita illius prosecutioni, cum constet de citationibus ac productione articulorum, & de dilationibus ex aduerso petitis, nedum ad effectum intimandi litem euictionariis, sed etiam sub prætextu feriarum, ut in calce responsionis facti pro Tartullio, dumque ipse aduersarius fateatur litem sibi moram intimasse euictionariis, contraque eosdem, ut à dicta lite liberaretur, & ad plures actus iuridicos deuenisse fateatur oportet in necessarium antecedens, per existentiam litis contra seipsum in Saluiano, ab hac parte motæ, ac prosecutæ: ad tradita à Bald. per illum text. in l. 2. num. 1. *Cod. de dot. promiss. in 2. lect. Dec. confil.* 135. sub num. 2. *vers. nam probato, Rot. decis.* 400. n. 10. part. 1. recent.

Possessio tandem Francisci debitoris de tempore hypothecæ, vel postea, quam probatam fuisse negant priores decisiones, nunc iunctis scripturis nouissimè ab Actore productis probata satis visa fuit: Adducitur namque, quod Franciscus de anno 1575. in instrumento dotali constituit se possidere Castro hoc pro Vxorē, & clausula Constituti in casu nostro probat constituentis possessionem contra quemcunque: & quia pluribus adminiculis fulcitur, quibus concurrentibus resultat sufficiens probatio, etiam contra tertium; Cyn. in *Auhen. hoc ius porrectum* n. 3. *Cod. de Sacrosanct. Eccl. Tiraquell. in leg. si unquam verb. donatione largitus*, num. 100. & sequent. *Cod. de renou. donat. Surd. confil.* 290. n. 46. & *decis.* 325. n. 6. Rot. in *Mediolanen. præbend.* 11. February proxime præteriti coram Me. & eoque magis contra aduersarium, qui ut infra probabitur, habet medietate causam à constituto: Grat. *confil.* 41. n. 12. lib. 2. Morot. *confil.* 58. n. 6. Rot. *decis.* 491. num. 10. coram fan. Mem. Gregor. XV. *decisione* 49. numero 3. coram Reuerendissim. Vrgellen. & *decisione* 539. numero 2. part. 4. recent.

Adminicula desumuntur ex homagio per Franciscum præstito pro hoc Castro anno 1555. *summario Tartullij* num. 3. ex Epistola Cardinalis de Armaignac tunc Collegati Auenionensis mandantis de anno 1570. dicto Francisco, ut soluat Canones, & Vicethesaurario ut recipiat, artento quod Franciscus est possessor Castri: *summarij ibid.* n. 4. & solutionibus Canonis à Francisco pariter factis ab anno 1559. vsque ad 1578. quas probant plures confessiones de recepto adminiculate, ut ponderatur in secunda decisione, & liber Vicethesaurarij, cui libro Officialis publici ad id deputati & legaliter tento, videtur adhibenda fides, & accedente maxime dicta præstatione Homagij, & Epistola Cardinalis Collegati, & quod nemo alius dictorum temporum Canones soluisse probatur; Socin. *confil.* 205. num. 6. *versic. non obstat*, lib. 2. Surd. *confil.* 429. sub n. 27. *versic. circa libros*, Modern. Patauin. *de script. prin.* lib. 4. tit. de lib. *thesaurar.* n. 10. & 11. Cavalier. *decis.* 461. n. 1. Rot. in *Bononien. Gabella.* 4. Decembris 1646. coram R. P. D. meo Ottobono. & Nec obstat quod aliquæ confessiones loquantur solum de solutione pro iurisdictione, quia pleræque, propterea ipsa præstatio homagij, cantant pro Fendo Castri, Territorij, districtus, & iurisdictioni loci de Roays: Vnde restringendæ non sunt ad solum dominium & iurisdictionem, sed intelligi debent etiam de possessione, quæ sub dicta vniuersalitate verborum, & signanter appellatione Castri continetur, ut per Surd. *confil.* 135. n. 65.

P p 3 Menoch.

- Menoch. de reuincen. remed. 3. n. 115. & sequent. relatos à Modern. Perusin. de manutent. obseru. 10. numer. 12.
- 10 ¶ præsertim ponderando quod nemo alius tunc temporis probatur Castro possedisse, ut ad propositum aduertit Abb. conf. 244. sub num. 1. versio. secus, quodque eodem modo, legantur solutiones factæ à Gabriele Bello, aduersarij Auctore, quem fuisse Castri possessorem non controuertitur.
- 11 Tandem ex pluribus instrumentis nouiter exhibitis, in quibus Franciscus uti Dominus directus dicti Castri inuestiuit plures empores, & ab illis solum Laudemium exegit; hæc enim exactio præbet argumentum possessionis, cum Laudemium soluatur possessori pro inuestitura & actuali possessionis traditione, leg. final. §. & ne auaritia, Cod. de iur. Emphyteut. Gratian. discept. 377. n. 34. Surd. decis. 200. n. 6. quæ libentius recipienda sunt, quia Hæctor aduersarius causam habet à Gabriele, hic uero ab Alemanno, qui erat frater germanus, & hæres Francisci principalis debitoris; nam transigendo, ut fecit cum eius vxore super debito hæreditario, ac hæreditario nomine, illius hæreditatem adiuuasse dubitandum non est: ad text. in l. pro hærede, ff. acquir. hæred. leg. 2. Cod. de iur. deliber. & in terminis transactionis: Bald. conf. 224. n. 1. lib. 2. Rot. coram S. M. Gregor. XV. decis. 98. num. 3. & in Bisuntina Censur. 27. Nouembris 1645. coram R. P. D. meo Corrado, impress. apud. Modern. Foroliuini. de pignor. decis. 105. n. 21. & seqq.

Ex quibus omnibus simul iunctis, sublato obiecto non probationis possessionis Francisci debitoris, cui soli priores Decisiones immisionem à Tarrullio petitam denegantes innitebantur, dictam immisionem esse concedendam, & sic à Decisis recedendum esse Rota censuit. Vtrique parte informante.

Refertur ad cap. 14. numero 5. partis 1. huius tractatus.

CAPVT,

SEV

RESOLVTIO XIV.

Ariminen. Saluiani.

Mercurij die 30. mensis Maij 1646.

ARGVMENTVM.

Ægidianæ constitutioni locum non esse, quando agitur de prædiis, quæ sunt sub dominio directo Ecclesiæ, etiamsi agatur de parte prædij, si illa sit indiuisa. Reservationem dominij appositam in contractu venditionis, operari, ut non solum per emptorem pretio, iura Domini vendentis remaneant in suo robore. Solutioni factæ quando sit locus, & fructuum perceptio quando extenuet sortem.

SVMMARIVM.

Ægidianæ constitutioni locus non est, quando agi-

tur de prædiis quæ sunt sub dominio directo Ecclesiæ.

- 2 Quando disceptatur super executione sententia lata in prima instantia non debent attendi acta nouiter producta.
- 3 Quando prædium est indiuisum dominus directus potest prætendere ius in qualibet gleba.
- 4 Aliud est prædium esse diuisibile, aliud esse diuisum.
- 5 Sententia dicitur indiuisa quando totum prædium actori fuit adiudicatum, & ideo datur appellatio suspensiva si ratione totius prædij fuerit appellatum.
- 6 Dum queritur utrum locus sit Ægidianæ, attenditur re. or. sententia.
- 7 Actor potest noua instrumenta producere, etiam ad obtinendam executionem sententia iam lata, ad elidendas exceptiones per reum de nouo oppositas. Vide n. 1.
- 8 Si in conditione ad sit clausula reservationis dominij, non solum pretio, iura & hypotheca venditoris illa manent.
- 9 Contractum non probat quando non versatur in antiquis.
- 10 Aditio hæreditatis difficilius probatur quando non agitur inter suos hæredes uel descendentes.
- 11 Clausula quam & quas, facit ut noua instrumenta possint produci, ad elidendas exceptiones à reo de nouo oppositas.
- 12 Fructus quando impentur in sortem.

IGORE donationis per Lauiniam factæ ad fauorem Margherite, Pompeius illius hæres obtinuit sententiam immisionis ad duo prædia, alterum nuncupatum de Cappucini, alterum del Toro; & commissi mihi causa appellationis cum clausula: confitio quod sit locus Ægidianæ, disputatioque dubio. An ei sit locus? resolutum fuit sub die 19. Iunij 1643. negatiue quoad primum prædium, affirmatiue quoad alterum; & hodie proposita iterum causa Domini steterunt in decisis.

Nam in prædio nuncupato de Cappucini aditio media tornatura terræ à reliquo non separata, quæ sit de directo dominio Ecclesiæ, sub Ægidiana, quæ est Constitutio Laicalis, non cadit, etiam respectu utilis dominij inter Laicos, propter intrinsicam illius connexionem ac dependentiam à directo, quod non subiaceret seculari Iurisdictioni, iuxta opinionem quam perpetuo amplexa est Rota in causis allegatis in 1. decis. §. 1. quibus additur decis. 42. n. 8. & seqq. p. 6. rec.

Neque pars emphyteuta à reliquo separata probatur per instrumentum nuper productum renouationis factæ ab Ecclesia ad fauorem Pompei de anno 1616, quod designat confines particulares portionis emphyteuticæ: ¶ Tum quia cum non fuerit productum in prima instantia, illius productio facta in secunda non releuat ad effectum ut intret Ægidiana, & debeat concedi executio sententia primi Iudicis, ad quem effectum sententia iustificari debet ex actis primæ instantiæ, non autem ex nouiter deductis: licet secus sit quando agitur de confirmanda sententia in gradu appellationis: Seraph. decis. 584. n. 6. Rota inter rec. decis. 28. per tot. part. 1.

Eo minus, quia ea renouatio facta fuit sine præiudicio iurium cuiuscumque, alia lite tunc pendente inter Pompeum, & Iuniperam hodie ream conuentam, & discordat ab instrumento productum in prima instantia.

instantia, quod loquitur de vna media tornaturae renouatio verò de duabus tornaturis, & tabulis 33: 4 Unde semper remanet incertus locus dictae mediae tornaturae, & Ecclesia habet proportionabiliter dominium in qualibet gleba totius praedij, iuxta *Glos. in l. si familia verbo pro parte C. fameris*, & alios alleg. in 1. *decis* §. 2. in fin.

4 Tum etiam quia esto quod portio emphyteuticæ esset diuisibilis à parte rei, haberet pro indiuidua ex voluntate partium, & Iudicis iuxta theoreticam Bart. in *l. grati* 9. §. *illud*. num. 4. ff. de *fideiuss.* quam sequitur *Cyriac. contr.* 198. n. 12. *Rot. dec.* 325. n. 12. inter *impress.* apud *conf. Farinac.* Siquidem partes tam in iudicio, quam extra, habuerunt praedium de *Cappuccini* pro vnicuique integrali corpore comprehendente portionem emphyteoticam tanquam à reliquo non diuisam, vt aperte legitur tam in Instrumento anni 1584. *Summar. Pompei*. num. 7. ibi, & pro quadam particula *Iure pensionis*, quam in inuentario hereditatis *Lauiniae*, & in Instrumento adeptæ possessionis per heredem illius dato, in *summario Iuniperæ*. num. 4. & 5. & demum in libello, ac sententia in quibus petita fuit, & concessa immisso in possessionem totius dicti praedij tanquam vnius corporis nulla facta separatione portionis conductitæ, & hæc indiuiduitas resultans ex vnicitate structurae verborum, tam in libello, quam in sententia; & Iuncto praesertim quod totum praedium eadem actione petitum fuit, efficit vt ipsum praedium, necnon sententia reputetur pro indiuidua, ac effectum vt ratione portionis emphyteoticæ à toto excludatur *Ægidiana*, & super toto detur appellatio suspensiuæ: vt magistraliter distinguendo declarauit *Rota* in *decis* 257. 2. & 3. inter *impress.* apud *Modern. de manut.* & melius in *Vitorbien. fideicommissi*, seu *Attentator*. 13. *Maij* 1644. coram *R.P.D. meo Cerro*; §. quia *Conclusio*, vbi dicitur ratio, quia sententia indiuiduitas non desumitur, neque consideratur ratione materiae, sed ratione formæ, quæ de sui natura est indiuidua: *Salys. in l. 2. circa med. vers. sed contra istam gloss. vsque ad fin. C. de re iudic.* *Rota Bonon. diuers.* *decis* 38. n. 1. Et facit receptissima conclusio, quod ad dignoscendum an intret *Ægidiana*, necne; attenditur tenor sententiae: *Seraph.* *decis* 452. n. 1. & *decis* 603. n. 1. *Rota in Fulginaten. Reintegrationis*. decima *Novembris* 1618. coram *Sacratissimo Domino Nostro Innocentio X.* & in *Assisen. Bonorum* 2. *Iunij* 1627. coram *bon. mexi. Card. Virilisimpress.* p. 5. *racen. dec.* 79. n. 20.

Aliud autem praedium nuncupatum *del Toro*, quod est omnino distinctum à primo, ac vt tale in libello, & sententia fuit comprehensum, cum sit penitus Laicale, vtique subiaceat potestati seculari, & per consequens in illo habet locum *Ægidiana* ex alleg. in *d. d. cis* 257. & in *d. Vitorbien. fideicommissi*, seu *Attentator*. coram *R.P.D. meo Cerro*.

Nec obstat, quod medietas dicti praedij spectet ad *Achillem*, hodie *Monachum Cassinensem*, qui est coheres *Pompei*; quia ille nusquam comparuit, nec in libello, aut sententia nominatus aliquando fuit, potuitque eo non componente totum praedium adiudicari *Pompeo*, *l. vnica. C. quand. non pet. par. leg. vnica* §. *his ita*. C. de *caduc. tollen.* *Seraphinus decisio* 1407. n. 3. & *seqq.* *Reuerendissimus Vrgellen.* *decis* 448. num. 10. praesertim stante renunciatione, quam ille ad fauorem *Pompei* fecerat ante ingressum Religionis, quæ statim ademit ab *Achille* renunciente omne ius quod habebat, ac illud transtulit in *Pompeum* renunciatarium: *Aym. conf.* 191. n. 3. *Rot. decis.* 92. n. 10. *dec.* 323. n. 6. & *seqq.* p. 6. *recent.* Cumque in

prima instantia nunquam fuerit oppositum de *Iure Achillis*, sed solum oppositæ exceptiones generales, nihil fieri, nisi seruatis seruandis, & verificatis verificandis, non fuit opus tunc producere instrumentum renunciationis, & productio nuper facta fuit, agatur: & quia ad elidendas exceptiones de nouo oppositas, licitum est noua instrumenta producere etiam ad effectum obtinendi executionem sententiae iam latae; ne alioquin sit in potestate rei, differendo opponere exceptiones, quas elidisset actor si oppositæ fuissent in prima instantia, evitare executionem sententiae, & actorem, ac Iudicem eludere: *Rota inter impress.* apud *Pacific. de Saluian.* *decis* 168. num. 10. & 11. *Grat. discept. forens. cap.* 224. num. 7. & 8. Add. ad *Greg. XV. decis.* 272. sub numero 9. *versu. sententiam*, & fuit dictum in *Cesarangustana portione* 16. *Novembris* 1605. *Coram. bo. me. Iusto.* *impress.* apud *Marchel. de commissi.* part. 1. fol. 340. numero 5. in fin.

Quod verò attinet ad iustitiam sententiae, gratis deducitur defectus hypothecæ; ex quo *Pompeus* vendendo bona, de quibus agitur, *Comiti Aeneæ Bando*, illam remississe videatur: quia vendidit cum reservatione domini, & suorum Iurium donec solueretur pretium, quo propterea nusquam soluto, hypotheca, ac alia iura remanserunt penes venditorem, ac si non vendidisset: vt præter allegatos in prima *decisione*, §. 2. & probat text. in *l. quod vendidi* 19. ff. *contrab. empt. in §. vendita. Insti. de rer. diuis.* ac tradit *Abb. conf.* 69. n. 1. in fin. lib. 1. *Surd. conf.* 101. n. 12. *decis* 1120. num. 11. & 12. nec interest an pretium non fuerit solutum, quia venditor pro parte sua non adimpleuit contractum, siue ob aliam causam; quia hoc esset momenti si venditor ageret contra emptorem pro solutione pretij, sed vt hypotheca aliaque iura super re vendita durent penes venditorem vigore reservationis in instrumento venditionis appositæ, satis est quod pretium non fuerit solutum; cum ante illius solutionem deficiat in vendente iura amittendi, & respectiue transferendi animas, à quo amissio, ac translatio pendet: *l. 3. §. in amittend.* ff. de *acquir. poss. l. id quod nostrum* ff. de *reg. iur. l. in omnibus*, *la. 2. ff. action. & obligat.* *Cruell. decis.* *Dolan.* 142. num. 6.

Gratis etiam donatio, cuius vigore actum fuit impugnatur ex capite inofficiositatis: Quia vt respondit *decis* §. 1. tollitur, *Lauinia* donatrix *Ginebriam* alteram filiam instituit heredem, ac de bonis propriis dotauit, animaduertendo, quod vineam datam in dotem spectasse ad *Lauram* non probat particula libri *catalli* ex aduerso producta, cum non sit in antiquis. *Socin. Sen. cons.* 25. ex n. 5. & per tot. lib. 2. *Rot. decis.* 61. n. 6. apud *Modern. de manut.* & in *Corneiana reintegrationis* 26. *Iunij* 1641. *Coram meo* quodque vltro fuit data in dotem etiam domus, in qua *Alexander Lauiniae* maritus scuta 400. auri ab ea in dotem recepta reinuestiuerat, vt habetur in *summario Iuniperæ* n. 20.

Alterum obiectum retentionis, seu imaginariæ solutionis pro reintegratione bonorum à *Lauinia* donatrice alienatorum, & provenientium ex fideicommissis *Nicolai Sigismundi*, & *Lauræ* ad fauorem *Iuniperæ* purificatis tollitur: *Primò*, quia superpositum pertinentiæ bonorum alienatorum ad *Ginebriam*, nec fuit probatum in prima instantia, nec probant instrumenta nuper producta: siquidem *decisio* emanata *Coram. bo. me. Coccino* de anno 1623. loquitur de aliis quatuor corporibus postmodum restitutis aduersarie in virtute mandati *Rotalis*. Ad probandum verò quod bona, vt supra alie-

nata proueniant ex fideicommisso Nicolai Patris Lauinæ, datur solum Confessio eiusdem Lauinæ in libello porrecto de anno 1585. in quo non describuntur confines bonorum, & propterea non probat quod bona alienata sint illa eadem comprehensa in fideicommisso, vt ponderat prima decisio §. pro responsione. Et quamvis respectu Sigismundi dentur in Summario Iunipera n. 14. & 15. duo corpora, quorum duæ demonstrationes concordant cum corporibus alienatis à Lauinia, nempe petia terræ aratiuæ in territorio Sancti Andree in Gartulo signata ibidem lit. B. & alia petia terræ in Villa Conuignani signata lit. C. Aduertendum tamen est, quod ad fideicommissum Sigismundi non est vocata Ginebria aduersaria, † sed Laura Amita, quæ non probatur decessisse post Sigismundum, vel illius hæreditatem agnouisse, vt requiritur, vt eandem transmittere potuerit ad Ginebriam eius hæredem, præsertim quia non agit inter suos hæredes vel descendentes: l. unica §. in nouissimis C. de caduc. toll. leg. quoniam sororem Cod. de Iur. delib. Bart. in leg. cum filiofamilias n. 12. & ibi Iaf. n. 107. & seqq. ff. leg. 1. & idem Bart. in l. 1 §. post n. 14. ff. acq. hæred. Valquez de success. progress. §. 9. n. 14. lib. 1. Gomel. var. resol. tom. 1. cap. 9. n. 1. & seq. Alex. conf. 1. 50. n. 7. lib. 2. alique allegati à Moderno Veneto, de transmission. capite 8. num. 1.

Secundò respondetur, quod Pompeus ultra hypothecam orientem ex donatione, habet aliam anteriorem ex cessione sibi facta à Blanchinis, ad quorum fauorem Lauinia bona de quibus agitur hypothecauerat, antequam bona fideicommissis (vt asseritur) subiecta alienaret, vt constat ex datis in Summario ultima positionis pro Pompeo, n. 1. & seqq. idemque præferendus est. l. prior. leg. Lucius, ff. qui pot. in pign. habet. Negul. de pignor. p. 5. membr. 1. & num. 14. Capyc. latè decis. 16. Rot. decis. 609. num. 4. part. 4. ecent.

Nec obstat quod Pompeus instrumentum cessionis, & hypothecæ constitutæ ad fauorem cedentium, non produxerit in prima instantia: quia adhuc releuant, cum etiam Aduersaria nuper produxerit coram me Instrumenta probantia fideicommissum, & identitatem bonorum alienatorum; pro sunt enim vt supra dicebatur nouæ probationes ad elidendas contrarias de nouo ex aduerso factas, † præsertim quia propter clausulam quam & quas, positam in commissione appellationis, potest etiam nouum Ius deduci, & canonizari: Put. decis. 7. de appella. Egid. decis. 661. Barbof. claus. 121. n. 10. Coccin. decis. 47. n. 10.

Tandem Ginebriæ non competit retentio pro credito scut. 460. Quia cum perceperit fructus bonorum, quos cessante legitimo titulo dominij teneat in suum creditum imputare, Garz. de expens. cap. 23. n. 38. Rot. dec. 650. n. 6. p. 2. decis. 126. n. 32. part. 7. recent. creditum remanet illiquidum, & propterea inefficax ad retentionem, ex allegatis in prima decisione §. penult. quibus additur decis. 323. n. 24. & 26. apud Modern. de manut. alique relati in Arminen. spoly 17. Martij 1628. Coram bo: me: Merlino. Eo magis, quia Iudex primæ Instantiæ mandauit dictum creditum compensari cum fructibus, & quatenus in hac parte sententia esset appellabilis, talis non redditur in aliis partibus separatis, nec exinde sequitur, quod creditum, propter fructuum perceptionem; de qua non dubitatur, & operatur ipso iure diminutionem crediti, leg. 1. C. pignor. alt. Alex. conf. 70. n. 7. lib. 7. Surd. conf. 194. n. 10. & seqq. Muta decis. 22. num. 7. vbi quod fructus etiam ante

quàm fiat liquidario, extenuant sortem: Fontanell. decis. 199. sub n. 15. Buratt. decis. 160. n. 11. non sit reditum saltem illiquidum, & altioris indaginis, itavt eius exceptio retardare non possit executionem sententiæ in Saluiano lata, vulgatis Iuribus.

Et ita decisum vtraque parte bis informante, Ista decisio referitur ad c. 12. n. 43. Secunda partis iniuria tract. de præuent.

Et ad c. 188. in secunda parte quest. civilium.

Et ad cap. 31. num. 21. & sequentibus part. 1. de præuentione.

CAPVT,

SEV

RESOLVTIO XV.

ARGVMENTVM.

Causam super falsitate & subornatione testium, tractandam esse coram Iudice qui præuenit in cognitione causæ principalis, & scribente eodem Notario, qui scribit in causa, super qua falsitas fuit commissæ. Præuentionem in causis diuersis & separatis, non posse impedire processum alterius causæ. Eum qui venit in causa ad hæsiuæ, non posse mutare forum iudicis præuenientis. Suspecto substituto, quando principalis reddatur suspectus.

SUMMARIVM.

- 1 Ne continentia causa diuidatur, causa incidentis tractanda est simul cum causa principali.
- 2 Iudicium super falsitate commissæ in causâ debet terminari coram eodem Iudice & Notario illius causæ in qua falsitas fuit commissæ.
- 3 Præuentione non est considerabilis in causis & iudiciis separatis.
- 4 Qui venit in causa ad hæsiuæ, non potest mutare tribunal.
- 5 Suspecto substituto, non est suspectus Notarius principalis: Et quid in socio perpetuo & re missiue.

DVÆ causæ criminales intentatæ fuerunt: vna quidem, scribente Guillelmo notario, ad denunciationem Antonij contra Mauritium, in qua examinatis testibus tam pro fisco quàm pro reo, ad illius defensionem, tandem processum fuit ad sententiam absolutoriam cum condemnatione accusatoris in omnibus expensis.

Altera verò causa criminalis intentata fuit ad instantiam Communitatis illius loci, in qua Antonius ille non fuit vt supra querelans nec accusator, sed accusatus & querelatus per Communitatem; Et vicissim dictus Mauritius non fuit ipse accusatus, sed accusator, non quidem principalis, sed tantum vti adhærens querelæ Communitatis: & in prima causa scribit Guillelmus, vt dictum est; in secunda Achilles Graffarius.

His

His duabus querelis adiuncta fuit tertia, per quam Mauritius accusat Antonium de subornatione testium, quam subornationem præterdixit fuisse in illa prima causa scribente Guillelmo notario intentata, & vicissim Antonius præterdixit testes per Antonium productos ad probandam subornationem fuisse pariter subornatos.

Vnde quæsitum fuit, vter ex duobus illis notariis scribere deberet in ista vltima causa subornationis testium.

1. Causa mihi commissa, iudicavi in fauorem Guillelmi notarij: quia cum falsi accusatio non concernat causam Communitatis, sed primam illam accusationem, illo scribente introductam, contra Mauritium; necessariò concludendum est illius prosecutionem fieri non posse nisi scribente notario illius primæ causæ, ne illius causæ contentia diuidatur, & accusatio fiat apud acta vnius, & defensiones apud acta alterius notarij: per text. in *Authent. & consequenter*, & ibi DD. maxime Bartol. n. 7. C. de sent. & interloc. omnium Iudic. Farin. de var. & divers. q. 100. n. 70. Maxime cum adesset decretum Domini Vicelegati, quod illa causa præterse falsitatis non fieret nisi scribente Guillelmo primæ causæ Graffario.

2. Præterea quotiescumque agitur de causa falsitatis commissæ coram aliquo Iudice, seu scribente aliquo Notario; idem Iudex, idemque Notarius procedere debet in illa causa falsitatis, tanquam dependente à causa principali, quod enim de Iudice statuitur idem statuendum est de Notario: quia Notarius est pars quotitativa iudicij, & veluti depositarius actorum causæ: vt dicit Giurba conf. 88. n. 7. Adde vt etiam si ageretur de Iudice habente iurisdictionem in causis tantum civilibus, procedere posset ad cognitionem causæ aduersus testem, qui coram ipso falsum deposuit, Menoch. de arbitr. q. 91. n. 2. & probatur ex l. nullum, C. de testib. Cou. pract. q. 9. c. 18. n. 8. Roland. conf. 12. num. 1. & seq. lib. 2. Vant. de nullitat. ex defectu iuris, ordin. n. 48. quia Iudex civilis non prohibetur de causa criminali incidenter cognoscere: vt ibi per eum.

3. Accedit supradictis, quod dictæ duæ causæ criminales sunt omnino diuersæ, & ad inuicem separatæ; nempe prima & tertia, à secunda: tum quia in vna Mauritius est accusator, & in alia accusatus; tum quia singulæ sunt institutæ super diuersis & distinctis delictis, excepta tertia, quæ habet dependentiam & connexitatem cum prima, & per consequens Achilles qui scribit in secunda, non potest præterdere præuentionem aduersus primum Graffarium: ex notatis per Trentacinq. lib. 2. var. resol. de Iudic. resol. 3. n. 2. & sequenti.

4. Denique quia Antonius in secunda causa non comparere tanquam principalis accusator, sed tantum adherendo ad querelam dictæ Communitatis; & per consequens præterdixit illius causæ, quæ tangit principaliter Communitatem, non potest agere nomine proprio ad petendam remissionem causæ ad aliud iudicium, in quo Communitas nullam habet participationem: non enim potest adherendo litem prosecuisti eo modo quo Communitas illam prosecui potest, & debet adherere in eo statu, in quo lis erat tempore adhesionis: Menoch. conf. 488. num. 4. Merlin. lib. 1. controu. forens. c. 30. n. 3. & 4. quia censetur vnica persona cum Communitate cui adheret: Surd. conf. 335. n. 22. Giurb. decisi. 1. n. 21. vers. tum quia tertius defensor.

5. Neque obstat si opponatur, substitutum dicti Graffarij principalis esse suspectum: quia suspicio substituti non repellit principalem à scribendo in *Sanlegerij de Præuent. Iudic. Pars I l.*

causa, si substitutus de ea non se immisceat; sicut dicitur de Vicario, qui licet sit suspectus, tamen illa suspicio non nocet Episcopo, nec impedit quin de causa cognoscat: Iacob. Laurenti in tract. de Iudice suspecto, cap. 3. n. 6. Sbrozz. de Vicar. Episc. lib. 3. q. 15. Quid autem statuendum sit quando agitur de socio irreuocabili, maxime suspecto: vide cap. 26. p. 1. n. 37. in additione.

C A P V T, S E V R E S O L V T I O XVI. A R G V M E N T V M.

Causam rescissionis contractus, vel cancellationis instrumenti, esse omnino separatam à causa executiua, intentata vigore eiusdem instrumenti: Et eum qui præuenit per executiones, non posse impedire, ne causa cancellationis in alio Tribunali intentari possit, ita vt quælibet causa currat marte suo. Et quomodo debeat fieri citatio, vel illius intimatio, vt inducat præuentionem; An sufficiat intimatio facta filio pro patre? Quid si copia citationis fuerit petita, & non tradita?

S V M M A R I V M.

1. Qui vult intentare rescissionem contractus, potest eligere Notarium sibi beneuolum, ex stylo curiarum Auenionensium.
2. Qui proponit exceptionem per viam actionis, est reus originarius, & sic non potest eligere Iudicem vel Notarium qui scribat in illa causa.
3. Præuentione affectata & procurata non suffragatur.
4. In prima citatione ad causam quomodo procedi debeat, & quod copia debet dimitti ad donum citatis, factis prius debitis diligentijs.
5. Citatio facta in personam domestici, vel amici, non suffragatur ad effectum præuentionis.

NO B I L E S quidam coniuges erant creditores Soceri in summa 4000. scutorum pro residuo dotis, videlicet 1000. scutorum pro residuo iurium paternorum, & 3000. pro residuo maternorum.

Verum quia maritus per scripturam priuatam declarauerat se esse contentum summa 3000. scutorum pro iuribus maternis, sequè nihil perituum de 1000. scutis residuis ex iuribus paternis; socer curauit citari dictos coniuges ad videndum offerri dictam summam residuam 3000. scutorum, scribente Florido notario, & mediante dicta oblatione declarari obligationes præstas in contractu matrimonij cancellari, seu pro cancellatis haberi, & simul ad recognoscendam dictam scripturam priuatam, & interim inhiberi de procedendo ad aliquas executiones vigore dictarum obligationum: Et vicissim dictus gener curauit Socerum citari, ad videndum declarari nullas & inualidas promissiones in illa scriptura priuata contentas, scribente Bernardino notario.

Cartellus, seu literæ citationis dicti Soceri fuerunt

Qq

runt executioni demandatæ die 5. Maij, hora octaua matutina, factis diligentis de reperiendo Generum, & per intimationem factam in persona Pauli filij eiusdem Generi reperti in via publica.

Cartellus verò Generi fuit intimatus Socero personaliter reperto eadem die & hora, sed posterius tamen, seu post intimationem ad instantiam Soceri factam.

Ideo orta fuit controuersia, vter ex istis duobus Notariis scribere deberet.

Ego, causa mihi commissa, & Partibus sæpius auditis, iudicauit causam cancellationis obligationum tractandam esse scribente Florido; causam verò rescissionis, seu annullationis scripturæ priuatæ, tractandam esse scribente Bernardino.

¹ Siquidem hic est stylus in Curia huius Ciuitatis inconcussè obseruatus, quod quando quis vult intente iudicium rescissionis contractus, vel obligationis siue in scriptura publica, siue priuata contentæ, eligit Notarium sibi beneuolum, qui in causa scribat: Ita tamen vt nullum ex eo fiat præiudicium Florido, qui in alia causa, instante Socero mota, iudicij acta conscribet: ad quod faciunt tradita per nos: *hoc tract. de pran. p. 1. c. 8. n. 6. in fin. & p. 2. c. 20. num. 34.* Confert etiam Statutum Auenionense, *lib. 2. rubr. 14. de moderat. inhi. art. 5.* cum instantiæ factæ per Socerum multum accedant ad iudicium iactationum vt dixi *eodem p. 1. de pranem. cap. 24. n. 5.* Nam Gener est actor, Socer verò est reus originarius, cum originaliter Socer sit debitor dotis, Gener verò creditor, salua tamen Socero sua exceptione petita, ex illa scriptura priuata. † Vnde cum Socer suam exceptionem proponit per viam actionis seu officij Iudicis, non habet electionem Iudicis, vel Notarij; sed electio pertinet ad Generum: vt explicauimus *in d. tr. de pran. p. 2. c. 18. n. 15.* & bene per Gratian. *discept. forens. c. 85. n. 11. & 12.* Quæ omnia procedunt, etiamsi debitor petiisset se absolui, & perpetuum silentium creditori imponi: vt fuit decisum in Rota *decis. 236. p. 1. diuersor.* & probat Cancer. *lib. 3. var. resol. c. 1. n. 61.* Couar. *lib. 1. var. resol. c. 18. n. 6.* Et hæc est verior & receptior opinio, quamuis non ignorem alios contrarium tenuisse, sed nostra sententia confirmatur etiam per Socin. Seniores, *conf. 94. lib. 3.* qui omnes loquuntur etiam in terminis *l. si comerdas. ff. de fideiuss.*

³ Confirmantur prædicta, quia præuentio ista per Socerum, enndemque debitorem pretensum, & reum originarium, videtur affectata & procurata; ideo non suffragatur ipsi: Barthol. *in l. si quis posteaquam ff. de iudic. n. 38.* Mascard. *de probat. concl. 1232. num. 20.*

Item confirmatur ex eo quòd literæ citatoriæ obtentæ per Socerum, debebant intimari Genero personaliter, aut dimissa copia in domicilio, cum contingerent primam citationem; quod factum non fuit; sed intimatio facta fuit in persona filij; nec copia dimissa domi, sed data eidem filio reperto in via publica, & ideo prima illa citatio nulla est: ex Trentacinq. *lib. 1. var. resol. tit. de citat. resol. 3. n. 24.* Vant. *de nullit. ex defectu citat. n. 87. & 88.* † Neque sufficit citationem primam fuisse factam in persona domestici, veluti in persona vxoris: Guid. Pap. *decis. 445.* cum aliis citatis per nos, *in tract. de pranem. iudic. p. 1. cap. 9. n. 33 & 47.* sicuti nec sufficeret citationem fuisse intimatam in persona amici, nisi amicus ille attestaret se copiam illam tradidisse principali, & ea de causa aliquid expendisse: Lancellor. *de auentat. lit. pend. p. 2. c. 4. in præfat. n. 123.* Carol. de Crass. *in tract. de effectibus amicis, n. 283.*

Præsertim verò præuentioni locus non est per citationem illam, quæ facta fuit solum ad effectum recognoscendi scripturam priuatam, cum possit talis citatio emanare etiam autoritate Iudicis incompetentis, vt diximus *in eodem tract. de pranem. c. 25. n. 2. & 3. p. 1.*

Verum quia prætensio Soceri non erat restricta ad solam cancellationem obligationis in vim scripturæ priuatæ, imò cancellatio poterat peti ex aliis diuersis causis, veluti solutionis, compensationis, & aliis similibus, attento præsertim stylo tribunalium Ciuitatis Auenionensis. Ego propterea non iudicauit causas esse vniendas, sed quamlibet debere currere suo Marte (vt loquuntur Practici nostri) & causas illas scribente quolibet Notario separatim & respectiue esse prosequendas. Et ita factum & executum fuit.

CAPVT,
SEV
RESOLVTIO XVII.
ARGVMENTVM.

Notarius qui præuenit in causa principali, præferendus est illi qui fecit executiones posteriores, quamuis lis per sententiam finita videretur, ex eo quòd in executionem sententiæ primus scripserat in causa sequestrationis, quamuis multa altiorum indaginem requirentia opponerentur contra validitatem sequestrationis.

SVMMARIVM.

- 1 Sequestratio vt sit valida, debet intimari parti in persona, aut saltem in domo habitationis, factis debitis diligentis.
- 2 Relatio, aut attestatio intimationis, non prebatur per attestacionem Notarij sine testibus.
- 3 Intimationes sunt valida ex statuto si fiant in domicilio electos idque quandiu lis durat.
- 4 Oppositio nullitatis non præiudicat præuentioni si requirit altiorum indaginem.

MOTA fuit controuersia inter duo Tribunalia, & maxime Notarios, quorum vnus erat Notarius Curie ordinariæ, alter verò erat vnus ex Graffariis Curie Palatij Apostolici; super eo quòd in executionem sententiæ in Curia ordinaria prolata, idem Notarius Curie ordinariæ scripserat relationem sequestrationis factæ in manibus cuiusdam debitoris; Notarius verò Palatij, non obitante huiusmodi executione, prætendebat se potiorum in causa; quia fecerat executiones validas, quamuis tempore posteriores, ad instantiam aliorum creditorum.

Primo, quia sequestratio non fuerat legitime intimata, cum quilibet intimatio fieri debeat in persona ipsius principalis, quando agitur de primo acta executionis: Verall. *decis. 117. p. 1.* Seraph. *decis. 1276. n. 4.* Vant. *de nullit. ex defectu citat. n. 85. in fine.* & nos diximus, *suprà p. 1. c. 9. n. 31.* aut saltem debeant precedere diligentia de reperiendo, vt diximus *in eodem locum. 32.* hic autem, intimatio facta fuerat in domo illius, qui fuerat Aduocatus in illa causa.

Secundo

Secundo, quia non constabat legitime de sequestratione, quae dicebatur facta in manibus dicti debitoris; quia non probatur nisi per attestationem Notarii, cui tamen sine testibus non credendum erat; maxime ad proprium commodum, quia huiusmodi relationes non debent fieri per Notarios, sed per executores Curiae: ut probauimus d.c. 9. n. 28. p. 1. huius tract.

His tamen non obstantibus, ego iudicavi causam spectare ad Curiam ordinariam, & illius Graf-farium, propter dispositionem Statuti nostri lib. 2. rubr. 3. de electio. domicilij: ubi dicitur, quod facta electione domicilij, in illo possunt fieri omnes citationes, intimationes, & executiones, in quacumque parte litis; quod domicilium durare dicitur usque ad finem litis, & illius executionem inclusuere; & dictae intimationes & executiones ita arcent, ac si in personam factae fuissent. Vnde patet, quod doctrina, & iura in contrarium allegata, locum habent quando agitur de executione facta in initio litis, nulla adhuc facta domicilij electione, nullaque prolata sententia; tunc enim, quia agitur de primo actu, debet omnino sic fieri intimatia, ut ad notitiam partis deuenire possit, & per consequens personaliter, vel in domo solite habitationis, factis prius debitis diligentis. Aliud autem est, quando agitur de litis prosecutione, & de sententia in illa prolata executione; tunc enim cum non agatur de primo actu, & reus non possit pretendere ignorantiam litis, & sententiae, sufficit intimationem fieri in domicilio electo, secundum dispositionem Statuti: Cyriac. lib. 2. controu. 3. 18. n. 26. Add. ad Louet. littera. D. n. 49.

Super secundo dubio considerabam, quod partes de huiusmodi defectu nunquam opposuerunt; immo in suis articulis assertiue deduxerunt dictam sequestrationem fuisse factam: per quam declarationem fuit sanatus omnis defectus relationis, seu attestationis Notarii; ad instar citationis, quae per sequentem comparitionem conualidatur: ut probauimus lib. 1. c. 9. n. 17.

Et in omnem euentum, cum lis multum promotam sit super validitate aut invaliditate dictarum executionum factarum in vim sententiae in Curia ordinaria, si aliqua proponatur exceptio nullitatis aduersus tales executiones, quae non sit euident, & requiratur altior indagine; tractanda est interim scribente Notario, & coram Iudice qui praenit: ex notatis per nos lib. 1. huius tractatus de praenitione iudic. c. 18. n. 2. post Mandos. in tract. de inhibitionibus, q. 49. n. 3. & seqq.

Et ex his, Notario & Tribunali Curiae ordinariae causa fuit adiudicata.

CAPVT,

SEV

RESOLVTIO XVIII.

ARGVMENTVM.

De praenitione in vim citationum & processurarum factarum coram Auditore generali, quae allegabantur nullae, ex eo quod agebatur inter Religiosos, & praetendebatur Auditorem esse coniugatum, Sanlegerij de Praenit. iudic. Pars I II.

& habere uxorem viuentem in sua patria; cum tamen ipse Auditor passim de cati-sis Ecclesiasticis cognosceret, & iudicaret.

SVMMARIVM.

1. Communis error facit ius in iurisdictionalibus.
2. Consuetudine introduci potest ut Index laicus in certis casibus de causis Ecclesiasticis cognoscat. Supradicta intellige concurrentibus circumstantiis, de quibus numeris seqq.
3. Ius non resistit Iudici laico volenti cognoscere de causis Ecclesiasticis, concurrentibus iis, de quibus hic agitur.
4. Qui tardè opponit de suo privilegio, se suspectum reddit.
5. Facilius laico committitur causa civilis quam criminalis in causis Ecclesiasticis.
6. Qui dicit illum qui facit publice actus Clericales, esse laicum, tenetur hoc probare.
7. Summus Pontifex potest deputare laicum ad iudicandum causas certi loci, vel certarum personarum, si ex certa scientia id faciat.
8. Legatus omnia potest quae Papa, exceptis iis, quae suprema Pontificis auctoritati fuerunt reservata.
9. Legatus Auenionensis multa facere potest tanquam Vicarius Summi Pontificis, & in hoc capite expenduntur facultates Legationis.
10. Privilegiatus quando conuenitur tanquam heres laici non gaudet suo privilegio.
11. Religiosi qui nullum elegerunt Conservatorem, non gaudent privilegio Conservatoria.
12. Summus Pontifex concessit Legato Auenionensi, ut sit Iudex exemptionum.

De evitanda causa praenitionem opponerebatur, processuras, super quibus fundabatur praenitio, esse nullas ex defectu iurisdictionis, cum supponeretur, Dominum Auditorem Generalem Legationis, non esse Clericum, immo coniugatum esse; ideo cum ageretur de Regularibus inuicem contententibus, dicebatur omnia esse nulla, nec procedi posse ad ulteriora, immo causam ad alium Iudicem remittendam, praenitione non obstante.

Ego tamen contrarium censui ex multis. Et primo quidem, quia Dominus Auditor Generalis Legationis, immo & nonnulli qui ante ipsum Auditoris munere functi sunt, fuerunt in illa quasi possessione iudicandi de omnibus causis, etiam inter personas Ecclesiasticas & Regulares; ideo communis error facit ius: iuxta l. Barbarum Philippus, ff. de offic. prator. Mohedan. decis. 5. de appellat. Vant. de nullit. cap. 14. quibus modis sententia nulla reparari possit, num. 38.

Neque dicatur, regulam d. l. Barbarius, non habere locum quando agitur de actu, cui ius resistit: quia verum quidem est ius resistere, si Iudex laicus indistinctè sibi velleret assumere cognitionem causarum in ad Clericos spectantium; secus tamen est, si agatur de cognitione certarum causarum, & in certis casibus; quia si hoc casu ius resistere, non esset valida consuetudo; quae tamen est valida, & per eam non imminet graue damnum, aut dedecus Ordini Ecclesiastico: Gratian. disceptat. forens. capite 340. num. 39.

Praeterea certum est, laicum ex commissione Summi

Q9 2

Summi Pontificis posse causas Ecclesiasticas iudicare: text. est in cap. decernimus 2. extr. de iudic. & ibi DD. maxime Barbof. num. 6. Farinac. q. 8. n. 4. versic. sublimita. Et hoc in presenti casu maxime locum habet, concurrentibus multis circumstantiis. Primo, scientia & patientia Superiorum, & ipsius Summi Pontificis, ex cuius consensu nominatus fuit Generalis Legationis Auditor, quam considerauit Rota apud Mohed. dicta decis. 5. de appellat. num. 4. in fine. Secundo, consensus & approbatio partium æque privilegiatarum. Tertio, quasi possessio, & communis opinio. Quarto, quod non agitur de Tribunali laico, sed Ecclesiastico, quale est Tribunal Legationis, quod per Auditorem representatur, Rip. in dicto cap. decernimus, num. 36. in solutione ultimi argumenti: ideo non dicitur hoc casu facta prorogatio in iurisdictionem laicam, quia Laicus specialiter deputatus, non iudicat nisi tanquam representans delegantem: Abb. in dicto cap. decernimus, num. 5. in fine: delegatus enim fungitur vice delegantis: cap. sane. in fine, de offic. deleg.

Nec est omittendum, quod allegatio prætensi privilegij ad declinandum forum opposita fuit post infinitas coram eodem Iudice comparitiones etiam spontaneas, & in ultimo litis termino; quæ tarda productio sinistram inducit suspicionem aduersus tardum oppositorem. Immo Clericos vsque ad finem litis procrastinantes opponere de suo privilegio, in omnibus expensis condemnandos esse asserit Farinac. d. q. 8. n. 16. Cane. lib. 2. c. 2. var. resol. n. 134. & 140. Additio ad Mohed. decis. 4. de constitutionibus lit. A. Gratian. discept. forens. c. 190. n. 18. Sexto, quia hic agebatur de causa civili, & non de criminali: in civilibus enim facilius datur commissio Laico, quam in criminalibus: Farin. dict. quest. 8. num. 4. versic. sublimita.

Secundo principaliter, quia licet regulariter qui asserit aliquem non esse Laicum, teneatur illud probare; tamen regula illa locum non habet, quando agitur de eo qui est in quasi possessione exercendi actus qui solis Clericis conueniunt: Mascard. conclus. mibi 202. n. 22. ubi dicit hoc maxime procedere de æquitate, & hoc casu locum esse dispositioni dict. leg. Barbarius, num. 24.

Præsertim quando agitur de Tertio, qui se fundat in qualitate Laici, ille enim excipiendus habetur pro actore, & tenetur probare suam exceptionem: l. 1. ff. de except. Quod generaliter procedit in eo qui se fundat in qualitate extrinseca: Innocent. post Gloss. in cap. super his, de accusat. num. 10. Abb. in cap. fin. num. 7. versic. in hac autem extrinseca, de presumpt. Cum igitur Auditor esset in quasi possessione cognoscendi indistincte de quibuscunque causis Ecclesiasticis sibi commissis, gesta per eum non possunt argui nullitatis, cum non probatum esset quod ipse esset laicus & coniugatus, ut asserabatur.

Sed posito sine præiudicio veritatis, quod constitisset Iudicem illum fuisse Laicum, non ideo tamen arcendus fuisset à cognitione illius causæ, propter generalem commissionem sibi datam, sciente & approbante Summo Pontifice, qui potuit commissionem generalem causarum certi loci Laico demandare, ex Aufier. de potest. sacul. in Ecclesiastic. regul. 1. num. 112. & 18. Gratian. disceptat. forens. c. 238. num. 52.

Potest etiam Legatus ea omnia facere, quæ Summus Pontifex, exceptis iis quæ ipsi Summo Pontifici reſeruata sunt: Boër. de potest. Legati à latere, numero 16. & 15.

Quod potissimum procedit in Legato Aueni-

ensi, qui est Vicarius Principis, & ideo omnia potest quæ ipse Princeps exceptis reſeruatis, leg. 1. C. de offic. eius qui vices alterius gerit, Surd. consil. 181. à num. 3. ad 4. & Vicelegatus eadem potest quæ Legatus: Rot. Auen. decis. 17. in fine, neque præsumendum est Legatum aliquid fecisse, nisi hoc habuisset in suis facultatibus: Bertrand. consil. 89. in fine, lib. 5.

Neque privilegium fori concessum Ordini Regulari, suffragari poterat: tum quia de eo non constabat; tum quia si de eo constaret, de nouo superueniret post mortem litem; tum & denique quia rei conueniebantur tanquam hæredes fundatoris laici, quo casu privilegium non iuuat ad effectum de quo agitur: Iacobin. in leg. hæres absens, ff. de iudic. num. 8. Curt. lun. num. 10. & alij quos citat & sequitur Barbof. in dict. leg. hæres absens 19. ff. de iudic. numero 115.

Tertio, quia cum dicti Religiosi rei, nullum elegissent Conseruatorem, non poterant Conseruatoriæ privilegio gaudere: Additio ad Gratian. decis. 170. num. 6. & quod plus est, de huiusmodi privilegio nunquam opposuerant.

Quarto, quia Legatus de latere est verus Iudex exemptorum: Gondisalvus, in tract. de Legato, quest. 8. num. 20. & 22. Martinus Lauden. in tract. de Legato, q. 13. sed potissimum Legatus Auenionensis, qui hoc habet expressè in suis facultatibus.

Et sic Dominus Auditor in illa causa processit ad definitiuam sententiam, quæ postea confirmata fuit in Rota.

CAPVT,

SEV

RESOLVTIO XIX

ARGVMENTVM.

De præuentione affectata & captata per citationem executioni demandatam in persona diuersa: Et de ea quæ fuit circumducta, non accusata citati contumaci authoritate Iudicis incompetentis, nullæque petenti data copia. Quod præuentioni non producat ex solis actibus preparatorii pro securitate iudicij, veluti pro sigillatione, vel descriptione mobilium. Causam legatariorum esse diuersam à causa hæredum, & ex ea non causari præuentionem, quando legatarij veniunt ad hæsiuē. Et de duabus Viduis concurrentibus in priuilegio fori. Et vtrum priuilegium viduæ, proſit eius litis conſortibus

SVMMARIVM.

1. Præuentioni non suffragatur, si quis videns executionem venientem, illam affectauerit, & captauerit.
2. Præuentioni non suffragatur si citatio facta fuerit in persona alterius quam colligantis.

- 3 Si communi rei citati non fuerit iudicialiter im-
mata, prauentio non suffragatur.
- 4 Citatio non causat prauentionem si procedat à Iu-
dice incompetente.
- 5 Citatio non valet si copia non fuerit tradita pe-
renti.
- 6 Citatio illegitima non operatur prauentionem.
- 7 In dubio pro maiori Tribunali iudicandum est, quando
agitur de prauentione.
- 8 Index preparatorij non est de necessitate Index pra-
parati, quando pro preparato alius Index adiri
potest.
- 9 Ex iis quae sunt ad praeprandum Iudicium sine ci-
tatione pro negotio principali, veluti ad exami-
nandos testes ad futuram rei memoriam, non pro-
ducitur prauentio.
- 10 Descriptio, aut alia quae sunt quia periculum est in
mora non habent effectum prauentionis.
- 11 Ex statuto Auenionensi mandatum restrictum ad
certum actum veluti ad declinandum forum, non
est validum.
- 12 Causa Legatarij non trahit ad se causam hære-
dis.
- 13 Qui venit ad hasiue, tenetur sequi forum principa-
lis.
- 14 Inter plures viduae quod priuilegium sit poten-
tius.
- 15 Vidua trahit ad suum forum causam sui litis con-
fortis.

HÆREDES testamentarij inter quos com-
parebat quædam vidua, volebat impedire
immissionem petitam pro parte heredum
ab intestato, inter quod aderat etiam alia vidua:
quamvis vidua, quæ agebat ex testamento, non esset
hæres, sed dumtaxat legataria.

Qui ex testamento agebant, prætendebant im-
pedire missionem petitam per succedentes ab in-
testato; Primo ex capite prauentionis: Secundo, ex
priuilegio electionis fori viduæ legatarie compe-
tenti.

1 Quod attinet ad prauentionem; Dixi eam non
suffragari venientibus ex testamento: Primo; quia
illa prauentio erat affectata & captatoria, quia hæ-
res ex testamento videns Grassarium Auenionen-
sem ad loca, ubi bona sita erant, accessisse, vt mitte-
ret in possessionem succedentes ab intestato auctori-
tate Domini Auditoris, curauit intimari literas ci-
tatorias auctoritate Iudicis ordinarij Ciuitatis Car-
pentoractis, quæ prauentio sic affectata non suffraga-
tur: Boff. in praxi crimin. tit. de foro compet. n. 80. Can-
cer. lib. 2. var. resol. cap. 2. num. 209. Malcard de probatio-
nib. concl. 1232. n. 20. & Boër. d. cis. 261. n. 4. ubi loqui-
tur de eo, qui cum sciret aduersarium esse in itinere
vt Iudicem adiret, impetrauit prouisionem ab alio
Iudice vt ipsum impediret.

2 Secundo, quia sola vidua, quæ vna est ex hæredi-
bus ab intestato, citata fuit auctoritate Iudicis or-
dinarij, nulla facta mentione cohæredum ab intesta-
to: vnde citatio illa non est considerabilis respectu
fratris & aliorum succedentium ab intestato, de qui-
bus nulla fuerat facta mentio in literis citatorijs:
quia prauentio non operatur quoad personas: Lan-
cell. de attem. lit. pend. l. limit. 2. n. 4.

3 Tercio, quia citatio facta ad instantiam lega-
tarie fuit circumducta; & vigore illius, nulla
facta fuit processura iudicialis coram Iudice Car-
pentoractis, nec per consequens accusata fuit contumacia
personæ citatæ, & sic allegata prauentio non
potest sortiri effectum: vt tradit Boër. d. de cis. 161.

n. 4. Lancel. d. limit. 2. n. 81. Mynfinger. comur. 4. ob-
seru. 26. n. 7.

Quarto, quia prauentio per citationem, duo re-
quitit; Primum, quod citatio emanauerit à Iudice
competenti; Secundum, quod citatio ita deuenierit
ad notitiam citati, vt ex tenore citationis potuerit
habere perfectam notitiam iuris controuersi: Myn-
finger. d. obseru. 26. num. 2. Neutrum autem in casu
proposito interuenierat: Non primum, quia Iudex
Carpentoractensis non potest exercere iurisdictio-
nem in illo loco, qui erat de ressortu Iudicis villæ
Valriaci: Non etiam Secundum, quia quamvis vidua
citata petiisset copiam illa tamen non fuit illi expe-
dita; & quæ tamen expediri debebat petenti, alias
citatio non afficiebat: Crauet. conf. 319. col. vii. Caroc.
de except. cap. 4. Et sic & per citationem nulliter,
aut minus legitime executioni demandatam, non
fuit inducta prauentio. Barbof. in leg. si quis postea
quis quam, n. 60. ff. de iudic.

Quinto, quia si eilemus in dubio, iudicandum
esset in fauorem supremi Tribunalis: Barbof. in d. l. si
posteaquam, n. 11. & 12. ff. de iudic.

Neque obstat, quod gesta auctoritate Iudicis or-
dinarij sunt preparatoria, & qui Iudex est prepara-
torij, debet esse Iudex preparati. Quia regula illa lo-
cum non habet, quando alius Iudex competens adi-
ri potest pro preparato. Afflict. decif. 155. numero 62.
Barbof. in d. l. si quis posteaquam, numero 90. 97. &
segg.

Addatur, quod citatio ad comparandum coram
Iudice ordinario, non fuit facta pro negotio prin-
cipali: sed tantum ad examinandos testes ad futu-
ram rei memoriam ante litem contestatam, & sic tan-
tum erat preparatoria litis future: ex notatis per
Farin. in tract. de testib. quest. 76. num. 39. Durand. de
arte testandi, tit. de testamenti cautela 7. nume-
re 1.

Neque petitio sigillationis aut descriptionis mo-
bilium poterat dare fundamentum validum prauen-
tionis: quia cum facta fuisset tantum ex eo quod
periculum erat in mora, non poterat operari prauen-
tionem, cum propter periculum fieri posset per
quemlibet Iudicem citata tamen vt ex eo nullum fieret
præiudicium iuribus Iudicis competentis, Causaci
dec. 3. n. 26. Lancell. de attemat. lit. pendente, limit. 9.
num. 2. Caccialup. de debitore suspecto, quest. 15. num. 2.
Angel. & Bald. in leg. ubi capium, Digest. de indi-
cijs.

Quod attinet ad secundum caput, omisso articu-
lo nullitatis mandati facti contra formam statuti
ad vnicum actum, nempe ad declinandum so-
rum, vt patet ex statuto lib. 2. rubr. 4. artic. 4. fuit di-
ctum citationem non afficere: quia non fuerat fa-
cta ad instantiam hæredis prætensi, sed solius viduæ
legatarie, cum & ius, actio, & lis hæredis multum
differant à iure, actione, & lite legatarij: per text.
in l. fin. Cod. de petit. hæred. Crauet. confil. 164. num. 2.
Lancellot. de attemat. lit. pendente, caput. 4. limit. 2.
num. 30.

Addebatur, quod legataria non veniebat principa-
liter ad litem, in qua habebat tantum interesse se-
cundarium; cum etiam ad probandam veritatem
testamenti legatarius cuius interesse est tantum se-
cundarium, possit recipi in testem: Farin. de testib.
quest. 60. num. 288. & num. 315. quando autem vidua
non habet interesse principale & venit tanquam ter-
tia, non gaudet priuilegio fori: Nouat. in prax. elect.
for. p. 2. q. 18.

Denique quia cum vidua succedens ab intestato, i-
certet de damno vitando; quæ verò agit ex testa-
mento,

mento, agat de lucro captando; priuilegium succedentis ab intestato potentius est: Nouar. *dicta* p. 2. q. 2. num. 21. qui plures citat.

Cum ergo dicta vidua succedens ab intestato trahat causam ad Curiam Palatii, non solum vigore præuentiois, sed etiam ex priuilegio viduali, tractanda erit in eadem Curia, tota causa aliorum litis consortium ab intestato succedentium.

CAPVT,

SEV

RESOLVTIO XX.

ARGVMENTVM.

Causam criminalem contra Grassarium quendam oppidi existentis intra Comitatum Venastinum, remittendam esse ad Curiam Domini Rectoris, tam ex capite præuentiois, quam ex dispositione Statuti dicti Comitatus. Querela, & informatio generalis de vita & moribus alicuius, quando, & quibus in casibus admittenda sit? Et vtrum Consules possint instituire querelam criminalem pro negotiis Communitatis sine speciali mandato.

SVMMARIVM.

- 1 Causæ Notariorum delinquentium in officio, in Comitatu Venastino, tractari debent priuatim coram Domino Rectore dicti Comitatus.
- 2 Ex quibus iudicium criminale præuentum censetur.
- 3 Inquisitio generalis de vita & moribus regulariter admittenda non est.
- 4 Inquisitio generalis admittitur quando reduci potest ad certitudinem.
- 5 Item quando quis accusatur de certis delictis in specie, sed sæpius iteratus.
- 6 Ad remouendum Officiale ab officio, admittitur inquisitio generalis.
- 7 Exceptio generalitatis & incertitudinis libelli debet opponi ante litem contestatam, cum sit dilatoria.
- 8 Incertitudo libelli potest suppleri per probationes postea admissas.
- 9 Consules quando possint querelare sine speciali mandato Communitatis.

GRASSARIVS cuiusdam oppidi prætendebat remissionem causæ criminalis ad Curiam ordinariam, deputato in eius locum alio, qui in causa illa scriberet, filius verò & pater querelanter petebant illam tractari coram Domino Rectore Comitatus, coram quo erat præuenta, & quæstione vtramque in partem agitata, fuit decusum illam coram Domino Rectore prosequendam.

Primò, quia agebatur de delictis commissis in officio, quorum cognitio spectat ad Dominum Rectorem ex Statuto dicti Comitatus, artic. 227. cum

non ageretur de Grassario Curie Vassalli, sed Curie loci ad summum Pontificem immediatè spectantis; quo casu suprema Curia cognoscit, etiam in commissis extra officium: vt *ibid.* artic. 22. Notarij enim veniunt appellatione Officialium, in dicto Statuto, artic. 218.

Secundò, quia causa non solum fuit præuenta coram Domino Rectore, sed Reus respondit, & admissus fuit ad defensiones præuia attestazione personæ; cum tamen, vt sæpe diximus, sola citatio ad præuentioem inducendam sufficiat: Gaill. lib. 11. obseruat. 11. num. 1. & obseruat. 29. num. 5. & obseruat. 74. num. 18. In criminalibus verò, personæ detentio & arrestatio sola sufficiat ad præueniendum: Cancr. lib. 2. var. resol. cap. 2. n. 208. Vinc. de Franch. decis. 505.

Neque obstat quod fuit oppositum, inquisitionem generalem de vita & moribus non esse admit- tendam: Farinac. de inquisit. q. 1. n. 11.

Primò, quia illud verum est, quando inquisitio est adeo generalis & incerta, vt reus se defendere non possit: quod in causa de qua agebatur procedere non poterat, cum delicta essent in specie deducta: Foller. in praxi crimin. verb. Aut in inquisitione formatam. num. 41. versic. dicerem tamen. Farinac. consil. 111. num. 7.

Secundò, quia dictus Grassarius accusabatur de certis delictis in specie, sed multiplicatis, veluti de pluribus concussionibus, & similibus; quo casu admittitur accusatio generalis: iuxta consilium Calderini 280. alias 2. de accusat. quia istæ accusationes sunt similes actioni negotiorum gestorum, in qua non est necessaria specificatio singulorum capitum: Bald. consil. 178. numero 3. versic. item scias lib. 1.

Tertiò, quia hoc est speciale, vt quando sit instantia vt aliquis remouetur ab officio, inquisitio generalis admittenda sit: Tusch. littera I, conclus. 182. numero 5. Quod quomodò, & quibus in casibus procedat; explicat Iul. Clar. in prax. crimin. q. 50. num. 4. & 5.

Quartò, quia exceptio generalitatis & incertitudinis libelli est dilatoria, & ideo in initio litis apponi debuerat: Iason in §. omnium. num. 126. Instit. de actionib. post Bartol. in leg. exceptionem. num. 7. C. de probationib. quod hic factum non fuit, vt supra diximus, n. 2.

Quintò, quia incertitudo libelli suppleri potest per probationes postea factas: Bald. in leg. editam. numero 29. in lectura Paduana; Codic. de edendo. Socin. Sen. consil. 146. num. 13. & 14. vol. 1. Zanger. de except. c. 14. p. 2. num. 30.

Non etiam obstat quod fuit oppositum, Consules non potuisse querelam proponere sine speciali mandato Communitatis: quia hoc non procedit, imò Consules sine speciali mandato querelare possunt, quando querelam proponunt nomine proprio ad utilitatem Communitatis: Farinac. quest. 11. num. 52.

C A P V T,

S E V

R E S O L V T I O XXI.

A R G V M E N T V M.

Quamvis primus Iudex delegatus præuenit per citationem personaliter intimatam, si tamen in ipso citationis termino citatus comparens allegauerit suspectum illum Iudicem delegatum, secundus delegatus procedere debet in causa, non obstante præuentione præsentia per priorem Iudicem delegatum.

S V M M A R I V M.

1. *Præuentione non oritur ex citatione qua fuit facta de mandato Iudicis incompetens, qui fuit in ipso exordio allegatus suspectus.*
2. *Qua requirantur ad hoc ut ex citatione inducatur præuentione.*
3. *Perrecusationem propositam statim ligata sunt manus Iudicis.*
4. *Regula l. vbi caputum. ff. de iudic. non habet locum quando Iudex præuenire volens, fuit allegatus suspectus.*

- N**ON potuit aliqua præuentione allegari in præiudicium illius Notarij, qui scribere coeperat in causa commissa per Breue Apostolicum R. D. Bartholomæo; quamvis de mandato R. D. Gasparis Commissarij primo loco deputati pars fuisset citata ante secundam commissionem ad videndum D. Gasparem pronunciari Iudicem competentem: quia pars citata nunquam voluit ipsius personam approbare, imò confectum illum suspectum allegauit, & tanquam sibi valde suspectum recusauit, & obtinuit à Sanctissimo commissionem secundam auocatoriam, propter perhorrescentiam primi delegati, causamque Domino Bartholomæo præuia euocatione committi curauit, & sic nulla potest allegari præuentione ex commissione data primo Iudici. Quia licet ad præuentionem Iudicis, & Notarij, sola sufficiat prima citatio; tamen requiritur ut ipsa sit legitimæ executioni demandata autoritate Iudicis competentis, ita ut citatio non fuerit circumducta, sed ad effectum deducta: Ranchin. ad Guidon. dec. 421. vbi dicit quod si coram Primo Iudice aliquis effectus fuerit sequutus, ut quia actor fuerit positus in possessionem bonorum contumacis, tunc inducitur præuentione, secus si nullus fuerit subsequutus effectus:
1. *Mynsinger. cent. 4. obseruat. 26. num. 2. † Vbi dicit quod ad hoc ut ex citatione fiat præuentione, sex necessario requiruntur: Primo, quod citatio facta fuerit. Secundo, quod autoritate Iudicis competentis. Tercio, quod ex ea citatus potuerit instrui. Quarto, quod citatio sit apta. Quinto, quod citatio deuenerit ad notitiam citati. Sexto, quod nuncius eam legitimè insinuauerit. Et sic quamvis alia omnia requisita concurrerent in casu proposito, saltem deficiebat qualitas Iudicis competentis: † quia in primo iudicij ingressu, eius iurisdictione fuit sigillata*

per allegationem suspicionis: Lancelot. de attentat. cap. 6. num. 10. & sic citatio quæ non habuit effectum, non cauauit litispendentiam: Afflict. deciss. 366. num. 14. & ibi Vrsill. num. 7. Marchef. de commiss. in tit. de Euocat. commiss. causarum. part. 2. §. 4. num. 1. 12. & in terminis appellationis, quod causa non censetur introducta, nec processus formatus nisi per appellationem legitimè demandatam executioni, probat Ruginell. de appellat. §. 16. gloss. 2. num. 35. † Et in indiuiduo casus propositi, quod regula. leg. vbi caputum. ff. de iudic. non habeat locum quando Iudex fuit allegatus suspectus docet Felin. in cap. ex tenore, de rescript. num. 18. in 6. fallentiam in fine. versic. & idem dicit. & Angel. in dictal. vbi caputum, num. 1. versic. fallit cum Iudex: Federic. de Sen. consil. 97. num. 3. Tusche littera P. conclus. 646. n. 26. Barbol. in l. si quis posteaquam ff. de iudic. n. 64. Rebuff. in tract. de privilegijs scholar. privileg. 153.

C A P V T,

S E V

R E S O L V T I O XXII.

A R G V M E N T V M.

Præuentionem non posse adiudicari Iudici Camerae, qui non habet iurisdictionem nisi agatur de causa Camerali, vel executione facta in vim obligationis Cameralis. Executionem pro futuris censibus nondum maturatis, validam esse, si fiat in consequentiam solutionum decursarum. Executio in vim carcelli generalis pro omnibus debitis quæ deberi reperientur, sustineri potest etiam pro futuris. Ius superueniens quando sustineat, & validam reddat executionem.

S V M M A R I V M.

1. *Attestatio Notarij quod citatio facta fuit, non facit fidem.*
2. *Præuentione non oritur ex actu inualido.*
3. *Executio facta contra non subdium nec submissum est nulla.*
4. *Qui non est obligatus, non potest executione conueniri nisi lata prius sententia.*
5. *Quando præceptum reducitur ad simplicem citationem propter clausulam iustificatam in eo appositam, perinde est ac si simplex actio à principio emanasset.*
6. *Cessante contumacia, cessat immissio in possessionem.*
6. *Utrum quis possit ante diem agere, & petere ut adueniente die subfoluatur.*
8. *Quando aliquid debetur pro prateritis censibus, possunt in executione comprehendendi census in futurum decurrendi.*
9. *Ius superueniens conuallidat iudicium, quando generaliter actum est nulla causa expressa.*
10. *Clausula sine retardatione solutionis pensionis operatur tam quoad terminos decursos, quam decurrendos.*

11. *Cessat*

- 11 Cessio pro fructibus maturatis lite pendente confirmat executionem antea factam.
- 12 Actus factus tempore inhabili, relatus ad tempus habiles, validus est.
- 13 Stylus probatur per attestationem Curialium, & Iud. x. potest super eo se informare extrajudicialiter.

- D**OMINVS Iudex Camere Ciuitatis Carpenteracensis qui præuenerat per executiones contra debitorem, prætendebat causam executionum posteriorum auctoritate Curie Palatii Auenionis sibi adiudicandam esse: & pro iustificacione præuentionis producebatur quedam attestatio Grassarij Camere, quæ tamen nullam fidem faciebat, quia non spectat ad
- 1 Notarios intimare citationes; & in hoc, illis non creditur sine testibus: Rot. coram Gregor. XV. dec. 71. num. 2. & dec. 426. n. 4. Et regula generalis est, quod fides Notarij non facit fidem: Rot. dec. 318. n. 4. & dec. 70. n. 6. p. 2. recent.
 - 2 Præterea ad hoc ut ex aliquo actu oriatur præuentionis, necesse est actum illum esse validum, teste Mascard. de probat. conclus. 1232. numer. 16. Tusch. littera P. concl. 646. num. 30. plures allegat Carleual. de iudic. tom. 1. disp. 2. num. 879. Executio autem de qua agebatur, nulla erat ex defectu iurisdictionis:
 - 3 quia Iudex Camere Comitatus Venaisini non habebat debitorem, contra quem facta erat executio, subditum suæ iurisdictioni ratione originis, domicilij, vel contractus; cum non esset submissus nec obligatus curi Camere, & sic executio nullitatis vitio laborabat: Clea. 2. ut lite pend. Barbof. int. l. si quis posteaquam n. 7. ff. de iudic.
 - 4 Cessante autem submissione, executio concedi non poterat nisi post sententiam de qua constare debuerat; nam contra eum qui nec submissus est, nec condemnatus, executiue procedi non potest: Mascard. dicta concl. 1232. n. 3. & 19.
 - 5 Et quamuis opponeretur, præceptum factum fuisse cum clausula iustificatiua; tamen hoc non suffragatur: quia præceptum illud per comparitionem debitoris fuit resolutum in simplicem citationem: Ioseph. de Sese in tract. de inbib. cap. 2. §. 1. n. 19. & per consequens nec per citationem nullam ex defectu iurisdictionis, nec per præceptum reductum ad simplicem citationem, prætendi poterat præuentionis illius
 - 6 Iudicis. Cessante quippe contumacia, cessat immissio in possessionem aduersus citatum comparentem: l. si ante, ubi Socin. in 1. Notab. ff. de exceptione rei iudic. Tusch. littera C. conclus. 1019. n. 5. & propterea si quis prætendat aliquid contra bona de pignore capta auctoritate Curie Palatii Apostolici, debet venire oppositum in eadem Curia: l. a. Dino Pio, §. si super rebus, ff. de re iudic.
 - 7 Neque obstat quod opponeretur, literas executoriales fuisse concessas antequam Dies solutionis aduenisset, & sic nulliter; quia quando nihil debetur de præterito, executio non potest concedi pro debito futuro: Surd. decif. 120. num. 9. 14. & 15. Cenc. in tract. de censib. quest. 96. num. 16. De qua questione verum quis ante diem agere possit, ut sibi adueniente die soluat; tractant Olasc. decif. 130. Surd. dicta decision. 120. Alsin. de executionib. §. 7. cap. 126. fol. 201.
 - 8 Respondetur enim hoc posse procedere, si cartellus seu literæ executoriæ fuissent laxatæ dumtaxat pro debitis futuris, & ad illa restrictæ; sed cartellus executorius laxatus fuit generaliter pro quibuscumque summis quæ reperiuntur debite, quo casu exe-

cutio sustinetur: ex Fontanel. de pact. nuptial. claus. 4. gloss. 18. p. 4. n. 25. & ita loquitur Salust. Tiber. in p. xi lib. 3. c. 3. n. 21.

Similiter quando generaliter actum fuit, ius superueniens lite pendente reddit executionem validam, maxime cum executio concessa generaliter fuit pro omnibus & quibuscumque summis tam debitis quam debendis: sufficit enim quod debeantur tempore executionis propter generalitatem verborum, quæ generalitas debet aliquid operari: leg. fundus qui locatus, ff. de fund. instrum. Rot. divers. decif. 65. p. 1. lib. 2. Puteus decif. 37. lib. 3. & eadem ratione clausula, sine retardatione solutionis pensionis, operatur tam quoad terminos decursos quam decurrendos: Barbof. claus. 62. num. 8. Et faciunt ea quæ tradit Peregr. de fideicom. art. 41. num. 6. versic. quinto. ubi dicit quod iudicium ex iure superuenienti consolidatur, quando generaliter actum est nulla expressa causa: Præsertim verò hoc locum habet, quando ius superueniens defumit originem ex causa de præterito, prout erat in hoc casu; tunc enim ius illud superueniens retrahitur, & operatur ut sententia super illo proferri possit: Costa de retrorati. casu 30. cap. 8. num. 10. Rot. decif. 296. num. 1. & 2. p. 3. divers. ubi loquitur de cessionario, qui obtinet cessionem fructuum lite pendente, concludens quod si mortuorum fuit generale, executio facta pro fructibus pro quibus obtenta fuit cessio lite pendente, subsistit ut bene per Giurb. decif. Sicil. 17. n. 23.

Et cum concessa fuerit executio habito respectu ad reditus, quos in futurum deberi reperietur, per verba generalia relata ad ea quæ debebantur, & in futurum debebantur; est valida: quia actus concessus tempore inhabili, validus est si referatur ad tempus habile: Bart. in l. 1. §. nunciatio, num. 30. versic. cum desio iudicis, ff. de noni. oper. nunciat. sicut dicitur de citatione facta die feriata, non in honorem Dei, ad diem non feriatam: & probatur per text. in l. autem tempus, ff. de hered. insti. Felin. in cap. cum dilectus de accusat. cum pluribus aliis allegatis per Gratian. de cept. forens. c. 712. n. 1. & decif. 818. n. 2. Barbof. Aemate 174. n. 3. versic. sic est contrario.

Tandem allegabatur notorius Curie stylus, quod cartelli generales executioni demandari solent etiam pro futuris reditibus & debitis, dummodo sit debita tempore executionis, super quo stylo debet Iudex extrajudicialiter informare: Rot. decif. 73. n. 5. p. 2. recent. qui cum respiciat ordinatiora, probatur ex attestatione Practicorum: Ludouic. decif. 84. n. 4. & 5. Et ex his causa ista fuit tractata in Curia Palatii, reiecta præuentione prætensa per Iudicem Camere Comitatus Venaisini.

CAPVT,

SEV

RESOLVTIO XXIII.

ARGVMENTVM.

Iudicem qui præuenit per capturam, prærendum esse in criminalibus præuenienti per citationem verbalem, etiamsi duo illi Iudices sint sub eodem Principe; reprobatâ contrariâ Socini sententiâ. Exceptio nem præuentionis proponendam in initio litis

litis, cum sit de declinatoriis. Patris comparitio nomine filij tanquam instructoris innocentia illius, non inducit prorogationem iurisdictionis sine speciali mandato ipsius filij.

SUMMARIVM.

1. Præventio per citationem realem, seu capturam, potentior est verbali.
2. Exceptio præventionis non innuit, si non opponatur in principio litis.
3. Quando agitur de Iudicibus habentibus iurisdictionem ab eodem fonte, verbalis præventio prævalet reali, secundum Socin. Sed reprobatum num. 4.
5. Comparitio patris uti instructoris innocentia filij, non est considerabilis ad effectum præventionis.

- CONTROVERTEBATUR** præventio inter Curiam Archiepiscopalem, & Curiam Iudicum Ordinariorum: sed causa fuit adiudicata Iudicibus ordinariis qui præveniant per capturam delinquentis, quamvis Officiales Archiepiscopatus fecissent aliquas diligentias de ipsum reperiendo: ex regula generali, quod citatio realis in materia præventionis, præferatur citationi verbali, Farinac. de inquisit. quest. 7. numero 53. Cancr. lib. 1. var. res. cap. 2. numero 208. part. 2.
- Præterea quando agitur de duobus Iudicibus, quibus æqualiter competit iurdictio cumulativa, valet processus utriusque Iudicis nisi opponatur tempore congruo de præventionem, nempe ante litem contestatam: Gabriel. de iudic. conclus. 1. num. 36. Lancellot. de attent. part. 2. cap. 4. limit. 2. numero 35. Quod factum non fuerat; imò reus coram Iudicibus Curie ordinariæ responderat, cautionem de re præsentanda, stando iuri, & iudicatum solvendo præstiterat; defensiones suas ex parte fecerat.
- Quod opponebatur, regulam illam, quod præventio realis prævalere debeat verbali, non habere locum quando ambo Iudices sunt sub eodem Principe iuxta doctrinam Socini sen. in cap. proposuisti de for. compet.
- Reprobatum apud Vincent. de Franch. decis. 505. num. 16. & 17. atque ita observari, ut præventio per capturam seu citationem realem prævaleat verbali: testis est Farinac. dicta q. 7. de inquisit. n. 53. in secunda sublimitatione, versic. verum quia Iudex.
- Denique processura facta in Curia Archiepiscopali, nullæ erant & invalidæ ex defectu legitimi mandati; & sic non erat super illis fundanda præventio: ex Oldrad. conf. 13. n. 3. & 6.
- Comparitio verò facta coram Vicario per Patrem delinquentis, uti instructorem innocentia filij, non erat hac in controversia considerabilis, cum pater admitti non debuisset pro filio, nisi data cautione de ipsum præsentando: iuxta tradita per Farinac. de divers. quest. 99. num. 164. & ad consentiendum in iurisdictionem requirebatur speciale mandatum: Paris. conf. 15. num. 3. lib. 4. & tradunt communiter Scribentes in cap. quoniam Abbas de off. iud. d. leg. Ideo causa ista fuit remissa ad Curiam Ordinariam.

Sanlegerij de Prævent. Iudic. Pars I 11.

CAPVT,

SEV

RESOLVTIO XXIV.

ARGVMENTVM.

Præventionem evanescere si partes destituerint per longum tempus à prosecutione litis; maxime si occasione eiusdem præventionis novam litem intentaverint. Bè qualiter differant inter se desertio litis, & cessatio quoad effectum præventionis. Lite intentata pro homagio & fidelitate præstanda à subditis, inferri posse pro recognitionibus emphyteuticis tanquam omnino diversis ab illa petitione. Per petitionem copiae citationis, non posse inferri ad prorogationem iurisdictionis.

SUMMARIVM.

1. Si cessatum fuerit per 30. annos à prosecutione litis, cessare debet præventio ex illa lite: & n. 7.
2. Quomodo inter se differant litis cessatio & desertio.
3. Quando liti censetur renunciatum per longum silentium.
4. De peremptione instantiæ remissæ.
5. Per litem contestationem actio perpetuatur ad 30. annos.
6. Per introductionem novæ litis, censetur recessum ab antiqua lite.
7. Præventio litis super iuramento fidelitatis & homagio, non dat præventionem ratione petitionis iurium ex emphyteusi competentium.
8. De duplici iuramento fidelitatis, nempe respectu subiectionis, & respectu vassallagii.
9. Diminutio peti potest prædiorum emphyteuticorum per Dominum directum, etiam si non esset Dominus totius territorij.
10. Qui petit copiam non prorogat iurisdictionem.
11. Nemo potest consentire in iurisdictionem Iudicis incompetens sine mandato speciali.

FUNDAMENTVM præventionis desumebatur ex quadam antiqua processura ante 80. annos, quod tamen ruinofum esse constabat. Quia per tanti temporis spatium, quo durante causa siluit absque vlla prosecutione, lis fuerat habita pro derelicta. Quamvis enim de iore Civili instantia triennio finiatur, l. properandum. ff. de iudic. de iure autem Canonico instantia sit perpetua, cap. penult. & ibi DD. de iudic. tamen si per spatium 30. annorum cessatum fuerit à prosecutione litis, & in ea nihil factum fuerit, perimitur instantia, & lis habetur pro derelicta: Vestr. in praxi lib. 8. cap. 4. num. 25. Tulch. commun. conclus. in verbo, Lis, conclus. 385. Menoch. de arbitrar. casu 202. numero 14.

Et licet DD. velint ex solo temporis cursu non induci litis desertionem, nisi de calumnia non prosequenti, & de illius non iure constiterit: tamen notandum est pro vera resolutione, aliud esse litis cessationem, aliud desertionem: illa siquidem longi temporis intervallo perimitur, nempe decem annorum, & in illa necesse est ut ultra lapsum decem annorum, & in illa necesse est ut ultra lapsum decem annorum.

- norum concurrant aliæ coniecturæ, veluti præsumptio non boni iuris, aut aliquis actus positivus; sed dum de desertione agitur, requiritur lapsus triginta annorum: & hic solus sufficit, etiam sine præsumptione mali iuris; atque ita distinguit Achill. de Grass. *dec. 10. in lite pend. maxime n. 7.* ubi dicit, quod si constet de non iure litigantis, non sufficit lapsus decem annorum; quod melius explicatur per Ad. dent. ad Bar. *decis. 307. n. 10.*
- 3 Et de hac questione, quando liti censeatur renunciatum per longi temporis silentium, plura videri poterunt apud Paris. *de resig. lib. 2. q. 3. n. 22.* Tusch. *in verbo, Lis. concl. 385. n. 6.* Ricc. *in praxi var. resol. c. 474. n. 6.* Velt. *in praxi lib. 8. c. 4. n. 25.* Menoch. *de Arbitrar. c. 202. n. 14.*
- 4 De peremptione autem instantiæ, videri poterit Tientacinq. *lib. 2. resol. 4. de iudic. Viuius. opin. 376.* cum allegatis per Carroc. *de except. c. 127. n. 35.*
- 5 Quod autem dicitur actionem perpetuari per liti contestationem, intelligendum est vt illa perpetuatio fiat tantum ad triginta annos: Seraph. *dec. 926. n. 1.* Balb. *de præscript. p. 6. memb. 3. n. 42. & 43.* Giouagnon *conf. 28. n. 36. lib. 2.*
- 6 Sed multo fortius excluditur præuentio fundata in illa lite antiqua, ex eo quod ab aliquot annis noua lis fuit introducta pro eodem negotio, & ex eadem causa, per quam nouam litem censetur recessum ab antiqua, & per consequens à præuentione fundata super illa lite antiqua extincta. Galerat. *de renunciat. centur. 2. c. 136. n. 9. vers. inchoans.*
- 7 Stante itaque liti cessatione, non potest præuentio in illa fundari: quia cessauit iurisdicção: Causale. *dec. 21. n. 14. p. 1.* adeo vt non sit opus prolatione sententiæ deservitorie: non solum ex statuto Auen. *lib. 2. rubr. 16. art. 1.* sed etiam ex dispositione iuris communis, circumscripto stylo particulari in contrarium: Lancell. *de attentatis. p. 2. c. 4. n. 338.*
- 8 Præmissis accedit quod non potest fieri fundamentum præuentionis in alia lite ab aliquot annis introducta: quia diuersa est omnino ab illa de qua agebatur: nam in illa lite secundo loco introducta, agebatur ad recognitionem feudorum francorum, & præstationem homagij, & iuramenti fidelitatis, quod nihil habet commune cum iure emphyteutico: iuramentum enim fidelitatis & homagij præstatio ratione rei non est de natura emphyteusis, sed tamen est de natura & substantia feudi, quod non potest esse sine fidelitate: & licet feudum possit esse sine seruitio, non tamen sine fidelitate, quæ fidelitatis præstatio non conuenit emphyteusi, neque præstatur ratione rei emphyteuticæ, sed dumtaxat ratione feudi, & rei feudalis.
- 9 Duplex enim est iuramenti fidelitatis seu homagij præstatio, vna ratione subiectionis, altera ratione vassallagij. Illa præstatur respectu personæ, vnde forenses ad illius præstationem cogi non possunt. Iacobin. *defend. in verb. qui quidem inuestitis. numero 9.* Doctores *in cap. nimis. Extra. de iurciurand.* Hæc verò præstatur à vassallo rei sibi in feudum concessæ, & vocatur fidelitas homagij, vel vassallagij: Vultei. *de feud. lib. 1. cap. 6. n. 3. & seqq.* Sunt autem ista iura præstationum feudalium longè diuersa à iuribus emphyteuticis: quia si ab vno ad aliud inferretur, sequeretur, cum qui est Dominus feudi, esse Dominum directum rerum sub illo feudo contentarum: quod tamen non est verum: & probat Cancr. *lib. 1. c. 11. de emphyteusi. n. 31.* & nos ipsi probauimus in *q. civilib. c. 42. n. 2.*
- 10 Nec ex præcepto de dando dinumerationem prædiorum existentium sub feudo franco, dari potest

aliquid ius præuentionis in ista noua lite intentata super dominio directo vniuersali: quia ius petendi illam dinumerationem, competit etiam illi qui non est Dominus directus vniuersalis & fundarius: ex traditis per Gratian. *discep. c. 188. n. 36. & seqq.*

Neque obstat quod pars citata videatur prorogasse iurisdictionem, petendo copiam citationis: quia verius est per petitionem copiarum, non censeri prorogatam iurisdictionem; quia copia petita censetur dumtaxat ad fines deliberandi: Textus est expressus in *l. non videur 33. ff. de iudic.* sicut nec per petitionem copiarum libelli quis excluditur à declinando forum, Felin. *in c. inter monasterium de sent. & re ind. n. 13. in vndecima declaratione. & n. 7. in 3. declaratione. Ricc. in praxi aurear. resol. 55. n. 2.*

Et consensus ad effectum prorogandi iurisdictionem requirebat mandatum speciale: Tusch. *in verbo, Prorogatio. concl. 932. n. 2.* Peregr. Iannin. *de citat. real. lib. 3. c. 21. n. 160.* Vant. *de nullitate ex defectu mandati. n. 102.* & consensus ille posset quodcumque reuocari ante litem contestatam: Lancellot. *de attentat. p. 4. limit. 15. n. 15.*

C A P V T, S E V R E S O L V T I O XXV.

ARGVMENTVM.

Iudicium vniuersale præuentum per petitionem immisionis vigore fideicommissi ob nullitatem substitutionis exemplaris, verum obstat eidem fideicommissario perentis sine præiudicio sui fideicommissi, se immitti in possessionem terræ partis bonorum, pro consequendo vsufructu illius partis sibi relicto in eodem testamento. Et verum vna causa sit alteri præiudicialis? Qui debeant substitui ex dispositione *l. humanitatis. C. de impuber. & aliis substit.* Grauiam diuersum verum possit in iurigi filio, cui exemplariter substitutum est & verum substitutus exemplaris grauari possit? Et arrepta occasione explicantur tradita per Authorem *in questionibus civilibus, vol. 2. c. 127. n. 4.*

S V M M A R I V M.

- 1 Iudicium vniuersale petitionis hereditatis, est præiudiciale iudicio particulari petitionis quotæ vsufructus eiusdem hereditatis, & operatur præuentionem respectu causæ particularis vsufructus.
- 2 Substitutio exemplaris non valet, nisi ad substitutionem vocetur persona designata in *l. humanitatis. C. de impuber. & aliis substit.*
- 3 Quando mente capius habet liberos, non omnes substituendi sunt, sed vnus aut plures, dummodo alius relinquitur legitima.
- 4 Si mente capius liberos non habeat, substituendi sunt fratres aut sorores, seu vnus aut plures ex ipsorum enim etiam sorores comprehenduntur.
- 5 Substitui in substitutione exemplari debent esse fratres vel sorores ex latere paterno, si pater ex materno, si mater substitutionem ordinet.
- 6 Non solum pater, sed etiam mater liberis mente capitis substitutionem exemplarem facere potest.

7. Deficientibus filiis, & fratribus, quilibet extraneus potest exemplariter substitui.
8. Vtrum substitutio facta filiis ad onus illorum in fauorem personarum quæ ex dispositione legis substituende sunt, sit exemplaris, vel fideicommissaria? Consideranda sunt verba testamenti vtrum sint directa, vel obliqua, vtrum relata ad personam testatoris, vel filios, & alia de quibus hic.
9. Filius mente captus potest granari in illo pluri quod ille testator reliquit ultra legitimam; sed illa substitutio in fauorem extranei non erit exemplaris, sed fideicommissaria.
10. Testamentum patris, & filij mente capiti, considerantur tanquam duo testamenta; & ideo si exemplaris non valet, sustinetur tamen fideicommissum.
11. Substitutus exemplariter non potest granari in legitima, filij mente capiti, si sit de personis designatis in l. humanitatis, C. de impuber. & aliis substituit, quia illius legitima bona habet a lege.
12. Corrigitur error in impressione vol. 2. quest. ciuil. q. 127. n. 4.
13. Substitutus exemplariter si est de personis comprehensivus in l. humanitatis, C. de impuber. non potest granari in legitima mente capiti, quia illam habet a lege.
14. Si granamen inuentum fuerit extraneo, qui propter defectum liberorum fratrum & sororum mente capiti substitui poterat, valet in vim fideicommissi.
15. Substitutus exemplariter quando est extraneus, & granari potest, vtrum teneatur restituere legitimam demeritis? remissum.

D tractatum. Præuentiois confert decisio Rotæ Romanæ coram bon. mem. Burato, in *Auenionensi hereditatis*, quæ inferitur apud Burat. decis. 257. & apud Giouagnon. respons. 42. lib. 2. cuius casus talis erat. Pater duobus filiis masculis mente capitis hæredibus institutis, illis vulgariter, pupillariter, & per fideicommissum substituit liberos ex filiabus suis nascituros: filia eiusdem testatoris intentauit iudicium vniuersalemissionis in possessionem bonorum paternorum, prætendens sublata substitutione exemplari, ob non seruatum formam l. humanitatis, C. de impuber. & aliis substit. se in possessionem bonorum vti proximiorum immittendam: debebat enim soror ipsa, non eius liberi, exemplariter substitui, secundum dispositionem & formam d. legis quæ vritur verbo oportet, quod necessitatem importat. Videns autem hæc filia & defunctorum soror causam hanc longiorem moram habere, intentauit aliud iudicium sine præiudicio præcedentis, ad consequendam tertiam partem vsufructus dictorum bonorum sibi testamento relictam: Ideo dubitatum fuit vtrum præuentio super fideicommissi illi obstaretne prosequeretur iudicium petitionis tertie partis dicti vsufructus.

Super quo dubio Rota iudicauit causam vniuersalem petitionis hereditatis esse præuentam, & præiudicalem petitioni tertie partis vsufructus; & ideo causam hanc particularem filie debere donec causa vniuersalis fuerit terminata.

Siquidem negari non potest, quin iudicium immisionis in possessionem hereditatis sit vniuersale, quia petebatur tota hereditas: l. item videndum, §. si l. sed est, §. fin. de pet. her. E contrario iudicium petitionis tertie partis vsufructus testamento relicte, erat iudicium certe rei, & sic particulare: vt fusc probatur in præallegat. decisionib. fundata quidem erat actrix in petitione tertie partis successioneis Sanlegerij de Præuent. Iudic. Pars 11 l.

ab intestato fratrum mente captorum, stante nullitate exemplaris substitutionis; quæ successio comprehendebat bona materna fratrum: & illorum legitimam, nec non etiam Tribellianicam quatenus non fuisset prohibita, sed in bonis aliis a patre obuentis substitutio quæ non valebat iure exemplaris, sustinebatur iure fideicommissi ad quod non ipsa, sed eius liberi erant vocati.

Supponendum siquidem est, substitutionem exemplarem validam non esse, nisi illa facta fuerit in fauorem certarum personarum in dicta l. humanitatis designatarum, videlicet si mente captus liberos habeat, illi soli substituendi sunt, nec alius substitui potest: Grassi. in §. Substitutio, quest. 47. ¶ non tamen omnes substitui necesse est: sed vnus, vel plures ex liberis, relicta tamen aliis legitima, vt patet ex verbis illius legis, ibi, legitima portione ei, vel eis relicta: Gomel. lib. 1. var. res. c. 6. n. 6.

Si autem mente captus liberos non habeat, necesse est pro huius substitutionis exemplaris validitate fratres illi substitui, ex verbis dictæ leg. ibi, ad fratres eorum vnum, vel certos, vel omnes; substitutionem fieri oportet: Barry du success. libro 5. de substit. exemplar. cap. 6. Qui exemplariter substitui debeant, num. 2. fratrum autem nomina in hac materia forores contineri verius est; & decusum fuit per Rot. apud Burat. decis. 802. ita vt spretis fororibus & fratribus, substitutio exemplaris euanescat: D. Lud. Bell. cons. 218. Giouagn. dicto respons. 42. n. 1. & 13.

Dum hic de fratribus loquimur, illos tantum intelligimus contineri qui ex eodem parente, à quo substitutio exemplaris fit, proueniunt; Barry, dicto cap. 6. num. 2. videlicet consanguineos, si pater testetur; vterinos si mater, vt ibidem Barry notat. ¶ Potest enim & ipsa mater liberis suis exemplariter substituere: Barry dicto lib. 5. cap. 4. num. 2. Fusar. de substit. exemplar. q. 179. n. 1.

Denique si mentis inops nec liberos nec fratres habeat, potest quilibet extraneus substitui: Bart. in l. ex factis, §. o. versic. item si non habeat filios, ff. de vulgar. cum pluribus quos longa serie citat & sequitur Intrig. de substit. censur. 2. q. 24. n. 1.

His ita constitutis, distinguendi sunt diuersi casus: Primus est, quando onus substitutionis impositum fuit ipsi filio mente capto: Et hoc casu si substitutio facta fuerit per verba obliqua, non potest dici substitutio exemplaris, sed valet tantum iure fideicommissi: quia substitutio exemplaris est directa, at vero fideicommissaria est obliqua: hæc requirit aditionem hereditatis, illa aditionem inducit in persona substituti: vt bene explicat Bald. cons. 20. col. 2. versic. quarta ratio: vol. 3. ¶ Attendenda ergo sunt verba testamenti ad iudicandum vtrum substitutio sit exemplaris, an fideicommissaria? & bene exponit Sim. de Præ. de interpret. ult. vol. lib. 3. interpret. 2. dub. 1. fol. 7. num. 17. & 18. & num. 19. versic. si per qua præsertim tacita: fol. mihi 102. dicens quod si verba testatoris dirigantur ad ipsius testatoris personam, veluti si dicat se substituere in bonis suis; non potest esse substitutio exemplaris, quæ præcipue introducta est vt bonis mente capiti provideatur, & per consequens substitutio est fideicommissaria; aut quando in dispositione non est facta mentio furoris, fatuitatis, furditatis, aut alterius defectus seu vitij, quod dat facultatem exemplariter substituendi; aut si facta fuit tantum demonstratiue & non dispositiue seu limitatiue; aut si dispositio facta fuit vt bona perpetuo remaneant in familia; aut quando substitutio facta est in re certa, non per verba directa, quæ fusiis idem Auctor comprobatur.

- 9 Si igitur pater filio aliqua bona ultra Legitimam reliquerit, potest ratione illius plurius grauari fideicommissio, quamuis tale grauamen tendat ad fauorem extranei non comprehensi in dicta l. humanitatis, Intrigl. de substit. centur. 2. quest. 12. num. 20. Menoch. lib. 4. presump. 39. num. 23. illa autem substitutio non erit exemplaris, sed fideicommissaria, alioqui non valeret, quia esset facta contra formam legis.
- 10 Quia testamentum patris & filij considerantur tanquam duo testamenta, & ideo si substitutio exemplaris non valet, utpote facta non seruata forma legis; sustinetur tamen in suo robore, & validum est fideicommissum quoad bona paterna, quia non poterat pater de bonis filij per fideicommissum disponere nisi in certis casibus, veluti si de eis expressè disponat, & simul compensationem det de proprijs bonis suis: Rot. decis. 112. numer. 7. part. 5. recent.
- 11 Si autem filio dementi seu furioso solam reliquerit Legitimam, substitutio exemplaris verbis aptis facta, subsistit in fauorem personarum in dicta leg. humanitatis, designatarum; sed ista personæ grauari non poterunt, quia sola filio relicta supponitur Legitima, illius autem bona & iura quæ mente-capto iure naturæ competunt, obueniunt à lege ipsi sub-

stituto de nominatis in illa lege, & probauimus in nostris questionibus civilibus, vol. 2. quest. 127. num. 4. ubi pro, alia enim bona, legendum est illius enim bona: Intrigl. de substit. cent. 2. question. 12. numero 20.

Secundus casus principalis est quando substitutio non fuit iniuncta filio mente-capto, sed eius substituto: & hoc casu distinguendum rursus est; Aut enim substitutus, est de comprehensis in l. humanitatis, & hic grauari non potest in Legitima dementis, quia illam, illiusque bona habet à lege, ut mox diximus: si verò ultra Legitimam relictum est, grauamen subsistit.

Quod si substitutus sit extraneus, seu non comprehensus in dicta l. humanitatis, grauamen subsistit, quia talis est qui de necessitate substituendus non erat: Intrigl. dicta centur. 2. quest. 24. num. 8. Barry de substit. fideicom. lib. 8. quest. 5. qui fideicommissio grauari possint, num. 7. Fular. de exemplar. substit. qu. 194. num. 5.

Sed verum substitutus extraneus, & grauatus grauamine illi iniuncto, teneatur etiam Legitimam mente-capto restituere? questio, ex iis quæ de substituto pupillari dicuntur, decidenda est: de quâ copiosè agit Fular. de substit. fideicom. quest. 299 & 300.

F I N I S.

INDEX